

729
1973

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ՊԵՆՏԱՆ

429

76

1973

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების

გოამბა

№ 1 (71)

იანვარი—თებერვალი

12289

ქ. მარჯოს სბ. სქ. სსრ
ს. ხ. ლეონიძის რ. სპეცდოქ.
29.11.1973

რედაქტორი—**ერეკია ქარელიშვილი**
პასუხისმგებელი მდივანი — **ვურაჷ ბათიაშვილი**

სარედაქციო	დ. ანთაძე, ვ. გომიაშვილი, ო. მგაქე, ნ. გურაბანიძე,
კოლეგია:	დ. მგაღლიძე, ზ. ჟღანტი, ნ. შანანიძე, გ. ციციშვილი,
	დ. ჯანელიძე.

რედაქციის მისამართი: კიროვის ქ. № 11-ა, ტელ. 99-93-78

ქართული თეატრის ღვა

ქართული თეატრალური საზოგადოებრიობა 14 იანვარს ყოველწლიურად დიდი აღმავლობით ატარებს თეატრის დღეს. ეს არის ქართული კულტურის ერთ-ერთი ტრადიციული დღესასწაული, რომლის დროსაც ჩვენი განვლილი მიღწევების ერთგვარი შეჯამება ხდება. სცენის ოსტატები მკაფიოდ თავის შემოქმედებით ანგარიშს აბარებენ, თეატრები ამ დღეებში უჩვენებენ სეზონის საუკეთესო სექტაჟებს.

წელსაც, 14 იანვარს საქართველოს თეატრალური საზოგადოების აკაკი ხორავას სახელობის მსახიობის სახლში მოეწყო ქართული თეატრის დღისადმი მიძღვნილი ტრადიციული საღამო.

საღამო გახსნა თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა დოდო ანთაძემ. მან აღნიშნა, რომ წელს 123 წელი შესრულდა მის შემდეგ, რაც აღდგენილ იქნა ქართული თეატრი გიორგი ერისთავის ხელმძღვანელობით. ეს იყო 1850 წლის 2 იანვარი (ძველი სტილით), როცა დაიდგა გიორგი ერისთავის „გაყრა“ ეხლანდელი პირველი საშუალო სკოლის საქართველო დარბაზში. გიორგი ერისთავის თეატრს დიდხანს არ უარსებნია, მაგრამ დიდი ილიასა და აკაკის მეთაურობით ქართული თეატრი კვლავ წამოიღა ფეხზე. 1879 წელს ჩამოყალიბდა მუდმივი დასი. ამის შემდეგ ქართული თეატრის არსებობა აღარ შეუწყვეტია. ჩვენს დროში კი ქართულმა თეატრმა უმაჯაღითო წარმატებებს მიაღწია. დღეს ქართული თეატრი აღიარებულია არა მარტო საბჭოთა კავშირში, არამედ მის ფარგლებს გარეთაც. ჩვენი დრამატურების პიესები იდგმება მომხრე რესპუბლიკის თეატრების სცენაზე. ორატორმა აღნიშნა აგრეთვე ის ფაქტი, რომ გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ქ. საარბრიუკენში სწორედ დღეს, 14 იანვარს მიდის ზ. ფალიაშვილის ოპერა „დაისი“. სექტაკლში მონაწილეობენ ჩვენი ქართველი მსახიობები.

დასასრულს ახალი გამარჯვებები და წარმატებები უსურვა ქართულ თეატრს და ქართველ მსახიობებს.

სიტყვით გამოვიდა სსრ კავშირის სახალხო არტისტი აკაკი ვასაძე. მან აღნიშნა, რომ ქართულმა თეატრმა დიდი წვლილი შეიტანა საბჭოთა ხელოვნების წარმატებაში. ქართულმა თეატრმა ჩამოაყალიბა თავისი სახე, რომელიც ბევრი თეატრისათვის გასაზიარებელი და სიმაგალითოა, თუ როგორ უნდა თანამედროვე თეატრის შენება და განვითარება.

სომხური თეატრის სახელით მისასალმებელი სიტყვა წარმოსთქვა რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დორი ამირბეკიანმა. ჩვენ, სომეხი კოლეგები, თქვა მან, ვამაყობთ ქართული თეატრის წარმატებებით და ბევრ რამეს ვსწავლობთ მისგან.

გრიბოედოვის თეატრის კოლექტივის სახელით სიტყვა წარმოსთქვა რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა მავრ ჰაისციკიმ.

პროფესორ სოლომონ ხუციშვილმა ილაპარაკა ქართული თეატრის წარსულსა და დღევანდელ მიღწევებზე.

საინტერესო იყო ქურნალ „საბჭოთა ხელოვნების“ მთავარი რედაქტორის, ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის ოთარ ევაძის გამოხატვა. მან აღნიშნა, რომ საჭიროა ქართული თეატრის დღეს უფრო ფართო მასშტაბით, უფრო საზეიმო ვითარებაში ვატარებდეთ.

დრამატურგმა გიგლა ხუჩაშვილმა ილაპარაკა ქართული თეატრისა და დრამატურგის შემოქმედებით თანამედრობობაზე, რამაც ბოლო დროს შეტად თვალსაჩინო ნაყოფი გამოიღო.

რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა, ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის თეატრის დირექტორმა დიმიტრი მჭედლიძემ ილაპარაკა ქართულ საოპერო ხელოვნებაზე, ზაქარია ფალიაშვილის ოპერების უდიდეს წარმატებებზე ჩვენი რესპუბლიკის გარეთ. ასევე ხაზგასმით აღნიშნა ქართული ბალეტის საყოველთაო წარმატებები.

დასასრულს გაიმართა კონცერტი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს საქ. სახალხო არტისტებმა მ. ჭაფარიძემ, ი. ტრიბოლსკიმ, ე. მალალაშვილმა, ე. მახარაძემ, შ. ხერხეულიძემ. რესპ. დამსახურებულმა არტისტებმა მ. მახვილაძემ, ზ. კვერენჩილაძემ, მსახიობებმა ქ. მონიაძემ, ა. ბუაძემ, გ. ბიბილოვიძელმა, ე. ყირმელაშვილმა. ნაჩვენები იქნა ნაწყვეტები სექტაკლებიდან: ე. ანუის „ანტიგონე“ (რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი), გ. ხუჩაშვილის „მოსამართლე“, ე. ბუაძის კომედია „ოქრო კაცი ბეწვის ხიდზე“ (ე. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი) და „ურიელ აკოსტა“-დან (ლენინის რაიონის სახალხო თეატრი).

საიათნოვას ლექსი წაიკითხა რესპ. დამსახურებულმა არტისტმა რ. შაპოვიანმა. შესრულდა აგრეთვე ს. მირიანაშვილის სიმღერები.

ქართული მოლიერი

ღაზით ფანჯლიძე

გიორგი მირისთავამ შემხმნა ქართული თეატრი და სათეატრო მწერლობის გამამთავრად მოგვევლინა.

ილია ქავჭავაძე.

კომედიანტების ერთ-ერთი წამყვანი და საინტერესო დარგია. დიდი კომედიის შექმნა ცხოვრების, ადამიანთა ურთიერთობის ღრმა ცოდნას, განსაკუთრებულ ნიჭს და იშვიათ მხატვრულ ოსტატობას მოითხოვს.

მსოფლიოს გამოჩენილ კომედიოგრაფებს საოცარი ალღო ჰქონდათ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში არსებულ ნაკლოვანებათა შეგვრძნობისა, ამ ნაკლოვანებათა მხილვისა და მხატვრული განზოგადოებისა. გაჩნდათ თავისებური ძალა და უნარი, რომელთა მეოხებით ისინი ზოგადსაკუთრებო იდეების სიმაღლეზე აღიოდნენ და საერთაშორისო მასშტაბის მწერლები ხდებოდნენ.

ფრანგული კომედიის დიდოსტატი მოლიერი წერდა: „კომედიის ამოცანაა — გამოხატოს ადამიანური მანკებანი საერთოდ და უმთავრესად ჩვენი თანამედროვეობის მანკებანი“. მოლიერს სწორად ესმოდა კომედიის მიზანდასახულება და კიდევაც შესძლო მისი ბრწყინვალედ განხორციელება თავის უკვდავ კომედიებში.

მოლიერის განსაკუთრებული დამსახურება როგორც მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი კომედიოგრაფისა ისაა, რომ მან კომიკური სიტუაციის ფონზე შექმნა საუკუნეობრივი ტიპური სახეები ტიპიურ გარემოებებში. მოლიერმა სიცილი, სატირა, იუმორი ახალ, მაღალ საფეხურზე აიყვანა. მის დაუვიწყარ კომედიებში სიცილი, როგორც მძაფრი სოციალური სატირა, ძლიერია საშუალება ადამიანთა ზნეობრივი აღზრდა-გამოსწორების გზაზე. მოლიერს სწამდა, რომ სიცილი არის ერთ-ერთი საუცხოო იარაღი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში არსებულ მანკებებათა აღმოსაფხვრელად.

მოლიერმა ფრანგულ კომედიას უფრო მეტი დემოკრატიული ხასიათი და საზოგადოებრივ-შემეცნებითი ღირებულება მისცა, ამავე დროს მაყურებელთა ესთეტიკური აღზრდისა და დატკბობის მაღალი დანიშნულება.

მოლიერი ახლოს იცნობდა როგორც საზოგადოების დაბალი ფენების, ასევე მაღალი ფენების ცხოვრებას. მისი მახვილი თვალი და აზრი ყველგან და ყველადღეს წედებოდა. მოლიერს

უყვარდა თქმა: „მე ვიღებ სიკეთეს ყველგან, სადაც კი მას ვნახულობ“.

საფრანგეთის პროვინციებში თავისი დასით დიდხანს მოგზაურობამ მოლიერს ბევრი რამ შესძინა. აქ გამოიწოთო მოლიერის დიდი სამსახიობო ნიჭი, აქ ჩამოყალიბდა ის როგორც გენიალური მეამბოხე დრამატურგი. პარიზში დაბრუნებული მოლიერი ზედიზედ აქვეყნებს და დგამს კომედიებს, რომელთაც ურვეულო ალტაცებაში მოჰყავს მკითხველი და მაყურებელი.

მოლიერია უმაგალითო შრომის ეწეოდა როგორც დრამატურგი, მსახიობი, რეჟისორი, დირექტორი. ის დღეღამეც ასწორებდა და ჰქმნიდა საერთაშორისო მნიშვნელობის ნაწარმოებებს. მათგან პირველ რიგში აღსანიშნავია: „ტარტიფი ანუ მუხმუხელა“, „დონ ჟუანი ანუ ქვის სტუმარი“, „მიზანთრობა“, „სასაცილო პრანკია ქალები“, „ძალად ექიმია“, „ჟორჯ დანდენი ანუ გასულელებული ქმარი“, „ძუნწი“, „გაახანაურებული მდაბიო“, „სკაპენის ცუდლუტობა“, „ექვით ავადმყოფი“, „ციოლის შეტრეფივება“, „სიყვარული მკურნალობს“, „სიცილიელი ანუ სიყვარული მხატვრობს“, „სენარელი ანუ ქმარი, რომელსაც ჰგონია ცოლი მალატობს“, „ჩინებული სასიძინი“ და სხვ. ყველა ზემოდასახელებული კომედია გარდა, „მიზანთრობისა“, ქართულად თარგმნა და თითქმის ყველა დაიდგა კიდევაც ქართულ სცენაზე.

მოლიერის შედეგების ქართული თარგმნები შესრულებულია საკმაოდ მაღალ ლიტერატურულ დონეზე და საგრძნობლად უწყობდნენ და კვლავაც უწყობენ ხელს ჩვენი ლიტერატურისა და თეატრალური ცხოვრების გამდიდრებას.

მეცხრამეტე საუკუნის ქართველ მწერალთა შორის თავისი შემოქმედების სატირული სიმახვილით, ბასრი კალმით, „ქართველი მოლიერის“ საპატიო სახელი დამსახურა ახალი ქართული თეატრის ფუძემდებელმა გიორგი ერისთავმა, რომელიც იმ მხრივ მოგვაგონებს მოლიერს, რომ დრამატურგიც იყო და არტისტიც, რეჟისორიცა და თეატრის ხელმძღვანელიც.

ცნობილი პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვა-

წე ალექსანდრე სარაჯიშვილი ქართველ მოლიერს „ქართული კომედიის შპასს“ უწოდებდა.

საგულისხმოა, რომ მოლიერი და გიორგი ერისთავი თითქმის ერთნაირ ასაკში გარდაიცვალენ, მოლიერი ორმოცდათორმეტი წლისა, გიორგი ერისთავი ორმოცდათერთმეტი წლისა.

1850 წელს საქართველოში ჩამოვიდა ნიკოლოზ პირველის მემკვიდრე — ალექსანდრე, რომელსაც მამუნიდელმა კავკასიის მთავარმართებელმა მიხეილ სიმონისძე ვორონცოვმა მთავარს—ალექსანდრეს გიორგი ერისთავი წარუდგინა, ასე მოახსენა „იციზობდით, თქვენო უდიდებულესობა ქართველ მოლიერს“. ალექსანდრე ნიკოლოზისძემ ხელი ჩამოართვა გიორგი ერისთავს და ღამილით უთხარა: „ძალიან მიხარია, რომ ქართველებსაც ჰყოლიათ თავიანთი მოლიერი“.

ვინც ღრმად დაუყვირდება მოლიერიისა და გიორგი ერისთავის დრამატურგაის, ის ბევრ საერთოს აღმოაჩენს მასში. პირველ რიგში ისაა აღსანიშნავი, რომ გიორგი ერისთავმა ისეთივე დიდი როლი შეასრულა ქართული თეატრის განვითარებაში, როგორც მოლიერმა ფრანგული თეატრის ამაღლებაში. როგორც საფრანგეთში მოლიერის კომედიების საფუძველზე, ანუ ქვე საქართველოში გიორგი ერისთავის შემოქმედების საფუძველზე მთელი თაობები აღიზარდნენ. მოლიერიისა და გიორგი ერისთავის რეალიზმის მამხილებელი და დემოკრატიული ხასიათი საინიმუო გახდა თითოეული მათგანის მშობლიური ლიტერატურისათვის. ჰუმანისტი სატირისტები მოლიერი და გიორგი ერისთავი იყვნენ ნოვატორი დრამატურგები, ნოვატორი მსახიობები.

გიორგი ერისთავის კომედიებმა („გაყრა“, „დავა“, „ძუნწი“, „შეშლილი“ და სხვ.) საერთო აღფრთოვანება გამოიწვია ჩვენს საზოგადოებაში, მათ კი ვხვდებით დღესაც ხალხი დაეწვია, სკენაზე წარმოდგენისას ხომ ტევა აღარ იყო დარბაზში. ბევრმა შეპირდა იცოდა მთელი რიგი მონოლოგებისა ამა თუ იმ კომედიიდან.

1850 წლის 2 იანვარი (ახალი სტილით 14 იანვარი). დიდმნიშვნელოვანი ისტორიული თარიღია ახლად აღორძინებული ქართული თეატრის ისტორიაში. ამ დღეს დაიდგა ქართულ სცენაზე დიდი ქართველი კომედიოგრაფის გიორგი ერისთავის პიესა „გაყრა“, რომელსაც უმავალითო წარმატება ხვდა. კომედიათა განსაკუთრებული სიხარული მიანიჭა ქართველ ხალხს. სექტაკლის მაყურებელთა ვადმოცემით: „კვირებმა და თოქმის თევებმა გაიარა პირ-

ველი წარმოდგენის შემდეგ და ლხინი გაუთხრებელი იყო“.

ქართველი ხალხის ამ დიდ ზეიმში მოწინავე რუსი ინტელიგენციაც იღებდა მონაწილეობას. დარბაზში, მქუხარე ოვაცია რომ გაუმართეს ავტორსა და შემარულებლებს, იყო მთავარმართებელი მ. ს. ვორონცოვი მეუღლითურთ, ისინი ფეხზე მდგარი ვაცხარებით უყრავდნენ ტაშს. ცნობილი რუსი პოეტი იაკობ პოლინსკი წერდა: „პირველად წარმოდგინეს ქართულ ენაზე ეროვნული კომედია „გაყრა“, პიესა იმდენად კარგია, იმე გააკვირვა ყველა თავისი უბრალოებით, თავისი ორიგინალობით და თავისი ღრმა იუმორით, რომ ჩვენ ამ შევავლითა უბრალო შექმებით დავკამყობდით... კომედიის შესრულება, რომელშიც თვით პოეტი იღებდა მონაწილეობას, ყოველნაირ შექებაზე მაღლა იდგა. პიესა რომ გავგვოთ და ქართველებივით მოხიბულულიყავით, ამისათვის საჭირო არ იყო ქართული ენის ცოდნა“.

კომედია „გაყრა“ დიდი წარმატებით ჩაიარა და მაღალი შეფასება დაიმსახურა (გიორგი ერისთავი სექტაკლში მიკარტემ გასპარჩის როლს ასრულებდა). ყოველივე ეს იმას ნიშნავდა, რომ გიორგი ერისთავმა გაიმარჯვა როგორც დრამატურგმა, რეჟისორმა და მსახიობმა. ამ მხრივ ჩვენი სასიქველლო კომედიოგრაფი პირდაპირ მოვგავიწყებს მოლიერის უკვდავ გენიას.

ილია ჭავჭავაძე საგანგებოდ მიუთითებდა გიორგი ერისთავის სატირას თავისებურებაზე. ილია ამბობდა: „გიორგი ერისთავმა ჩვენი გონება ჩვენი შინა-ცხოვრებას დააკვირვა, მიახედა“ და ჩვენს პოეზიას ჩაუმატა ის პირწიგებიანი ეკალი, რომელსაც სატირას ექსპანს და რომელიც ზოგჯერ გამოსაკეთებლად აწულებებს ხოლმე მას, ვისაც კი დაექვერება და სხვას კი ყოველთვის აფრთხილებს“.

გიორგი ერისთავი მოლიერივით თავისი რეალისტიკი მეთოდი მიმართა ცხოვრებაში არსებული ბოროტებისა და სიმანჩიის წინააღმდეგ საბრძოლველად. გიორგი ერისთავი მოლიერივით უარყოფს ყოველივე ხელოვნურსა და ნაძალადევს, დრომოქმულ, მოქველებულ ზნე-ჩვეულებებს, ბოროტებას, პირმოთნობას. იგი იცავს ადამიანის ბუნებრივ უფლებებს და მოთხოვნილებებს, მაღალ საზოგადოებრივ მორალს და კი ვხვდებით ძალადობას, მატერიალურ ანგარებას, ეგოისტურ მისწრაფებებს.

მოლიერი და გიორგი ერისთავი თავიანთ ნაწარმოებებში მწვევე სატირის მომარჯვებით იბრძვიან ყოველივე იმის წინააღმდეგ, რაც აფერხებდა საზოგადოებრივი ცხოვრების წინსვლას და ამახინჯებდა ადამიანის სულიერ და გონებრივ სამყაროს, ამავე დროს ისინი საზო-

¹ იხ. თუხისები ჩვენი მოხსენებისა — „მოლიერი ქართულ ლიტერატურაში“. თბილისის ახელმწიფო უნივერსიტეტი. დასავლეთ ევროპის ენებისა და ლიტერატურის ფაკულტეტის პირველი სამეცნიერო სესია, 1962 წელი, 9 ივნისი.

ტადღობას ამაღლებდნენ და ამზადლებდნენ უკეთესი მომავლისათვის საბრძოლველად.

რომ უფრო ნათელი გახდეს გიორგი ერისთავის „ლიტერატურული ნათესაობა“ მოლიერთან და გიორგი ერისთავის ქართველი მოლიერობა, მოკლედ შევადარებთ მხოლოდ მოლიერის „ქუნწის“ გიორგი ერისთავის ამავე სახელწოდების კომედიას.¹

გიორგი ერისთავის „ქუნწის“ მსგავსებას მოლიერის „ქუნწთან“ განაპირობებს შემდეგი გარემოებანი. ორივე ნაწარმოების მთავარი მოქმედი გმირნი (მოლიერთან ჰარპაგონი, გიორგი ერისთავთან კარაბეგა) სიძუნწის გამო ერთნაირად „დაძწვარ-დადავლნი არიან“, „მთა კაცობაც კი აღარ ეტყობათ“. მათი ეს თვისება კომიკურ სიტუაციებშია გამოვლილი, ცხადია, სხვადასხვანაირი სიღრმით, სიფართოვით, მხატვრული აღლოთი და პოეტური გაქანებით.

ორივე დიდ მწერალთან სიძუნწე გამოხატულია, როგორც სოციალური ბოროტება: ფულის ყოვლად გამრყენელი გავლენა ადამიანებზე, მორალზე, ოჯახზე, საზოგადოებრივ ურთიერთობაზე. ჰარპაგონი ამბობს: „ფული ჩემი სისხლხორცი, ჩემი გულღვიძლიაო“. მას თავის ოჯახში სასტიკი, აუტანელი რეჟიმი აქვს შემოღებული, ყველას უბრძანებს: „აუეჯი ბევრი არ ხეხნოთ, გაცდებდა“, „ნურავის დააღვივნებთ დღინოს, სანამ რამდენჯერმე არ მოითხოვს“, „ახალ ტანსაცმელს ხშირად ნუ ჩაიცვამთ, გაფუჭდება“, „ნასუფრალზე თვალი გეპიროთ, არა წახედეს რა“. ჰარპაგონს სიტყვა „მიეცი“ ისე ეზიზღება, რომ არასოდეს არ იტყვის: სალამი მომიცია, — სალამი მისესხებიაო. საკუთარი ეტლი რომ დაემტვრა მის შესაყებლად ფული არ გაიშტა. თავის ცხენებს ნაკლებად კვებავს, ფულის დახარჯვის შიშით, ღამე ლაპარაკის დროს სინათლეს აქრობს, რადგან ლაპარაკი სიბნელეში შეიძლება და ხარჯიც ნაკლები იქნება და სხვ.

გიორგი ერისთავის კარაბეგაც პირქუში ძუნწი. დათნობილი ტანსაცმლით დაიარება, ღამე მშვიერი წეება, საშინლად უპურმარიაოა. მიუხედავად იმისა, რომ კარაბეგა უსწავლელია, ფულის ანგარიში კარგად იცის. ის განგინა ხმლით ასაჩუქრებს თავის სიძეს.

ჰარპაგონი და კარაბეგა მეცხზენი, ფულის

დამგროვებელი არიან. ისინი ასაკითაც ერთნაირნი არიან. მათ შორის არის საერთო თვისებები, ხასიათები, რომლებიც მათ ერთმანეთთან აახლოვებს. საგულისხმოა ორივე ნაწარმოების დასასრული: კარაბეგა და ჰარპაგონი ფულებს იბრუნებენ.

გიორგი ერისთავეზე მოლიერის გავლენის შესახებ ქართულ ლიტერატურისმცოდნეობაში ორი ერთმანეთის საწინააღმდეგო აზრია გამოთქმული. პირველი: გიორგი ერისთავის „ქუნწი“ დაწერილია მოლიერის „ქუნწის“ გავლენით და მიბაძვით და მეორე: არავითარი გავლენას და მიბაძვას ადგილი არა აქვს.

ას საკითხებზე ახლებური დავიერება გვიკარანხებს, რომ აღნიშნული შეხედულებანი დაუხუსტებას მითხზავს. როგორც მოლიერს არ აპყრებებს ის გარემოება, რომ იგი რამდენადმე დამოკიდებული იყო თავისი „ქუნწით“ პლატენ „განამისავან“, ასევე გიორგი ერისთავსაც არ აპყრებებს ის ფაქტი, რომ ის კარგად იცნობდა მოლიერის შემოქმედებას, საკირო შემთხვევაში ოსტატურად, ორიგინალურად სარგებლობდა მისი კომედიების ცალკეული ნიმუშებით¹.

გიორგი ერისთავმა კარგად იცოდა 1852 წელი ენა, ფრანგული ლიტერატურა. მის კალამს ეკუთვნის ვიქტორ ჰიუგოს და ბერანეს ლექსების ქართული თარგმანები. მანვე ვაღმოაყვია ქართულად მოლიერის კომედია „ძალად ექიმი“, რომელიც წარმატებით იდგმებოდა 1852 წლიდან თბილისში და საქართველოს სხვადასხვა ადგილებში. ყოველივე ეს იმაზე მიუთითებს, რომ გიორგი ერისთავისათვის ადრევე საგულისხმო და საინტერესო გახდა ფრანგული ლიტერატურა, განსაკუთრებით მოლიერის დრამატული წარმოდგენები. მას მოწონებდა და დიდად აფასებდა მოლიერს, ვინაიდან მან პირველმა ფრანგულ ლიტერატურაში, და არა მხოლოდ ფრანგულ ლიტერატურაში, შექმნა ნამდვილი რეალისტური თეატრი, „მალაი კომედია“. მოლიერი არის ახალი, მაღალი საფეხური მსოფლიო კომედიოგრაფიის განვითარებაში.

მოლიერის შემოქმედებით გატაცება ეს მხოლოდ მოლიერის სიდიადე კი არაა, ეს არის ამაღლდროს მისი კომედიური ნიჭის დამფასებლისა და ჭეგრინად გამგების სიდიადეც.

ყოველივე ამით, ქართველი მოლიერი გიორგი ერისთავი, როგორც მხატვარი და მოაზროვნე, კიდევ უფრო მეტ სიბალღეზე ადის, ის კიდევ უფრო ფართო მასშტაბის კომედიოგრაფი ხდება, იგი თავისი დროის დრამატურგულ მიღწევათა დონეზე ღვას.

¹ იხ. ზემოდასახელებული ჩვენი შრომა: „მოლიერი ქართულ ლიტერატურაში“, 1962 წ.

ახალგაზრდობა — დრო, ძიება, შემოქმედება

იამში ვხვდებით

ახალგაზრდობა — დრო, ძიება, შემოქმედება...

ამ დღეებში, 3 იანვარს ბაკურიანში გაიხსნა შემოქმედებითი ინტელექტუალური ახალგაზრდა წარმომადგენელთა მე-7 რესპუბლიკური შეკრება-სემინარი, რომელიც მიეძღვნა საბჭოთა კავშირის შექმნის 50 წლისთავს. სემინარის მუშაობაში მონაწილეობას ღებულობდნენ როგორც საქართველოს, ასევე მოძვე რესპუბლიკების წარმომადგენლებიც.

სემინარი გახსნა საქართველოს ალკ ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ჯ. პატიშვილმა. მან აღნიშნა, რომ ასეთი სახის შეკრებებზე ამა თუ იმ პრობლემის გადაჭრა შეუძლებელია, მაგრამ პრობლემების წამოჭრა, საკითხების დასმა კი აუცილებელია. შემდეგ სემინარის მონაწილეებს მიესალმა საქართველოს კომუნისტრალური კომიტეტის კულტურის განყოფილების გამგე ახ. გ. ბედენიშვილი, რომელმაც ახალგაზრდებს მოუწოდა გულახდილი საუბროსაკენ იმ პრობლემების შესახებ, რაც დღეს ქართველ საზოგადოებრიობას აინტერესებს.

სიმპოზიუმის მუშაობამ ცხადყო, რომ ახალგაზრდებს მართლაც მრავალი სათქმელი აქვთ, მრავალი საკითხი აწუხებთ, მიეცემათ დღეების მსვენლობას.

5 იანვარს ჟურნალისტიკისა და პუბლიცისტიკის დღის სემინარი მიჰყავდათ საქართველოს სსრ ჟურნალისტიკა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარეს, ვაზეთ, „კომუნისტის“ რედაქტორს დ. მუქლიშვილს, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარეს კ. გარდაუხაქის და ვაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტის“ რედაქტორს ა. სანელიძეს. მოხსენება თემაზე „ახალგაზრდობა და პრესა“ წაიკითხა ჟურნალ საქართველოს კომუნისტის რედაქტორმა შ. ვაგოშიძემ. მან აღნიშნა, რომ ჩვენი პრესა ძალზე მოაკოვლებს ახალგაზრდობის იდეური აღზრდის საქმეში, რომ ხშირად პრესაში გამოქვეყნებული მასალების ხარისხი დაბალია, არ ხდება ფაქტების ანალიზი, იწერება მოსაყენი ენით. კამათში გამოსულმა ამხანაგებმა გაიზარეს მომხსენებლის აზრი და დააყენეს კონკრეტული საკითხები პრესაში გამოქვეყნებული მასალებზე იდეური შინაარსისა და ხარისხის გაუმჯობესებისათვის.

ტელე-ჟურნალისტიკის თანამედროვე პრობლემებზე ისაუბრა საქართველოს ტელევიზიის აგიტაციისა და პროპაგანდის განყოფილების მთავარმა რედაქტორმა მ. ვაფინდაშვილმა.

6 იანვარს — მხატვრობისა და არქიტექტორის

დღეს — დარბაზში გამოფენილი იყო ახალგაზრდა მხატვართა ნამუშევრები, არქიტექტორთა პროექტები. სემინარი მიჰყავდათ ხელოვნების დამს. მოღვაწეს, საქართველოს სსრ არქიტექტორთა კავშირის თავმჯდომარეს ი. ჩხენკელს. საქართველოს დამს. მხატვრებს დ. ლოლუსა და რ. თარხან-მოურავს.

არქიტექტურის თანამედროვე პრობლემებზე, ნაციონალური ტრადიციების გამოყენებაზე თანამედროვე არქიტექტურაში — ისაუბრა არქიტექტორმა ი. ჩხენკელმა. იგი შეეხებოდა შიდა სივრცის პირთისა და სვანეთის განაშენიანების საკითხსაც. არქიტექტორებმა ა. ჯაფარიძემ და ლ. ლორთქიფანიძემ სემინარის მონაწილეებს გააცნეს მიტარბა-ბაკურიანი — ციხისკვრის პერსპექტიული გეგმა. კამათი გაიმართა არქიტექტურაში დამკვიდრებული შტამპების თაობაზე.

თანამედროვე მხატვრობაზე ისაუბრა ხელოვნათმცოდნე თ. ფერაქემ. კამათში გამოსულმა ამხანაგებმა ილაპარაკეს გამოყენებით ხელოვნებაზე, რეკლამებზე. აღინიშნა ის დიდი ხარვეზი, რაც საშუალო სკოლაში სახეობის ხელოვნების შესწავლას გააჩნია.

7 იანვარს მუსიკის დღის სემინარი მიჰყავდათ საქართველოს სსრ კომპოზიტორთა კავშირის პირველ მდივანს, საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტს ა. ბალანჩივაძეს, ქორეოგრაფულ-მუსიკალური საზოგადოების თავმჯდომარეს, ხელოვნების დამს. მოღვაწეს ო. გორდელს. მოხსენება „ახალგაზრდობა როლი ქართული მუსიკალური ხელოვნების განვითარების საქმეში“ წაიკითხა საქართველოს სსრ კულტურის მინისტრმა თ. თავთაიშვილმა.

მოხსენებისა და კამათის შემდეგ მოეწყო კონცერტი „მუსიკის საღამო“. ეს დღე დასრულდა საესტრადო ანსამბლის „ორეკას“ გამოცემათ.

8 იანვარი გამოცხადებულ იყო თეატრის დღედ. სემინარი მიჰყავდათ საქართველოს სსრ სხ. არტისტს ლ. ალექსიძეს და ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორს ე. გუგუშვილს.

მოხსენება „ახალგაზრდობა და თანამედროვე ქართული თეატრი“ წაიკითხა ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატმა ნ. ურუშაძემ. მან ისაუბრა იმ ზოგად პრობლემებზე, რაც ნიშანდობლივია დღევანდელი ქართული თეატრის ახალგაზრდობისათვის.

ორატორმა აღნიშნა, რომ დღეს ქართულ თეატრში თაობათა შორის სიმწვავე, კონფლიქტი შემოქმედებითი პოზიციების გამო არ არსებობს, რომ დღევანდელი ახალგაზრდობა ცდი-

ლობს ხარისხობრივ შეცოტაობას დაწინაურებულ მსახიობებს. მან ისაუბრა თანამედროვე მსყუარებლის გემოვნებაზეც, მის დონეზე და აქედან გამომდინარე იმ რთულ მისიაზე, რაც ახალგაზრდა ხელოვანი აკისრია. ნ. ურუშაძემ აღნიშნა მსახიობებში საკუთარი თავის თამაშის ტენდენცია, ერთფეროვნება. ამის ერთ-ერთ მიზეზად მიიჩნია როლებზე განაწილება ასაკის მიხედვით, გარეგნობის მიხედვით. აგრეთვე ხაზა გაუსვა იმას, რომ ახალგაზრდობა ძალზე მოიკოჭლებს პლასტიკის, მეტყველების საკითხში. თავიდანვე სერაოზული ყურადღება უნდა მიექცის სასცენო ოსტატობას.

ნ. ურუშაძემ აღნიშნა, რომ არც კრიტიკის სფეროშია სასურველი მდგომარეობა, რადგან ახალგაზრდა კრიტიკოსები ძალზე პასიურნი არიან.

თანამომხსენებლებმა — ახალგაზრდა თეატრმცოდნეებმა ისაუბრეს კონკრეტულად თბილისში. თეატრების შემოქმედებით ცხოვრებაზე ბოლო ორი სეზონის მიხედვით. მეტი თვალსაჩინოებასათვის მათ წარმოადგინეს სქემები, რომელიც იმდროულად ემთხებას, თუ რამდენი ახალგაზრდა მსახიობია ამ თუ იმ თეატრში, რამდენად არიან ისინი დატვირთულნი და იძლევა თუ არა როლები შემოქმედებითი ზრდის საშუალებას.

ამ თვალსაზრისით რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის შესახებ ისაუბრა თეატრალური ინსტიტუტის თეატრმცოდნეობის ფაკულტეტის მესამე კურსის სტუდენტმა მ. კობახიძემ.

კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის შესახებ ისაუბრა თეატრმცოდნე მ. გეგიაშვილმა.

გრიბოედოვის სახელობის თეატრის შესახებ ილაპარაკა თეატრმცოდნე ნ. ანდრანიჭვიკი.

ქართულ მოზარდაყურებელთა თეატრის შესახებ ისაუბრა თეატრმცოდნე ნ. დევითქმ, რუსული მოზარდაყურებელთა თეატრის შესახებ კი — თეატრმცოდნე ნ. კაჭუხაშვილმა.

ახალგაზრდა თეატრმცოდნეები გულწრფელად ლაპარაკობდნენ ჩვენს თეატრებში არსებულ შემოქმედებით ატმოსფეროზე და იმ სერიოზულ ნაკლოვანებებზე, რაც ხელს უშლის ახალგაზრდობის გახედულ დაწინაურებასა და დაოსტატებას. ამ გულწრფელმა საუბარმა ცხოველი გამოხმებულება ჰპოვა აუდიტორიაში.

ყველამ გაიზიარა აზრი ახალგაზრდული თეატრის შექმნის აუცილებლობის შესახებ. რეჟისორმა ს. მრეველიშვილმა წამოაყენა თეატრალური ინსტიტუტში სასწავლო თეატრის შექმნის წინადადებაც. ორატორებმა აღნიშნეს, რომ სასწავლო და ახალგაზრდული თეატრები ორგანულად ჩამოაყალიბებენ თეატრალური ხელოვნების მომავალ ოსტატებს და ეს საშუალებას მის-

ცემს აგრეთვე ყოველ თეატრს შეარჩიოს შემოქმედებითი მსახიობები.

თეატრის დღე შეაჯამა საქართველოს სახალხო არტისტმა დ. ალექსიძემ, მან ისაუბრა იმ ხარვეზების შესახებ, რაც მსახიობთა აღზრდას შეეხება — პლასტიკა იქნება ეს, მეტყველება, თუ მსახიობთა ოსტატობის სხვა მხარეები. მხარი დაუჭირა სასწავლო და ახალგაზრდული თეატრების შექმნის იდეას.

თეატრის დღე დაამთავრა ახალგაზრდა რეჟისორის ნ. კვანახაძის სპექტაკლმა „შენ ეი, გამარჯობა“ თეატრალური ინსტიტუტის მე-4 კურსის სტუდენტების გ. მახათაძისა და გ. შანშიაშვილის მონაწილეობით. საღამოს კი წარმოდგენილი იყო ახალციხის დრამატული თეატრის სპექტაკლი „დაიწვიებული ამბავი“, რეჟისორ ნ. დემეტრაშვილის დადგმათ.

9 იანვარს კინოს დღის სემინარი მიჰყავდათ საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირის მდივანს ლ. დოლობერიძეს, კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ დირექტორს ა. ძიძიგურს.

მოხსენება „ქართული ფილმი 1971-72 წელს“ წაიკითხა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს კინემატოგრაფიის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარემ შ. სალარიძემ.

10 იანვარს ლიტერატურული დღის სემინარი მიჰყავდათ საქართველოს მწერალთა კავშირის პირველ მდივანს გ. აბაშიძეს, საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირის მდივნებს კრიტიკოს ბ. ელენტს და საქართველოს კომკავშირის პრემიის ლაურეატს ჯ. ჩაჩავიას.

მოხსენება თემაზე „ქართული მწერლობის ინტერნაციონალური ტრადიციები“ წაიკითხა გურამ გვრიდნიშვილმა, ხოლო „სალიტერატურო კრიტიკა და ახალგაზრდა მწერლები“ — რ. მიშველაძემ.

11 იანვარს სემინარმა მუშაობა დაამთავრა. შემოქმედებელი სიტყვით გამოვიდა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის კულტურის განყოფილების ვაჟბე ამბ. ბუდენიშვილი. მან აღნიშნა, რომ სემინარმა მაღალ დონეზე ჩაიარა, რომ განსაკუთრებით საინტერესოდ წარიმართა მუსიკოსა და თეატრის დღეები. შემდეგ შეჩერდა სემინარის მუშაობის ზოგიერთ ხარვეზზე. დასასრულს ახალგაზრდობას მოუწოდებდა გამოაჩინონ მეტი თავმდაბლობა, თვითკრიტიკის გრძნობა, ურთიერთდამარებისა და ურთიერთგაგების უნარი.

ახალგაზრდობის სახელო საქართველოს ალექსანდრეოვსკი კომიტეტის მდივანმა ნ. ფოფხაძემ გამოთქვა ღრმა რწმენა, რომ ისინი მიიღონ თავის ცოდნასა და უნარს, შემოქმედებით შესაძლებლობას მოახმარებენ კომუნისტურ პარტიის, ხალხის, საშრობლოს ინტერესებისათვის ბრძოლას.

ქონკურსის შედეგები

საპირთველოს დრამატულ თეატრებში ახალგაზრდა მსახიობების მხატვრული მიღწევებს შემდგომი გაძლიერების, ნიჭიერი ახალგაზრდა პერსპექტიული ძალების გამოვლინების თეატრებში ამ მხრივ მუშაობის უკეთ დაყენებას მანძით საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს, რესპუბლიკის ალკე ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს თეატრალური საზოგადოებისა და კულტურის მუშაეთა რესპუბლიკური კომიტეტის გადაწყვეტილებით 1971 წლის დასაწყისში გამოცხადდა ახალგაზრდა არტისტული ძალების შემოქმედებითი მიღწევების რესპუბლიკური ორწლიანი დათვლიერება-კონკურსი.

ეჟერიმ ორა წლის მანძილზე, ე. ი. 1971 წლის იანვრიდან 1973 წლის იანვრამდე, მთელს რესპუბლიკაში დაათვალიერა 20 თეატრი, მათ შორის 6 თბილისში, 14 რაიონში.

დათვალერებაში მონაწილეობა არ მალდია ვალერიან გუნიას სახელობის ფოთის სახელმწიფო თეატრს, იმის გამო, რომ დამში არ აღმოჩნდა არც ერთი ახალგაზრდა — 30 წლამდე ასაკეუ თითქმის არ არის ახალგაზრდობა რესპუბლიკის თოჯინების თეატრებში.

თეატრებმა, დათვალერების დაწყების წინ, ეჟერის წარმოდგინეს დასათვალერებელი ახალგაზრდა მსახიობების, რეჟისორებისა და მხატვრების სეუბა და დასახელეს ამ ახალგაზრდების მიერ შექმნილი როლები თუ სხვა ნამუშევრები. დათვალერების პროცესში სახელდებოდა ახალი სახელები.

ეჟერიმ სულ დაათვალერა 127 სპექტაკლი. აქედან, თბილისის თეატრებში — 68, რაიონებში — 59.

ეჟერის წევრებმა ნახეს ორ, სამ და ზოგჯერ უფრო მეტ როლებში, იმის მიხედვით, თუ როგორ არიან ისინი თეატრებში დატვირთულნი.

ეჟერის წევრებს ჰქონდათ შესაძლებლობა გამოუმუშავებოდათ გარკვეული აზრი თეატრის მუშაობაზე ახალგაზრდობასთან, მათ შემოქმედებით დატვირთვაზე, მათ პერსპექტიულ შესაძლებლობებზე მომავლისათვის.

ყველა სტრვილები და რეკომენდაციები ხდებოდა მსჯელობის საგნად ამ დისკუტებზე, რომლებიც სპეციალურად მოეწყო ამ საკითხებთან დაკავშირებით. სულ ჩატარდა 9 ასეთი შეხვედრა. დათვალერებულ ახალგაზრდობაზე დაიწერა რეცენზიები: სულ წარმოდგენილია 369 რეცენზია.

შეაჯამა რა ჩატარებული მუშაობა, კონკურსის ეჟერიმ დაადგინა მიენიჭეთ:

დრამატულ თეატრებს:

I ხარისხის დიპლომი — მესხეთის სახელმწიფო თეატრს;

II ხარისხის დიპლომი—რუსთაველის თეატრს;

III ხარისხის დიპლომები — მარჯანიშვილის თეატრსა და სოსხუმის თეატრის აუხაზურ დასს.

საბავშვო თეატრებს:

I ხარისხის დაპლომი — მოზარდმაცურებელთა ქართულ თეატრს;

II ხარისხის დიპლომი — მოზარდმაცურებელთა რუსულ თეატრს;

ინდივიდუალურად დაჯილდოვდნენ:

I ხარისხის დიპლომით:

1. ვალ. კოვე — აფხაზეთის თეატრის, აფხაზეთის დასის მსახიობი;

2. გ. ჯავთარაძე — ბათუმის ი. ჭავჭავაძის სახელობის სახელმწიფო თეატრის მთავარი რეჟისორი;

3. ე. ბასილაშვილი — რუსული მოზარდ მაცურებელთა თეატრის მსახიობი;

4. ნ. მჭავარიანი — ქართული მოზარდ მაცურებელთა თეატრის მსახიობი.

II ხარისხის დიპლომით:

1. ო. ოყრეშიძე — ქუთაისის ლ. მესხიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრის მსახიობი;

2. გ. პატარიძე — მესხეთის სახელმწიფო თეატრის მსახიობი;

3. ა. მახარაძე — რუსთაველის თეატრის მსახიობი;

4. მ. ჯანაშია—რუსთაველის თეატრის მსახიობი;

5. ლ. ყარასაშვილი — ბათუმის თეატრის მსახიობი;

6. ჯ. მონიავა — მარჯანიშვილის თეატრის მსახიობი;

III ხარისხის დიპლომით:

1. მ. მუხლიშვილი — რუსთაველის თეატრის მსახიობი;

2. ვ. ბუტკუარაშვილი — თელავის თეატრის მსახიობი;

3. ლ. თავაძე — ჭიათურის თეატრის მსახიობი;

4. ე. ხინვაია — ქუთაისის თოჯინების თეატრის მსახიობი;

5. ხ. გრიგორიანი — გარბოდოვის სახელობის თეატრის მსახიობი;

6. მუხიტაბერა — რუსული მოზარდ მაცურებელთა თეატრის მსახიობი;

7. ჯ. ვიწარაშვილი — ცხინვალის თეატრის ქართული დასის მსახიობი;

8. ე. კახულაშვილი — გორის თეატრის მსახიობი;

9. ს. ჯაფარიძე — ცხინვალის ოსური დასის მსახიობი.

დრამატული თეატრების შემოქმედ ახალგაზრდობას დათვალე რესპუბლიკურმა კომისიამ, საბჭოთა კავშირის დათვალე რეპერტუარში მონაწილეობისათვის რეკომენდაცია გაუწია:

1. მესხეთის დრამატულ თეატრს (მთავარი რეჟისორი ნანა დემეტრაშვილი);

2. რუსთაველის თეატრის სპექტაკლს „ბუმანდელი“ (რეჟისორი თემო ჩხეიძე);

3. მოზარდმაყურებელთა ქართული თეატრის სპექტაკლს „შენ ვი, ვამარჯობა“ (დამდგმელი რეჟისორი ნანა კვასხვაძე).

მსახიობებს:
გიორგი ქეთარაძეს (ბათუმის სახელმწიფო თეატრი);

ვალერი კოვეს (სოხუმის სახელმწიფო თეატრის აფხაზური დასი);

ვახტანგ ოყრეშიძეს (ქუთაისის დრამატული თეატრი);

ნათელა მაჭავარიანს (მოზარდმაყურებელთა ქართული თეატრი);

ევეგნი ბასილაშვილს (მოზარდმაყურებელთა რუსული თეატრი).

ოპერა „დაისის“ გრივადი დასავლეთ გერმანიაში

საპარტიზო თეატრალური საზოგადოების აკ. ხორაქას სახელობის მსახიობის სახლმა და საზღვარგარეთის ქვეყნებთან მეგობრობისა და კულტურული ურთიერთობის საქართველოს საზოგადოებასთან არსებულმა თეატრის სექციამ 2 თებერვალს მოაწყეს შეხვედრა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ქ. საარბრიუენში განხორციელებული ზაქარია ფალიაშვილის ოპერა „დაისის“ მონაწილე ქართველ მსახიობებთან და სადადგმო ჯგუფთან.

შეხვედრა გახსნა საქ. თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ დოდო ანთაქემ. მან ქართველ მსახიობებსა და დამდგმელ ჯგუფს მულოცა ქ. საარბრიუენში ოპერა „დაისის“ დიდი წარმატება.

სიტყვით გამოვიდა საქ. კულტურის მინისტრის მოადგილე ვახტანგ კუბრაეა. მან დამსწრე საზოგადოებას გაუხარა ქ. საარბრიუენში მიღებული შთაბეჭდილებები.

— უპირველესი მოზუნა ქ. საარბრიუენში წარმატებისა — თქვა მან — არის ზაქარია ფალიაშვილის მუსიკა, რომელიც ისევე გასაგები და ძვირფასი აღმოჩნდა გერმანელთათვის, როგორც არის ის ჩვენთვის — ქართველთათვის.

იმ წარმატებაში, რაც „დაისის“ ხედა წილად, დიდი როლი ითამაშა საარბრიუენის თეატრის

მთელმა კოლექტივის თავდადებად, შემოქმედებითმა მუშაობამ. „დაისის“ წარმატებაში დიდი წვლილი შეიტანა ჩვენმა დამდგმელმა ჯგუფმა რეჟისორ გ. ყორღანიას, დირიჟორ დ. მირცხულავას, ქორეოგრაფ ვ. გუნაშვილის და მხატვარ თ. სუმბათაშვილის შემადგენლობით.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია „დაისის“ ქართველი სოლისტი მომღერლებს ლ. ჭყონიას, ნ. ანდლუაძის, შ. კიკნაძის და მოცეკვავე ვ. გუნაშვილის მონაწილეობა.

მთარგმნელმა ნელი ამამუელმა საზოგადოებას გააცნო ქ. საარბრიუენში გამოქვეყნებული რეცენზიები და წერილები ოპერა „დაისის“ შესახებ. გერმანულმა პრესამ დიდებული შეფასება მისცა ოპერა „დაისის“.

დამსწრე საზოგადოებას თავიანთი შთაბეჭდილებები გაუზიარეს ოპერის დამდგმელმა, ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ, ზ. ფალიაშვილის სახელობის თეატრის მთავარმა რეჟისორმა გ. ყორღანიამ, მხატვარმა თ. სუმბათაშვილმა, ქორეოგრაფმა ვ. გუნაშვილმა, მომღერალმა ნ. ანდლუაძემ და სხვ. მათ აღნიშნეს ის გულთბილი დამოკიდებულება, რომელიც ადგილობრივმა მუსიკალურმა საზოგადოებრიობამ ქართული კლასიკური ოპერისადმი გამოიჩინა.

„კოლხეთის სისკარი“

მეზა ძიგვა

რთულია, მეტად რთულია, ხელი მოკიდოს თეატრმა ისეთი ნაწარმოების ხორცშესხმას, რომელშიც კარგა ხანია საყოველთაო აღიარება მოიპოვა, რომლის გმირები სკოლის მერხიდანვე შეიყვარეს და შეისისხლბორცეს; სირთულეა აღრმევებს ის გარემოებაც, თუკი ასეთი ლიტერატურული ნაწარმოების სცენური სიცოცხლე სხვა თეატრების სცენაზე ასლო წარსულის კუთვნილება. ასეთ შემთხვევაში თეატრმა რომ თავისი არჩევანის აუცილებლობა გაამართლოს, ღრმად უნდა ჩასწვდეს ნაწარმოების დედაზრს და დაწერილი ფორმით წარმოგვიდგინოს ის სათქმელი, რაც დღევანდელ დღეს განსაუფლებული სიმწვავით უნდა წარმოიჩინდეს. შესაძლო კი რუსთაველის თეატრმა ამ სირთულის გადალახვა? მივიღეთ თუ არა კ. ლორთქიფანიძის „კოლხეთის ცისკრის“ დადგმით თანამედროვე ეპოქის თანახმიერი სპექტაკლი? თეატრმა, ძირითადად, შესარტული თავისი მისია. ლ. მირცხულავას რეჟისორულ ინტერპრეტაციამ შევიტყველებინა დრომოქმულის მსხვერვისა და ახალი საზოგადოებრივი ფორმაციის ჩამოყალიბების გარდუვალობა.

მივყვეთ მოვლენათა განვითარებას თანმიმდევრობით:

ფარდის გახსნისთანავე ვეცნობით მხატვარ გ. გუნიას ნამუშევარს. მხატვარი იცავს სცენური პირობითობის „დამკვიდრებულ“ პრინციპს. გარეგნულად თითქოს ყველაფერი რიგზეა — ერთ წრეში ჩატულია მთელი სამოქმედო არე: ბარანაბა სავანელიძისა და ერემო პირტახიას კარმიდამო, „არტელის“ ეზო, სოფლის ვოგობიკების სანავარდო და ა. შ., რაც გ. გუნიას უთულო მახვილგონიერულად და გემოვნებით შეუსრულდება, მაგრამ მხატვრის ფუნქს აკლია ის კოლორიტი, რაც ეტოდელ დამახასიათებელია იმერეთის იმდროინდელი სოფლისთვის, რის გარეშე მხატვრის ჩანაფიქრი მხოლოდ ცალმხრივად ვითარდება.

სპექტაკლი იწყება მექისა და ხაქომიას შერიკების სცენით. რეჟისორი ქორეოგრაფ მურთაზ ჩახავსთან ერთად შეეცადა ორიგინალური შტრიხებით წარეპართა კილაობა.

დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა მექის რთული ხასიათის გახსნას სპექტაკლში. მიყურებელს მძაფრად უნდა შეეგრძნო „ახალი ადამიანის“ ფსიქოლოგიური გარდაქმნების პროცესი. ნაწარ-

მოების მიხედვით, მექი თავდაპირველად გვიცნობა მეტრამეტად გაუბედავ, მორცხვ, უკუღმართი ცხოვრებისაგან შეშინებულ, დამფრთხალ პიროვნებად. ერთადერთი, რაც ამხნევებდა — ეს იყო თალიკოს სიყვარული: „სიცოცხლე მხოლოდ მაშინ უხაროდა ამ საწყალს, როდესაც ყოველთვის სუფთად ჩაცმული, თავნება და შემოუვლელი თალიკო სათამაშოდ დაუძახებდა“. თალიკოს სიყვარულმა წააქეზა მექი, დაჭიდებოდა ხაქომიას და სწორედ ამ ეპიზოდს დაუკავშირა მწერალმა მექის შინაგანი ბუნების მნიშვნელოვანი შტრიხის გამოჩენურება: „ასპარეზს რომ მიუხალოვდა, გული ისე გამალებით უქვევდა, თითქოს მთელი სიცოცხლის ეალი ახლა ერთბაშად უნდა მოეხადა. წრუნა უხერხულად შევიდა, ფეხები ძლივს შეიჭრა. ყველაზე უფრო ხელემა შეაწუხა. არ იცოდა სად წაელო, როგორ დაეძალა“. მსახიობ დ. ჩხიკვიას შესრულებით მექი საინტერესო სცენური სახეა, მაგრამ რატომღაც მისი ეს თვისებები უგულვებელყოფილია. კილაობის სცენაში იგი ისეთი გამალებით ექვევება ხაქომიას, რომ ზემოთმოყვანილ ციტატასთან პარალელის გავლება ცოტა არ იყოს, უხერხულობასაც კი იწვევს. მსახიობი სწორხაზოვნად ხსნის მექის ხასიათს — თავიდანვე წარმოგვიდგენს აფორიაქებულ, შემტვე, გარკვეული მიზნისაკენ მიმავალ ქაშაშულ კაცად. რომელშიც თითქოს იცის, რომ საბოლოოდ ახალი დროის მშენებელ ადამიანად უნდა ჩამოყალიბდეს. მთელ რიგ სცენებში დ. ჩხიკვიას შესრულებისთვის დამახასიათებელია გულწრფელობა, განცდათა გადმოცემის ბუნებრიობა, რაც გვაფიქრებინებს, რომ სახეზე შემდგომი ძიებით მსახიობი დახვეწს თავის ნამუშევარს.

ნაწარმოების იდეური რეზონანსის გამოკვეთაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ტარასი ხაზარაძის სახეს. ტარასი ერთგვარი წინამძღოლია მშრომელი ხალხის მოსწრაფებებისა, მათი გამიზნული ოცნებები შინაგანი საყრდენი და გამამხნევებელია. მან ბოლშევერცისთვის დამახასიათებელი ძლიერებაცა და ავტორიტეტაც უნდა განუმტკიცოს და შეეაგნებინოს ხალხს, რომ მათ მიერ არჩეულია გზა შეუცდომელია და ღირსეული, რომ ხაზარაძის მკაცრ ხელმძღვანელს სოფელი თვალდახუჭულად შეიძლება გაჰყვეს. ტარასის როლს ასრულებს ახალგაზრდა მსახიობი გ. ხარაბაძე. გ. ხარაბაძე პერსპექტიული

მსახიობია. ტარასის როლშიც იპყრობს იგი ჩვენს ყურადღებას მონდომებით — დაგვიხატოს სოფლის კეთილდღეობისათვის მებრძოლი, სულიერად მხნე და ფიზიკურად ძლიერი ადამიანის შთამბეჭდავი სცენური სახე, რაც მან, ძირითადად, დაუღებოდ გადატარა.

სპექტაკლის შთამბეჭდავი მონაკვეთია სასოფლო კრების სცენა, სადაც ყველაზე მეტად შევიგრძენით ნაწარმოების იდეური სულისკვეთება და შემართება. რეჟისორმა აქ შესძლო გამოკვეთა საუკუნეებით განმტკიცებულ ინსტიტუტებსა და მავნე ჩვევებს შეტაკება ნათელ საწყისებთან, ეჩვენებინა მშრომელი ხალხის ცხოვრებაში ახალი სხივის შემოჭრის გარდუვალობის ძლევამოსილება. ასევე კარგადაა გახსნილი ბარნაბა საგანგებოებისა და დახუნღარას საუბრის სცენა ბოლო მოქმედებაში, სადაც ნათლად იგრძნობა, რომ ბარნაბა თავისი ბატონობის უკანასკნელ წუთებს ითვლის.

ბარნაბას სახეს სპექტაკლში განასახიერებს რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი კარლო საკანდელიძე, რომელიც სახასიათო როლების ჩინებული შემსრულებელია. კ. საკანდელიძე ცდილობს მოგვეცეს გარდასახვის ნიშნები — სრულყოფილად წარმოედგინა სოფლის ბობოლას გაიძვერა და ბოროტი ბუნება.

ბარნაბას ამაყი და ლამაზი ქალიშვილის თაქოკოს განხორციელება სპექტაკლში დავისრა მსახიობ ლია გულაძეს. იგი უფთოდ შესაუფერისა ამ როლისათვის, მაგრამ თუ ჩვენ მაინც ერთგვარი უმცრობის გრძნობა გვჩნება, ამის თავდაპირველი მიზეზი რომანის სცენურ ვარიანტში უნდა ვეძიოთ.

მოუხედავად იმისა, რომ ხაჯომიას წინააღმდეგობრივი ხასიათი მთელი სისასვით ვერ გავციხსნა მერაბ თავაძემ, ჩვენ მაინც ვთვლით, რომ ეს ნამუშევარი მსახიობის უცილობელი წარმატებაა.

ერემო პირტახიას მეტად საინტერესო სახე წარმოგვიდგინა ჯემალ ლაღანიძემ. მსახიობი მამნილებლობითა და სატირული სიმწვავეით გვიხატავს „სისხლის მწოველ“ მეღვინეს, მომართავს სახის გახსნის გროტესკულ ხერხებს, მაგრამ ერთა უფთოდ არ ცდილობს მოივენებოთ გარეგნული ეფექტების გამოყენებით იოლად გაიკაფოს გზა მყუდრებლამდე. მისი გმირი სწორედ შინაგანი დამაჯერებლობითა და სიმართლით იქცევის ყურადღებას.

სპექტაკლის შენამენია რესპუბლიკის სახალხო

არტისტის იმპლიტე გვიჩიას მიერ ნამდვილად მხატვრული ტაქტით გამოძერწილი დახუნღარას სახე. დახუნღარა კომიკური პერსონაჟია. მისი მოქმედებები მუდამ კომიკურ სიტუაციებთანაა გადახლართული, რაც დარბაზში თავისთავად წარმოქმნის მხიარულ რეაქციებს, ი. გვიჩია უმაღლო კომედიური მსახიობია და ამ როლში, როგორც იტყვიან, თავს ისე გრძნობს, ვით „თუ ვი წყალში“. მსახიობის დიდი ღირსება სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ იგი ბრძამდ არ სარგებლობს როლის მომგებიანი ბუნებით. თავისი შესრულებით ი. გვიჩიამ განსაკუთრებული ხაზგასმით გვაგრძობინა დახუნღარას სხვა არანაკლებ მნიშვნელოვანი ადამიანური ღირსებები: უფაქიხესი ღირსიზმი, კაცთმოყვარეობა, კეთილშობილება, რითაც სახის მხატვრულ სრულყოფას მიაღწია.

არსებობს, ემიზოდური სახეა ტუნა დაშინიანი, მაგრამ მისი ფუნქცია ორგანულ კავშირშია ნაწარმოების სიუჟეტურ ქარგასთან. ტუნა, ერემოსთან და ბარნაბასთან ერთად, უპირისპირდება კეთილი საწყისების დანერგვის ყოველგვარ გამოვლინებას; „წყალწოლებული“ მსგავსად ცდილობს ცხოვრების გზაზე გაასვლელ „ხავსს“ მოუქიდოს, რათა ჭუჭყიან მორეკში არ ჩაყენითოს, მაგრამ ცხოვრება უღმობელია და მკაცრი — არავის შეარჩენს მრუდე გზით მიღწეული კარიერით ნებურობას. რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა ბუხუტი ზაქარაიძემ თავის შესრულებაში გამოკვეთა ტუნა დაშინიანის თვითმკაცროვლება, შინაგანი სიამაყე, რომლის განსაკუთრებული ხაზგასმით წარმოდგენა მხოლოდ ტუნა დაშინიანის ხელმძღვანელ პირებს ახასიათებთ.

არ შეიძლება, სპექტაკლიდან არ გამოვყოთ სამი ემიზოდური სახე — მართა (რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ლ. ძიგრაშვილი), ნესტორ ვარდოსანიძე (მსახიობი ე. სახლთხუციშვილი) და ზებუდა (მსახიობი ვ. ელოშვილი), რომლებმაც თავიანთი შესრულებით კიდევ ერთხელ დაამტკიცეს, რომ პატარა როლის საშუალებითაც შეიძლება საკუთარი სათქმელი თქვა. სარეკენიო სპექტაკლს, როგორც აღვნიშნეთ, ახლავს ცალკეულ ნაკლოვანებები, მაგრამ მოუხედავად ამისა, რუსთაველელთა „კოლხეთის ცისკარი“ კოლექტივის საყურადღებო ნაწარმოებია და რეჟისორს სრული შესაძლებლობა აქვს გააგრძელოს თავისი ძიება. დახვეწოს და სრულყოს სპექტაკლი.

**„გუშინ შვილნი გუჩჩანელნი“
ჟანა თოიძე**

3. აბაშიძის სახელობის მუსიკალური კომედიის თეატრში მყუდრებელმა ნახა სპექტაკლი

„გუშინ შვილნი გუჩჩანელნი“ (კომპოზიტორი ვ. აზარაშვილი, პეისის ავტორი მ. თარხნიშვილი)

ლი), რომლის დადგმა ევსტრენის თეატრის მთავარ რეჟისორს, აჭარის ასს რესპუბლიკის გელოვენების დამსახურებულ მოღვაწეს თ. აბაშიძეს.

სიხარულით უნდა აღვნიშნოთ, რომ სპექტაკლის სავეტოთი თანამედროვე მუსიკა, მისი თანამედროვე პარამონით, ავტენტული უღირსად ქართულ ეროვნულ სიმღერებსა და ქორალებზე.

სპექტაკლში ფაქტურისა და მელოდიურობის მხრივ ბევრი საინტერესო არაა, დეტატი და ანსამბლია. ამ სპექტაკლში ორკესტრს, ქორსო და ანსამბლს სოლისტებთან ერთად პროფესიულად უმუშავნიათ მთლიანი სპექტაკლის შესაქმნელად და ყველანი ისინი ერთნაირად მაღალ შეფასებას იმსახურებენ. მხოლოდ სასურველია, რომ დროთა განმავლობაში არ შესუსტდეს მომთხვენელობა შემსრულებლისადმი, პასუხისმგებლობის გრძნობა სპექტაკლის ყველა მონაწილეებისა, რომელთაც ხელმძღვანელებენ თეატრის მთავარი დირიჟორი რ. ხურცილაძე და ქორმეისტერი თ. სანაია.

სპექტაკლში ყურადღებას იქცევს პიესის გმირი-ქალი მკაე, რომლის როლსაც ასრულებს საქ. სსრ დამსახურებული არტისტი ლ. ჩიბალაშვილი. რამდენიმე საინტერესო შტრაბით, სიმღერის, ცეკვისა და სიტყვის სინთეზის საშუალებით მან შესწლო თანამედროვე მხიარული ქალიშვილის სახის შექმნა, რომელსაც უფუარბს თავისი ხალხი და მისი ტრადიციები. გარეგნულად იგი, როგორც ყოველთვის, ეფექტური და სცენურია.

ბერო შაბა (საქ. სსრ დამსახურებული არტისტი თ. ხელაშვილი), რომელსაც დიდი სამამულო ომის ფრონტებზე შვიდი ვაჟიშვილი დაედღუა, თავის დად მწუხარებას უთქმევლად და ამაყად ატარებს.

ბერო შაბას ძალიან უფუარბს თავისი სოფელი, თავისი სახლი, მას სურს შეინარჩუნოს მამაპაპური სახლი, ყოველივე ის, რასაც ტრადიციული იერა აქვს. მოდერნიზებული იდეების გველენაში მოქცეულ შვილიშვილებს კი, სურთ წაშლონ ყოველივე ძველი და აშენონ სტანდარტული სახლი; მათ პაპასთან მოაქვთ ასეთი ახალი სახლის პროექტი.

ბერო-შაბა წინააღმდეგია, მას აღეღვებს ის, რომ ასეთი „სიახლეებით“ ყველა ქალაქის სახლები ერთნაუნეს დაემსგავსება და არქიტექტურაში ეროვნული თავისებურება გაქრება.

მსახიობი კარვად ამსახიერებს პიესის საყვარელ გმირს. მაგრამ იმისათვის, რომ ეს სახე უფრო შთამბეჭდავი გახდეს, ჩვენი აზრით, საჭიროა მსახიობმა გამოავლინოს უფრო ძლიერი ნებისყოფა, ხასიათის სიმტკიცე და არა მარტო ის სენტიმენტალობა, რომელსაც ვხედავთ I აქტის დასაწყისში. მსახიობის ხმა, ცოტა არ იყოს, მონოტონურად და ერთფეროვნად ქედრს სხვა-

დასხვა სცენურ სიტუაციებში. სასურველია რომ მსახიობმა ვამიდიდროს სახე ინტონაცურად, ვინაიდან „ხმის გამომსახველობითი საშუალებანი — როგორც ამბობდა კ. ს. სტანისლავსკი — უდიდეს შესაძლებლობებს იძლევიან შინაგანი ცხოვრების გამოსავლენებლად სცენაზე“.

შვიდი დაღუბული შვილიშვილის ბებია თებროს თბილი, შთამბეჭდავი სახე შექმნა სპექტაკლში საქ. სსრ დამსახურებულმა არტისტმა ბ. იანვარაშვილმა. მის მიერ შექმნილი მოსიყვარულე მან და ბებუის სახე მეტად დასაჭერებელია. მან შესწლო შექმნა გულხ ქალის ხასიათი, რომელმაც პპოვა თავის თავში ძალა შეენარჩუნებანი სიცოცხლის სიხარული და სხვებისთვისაც ჩვენერვა თავისი ოპტიმიზმი. გმირი ქალს ამ თვისებებს გადმოცემას ბ. იანვარაშვილი თავისი აქტიორული ტემპერამენტით ახერხებს.

როგორც აღვნიშნეთ, სპექტაკლს ლიტერატურულ-მუსიკალურმა ფაქტურამ საშუალება მისცა მსახიობებს მრავალმხრე გამოველინათ თავიანთი ვოკალური და მსახიობური შესაძლებლობანი.

ნიჟიერი კომპოზიტორი ვ. ანარაშვილი სპექტაკლისათვის მუსიკას ქმნიდა რეჟისორთან და მსახიობებთან მტკიცე თანამეგობრობით. რაც, რა თქმა უნდა, ძალიან დაეხმარა ვოკალურებს გამოველინათ თავიანთი ვოკალური და მუსიკალური შესაძლებლობანი.

ჩვენ ვხედავთ სცენაზე ბერო-შაბას შვიდი დაეყვაცებულ შვილიშვილს. უფროსი გორგი არქიტექტორია. მის როლს დამსახურებული ხალხითა და ტემპერამენტით ასრულებს ნიჟიერი მსახიობი ი. ვასაძე. მისი აქტიორული საღებავების პალიტრა მუდამ მდიდარია ინტონაციებით. ელისბარის შთამბეჭდავ სახეს ქმნის საქ. სსრ დამსახურებული არტისტი თ. ბახტაძე, ბიძინასას — მსახიობი ა. დაშნიანი, სამსონის სახეს — თ. ბაზღაძე, გიკასას — დ. მაქვარიანი, ფირუზას სახეს — ზ. კახიანი.

უმცროსი ძმის, მკაეს საქმროს ლირიკულ სახეს ქმნიან მსახიობები ბ. ნებერიძე და ვ. ჩხენკელი. სამი მოხუცი გულხის მეტად მკაფიო სახასიათო სახებში შექმნეს ნიჟიერმა მსახიობებმა ი. დათუაშვილმა (შხამა), საქ. სსრ სახალხო არტისტი ვ. სალარიძემ (შაქრია) და საქ. სსრ დამსახურებულმა არტისტმა ი. ქუთათელაძემ (ქონდარა ნიკა). მათ ქართულ-კახური კოლორიტი შემოაქვთ სპექტაკლში.

თუში მარტოს სახე შექმნა ნიჟიერმა მსახიობმა ნ. პეტრიაშვილმა. მხოლოდ სასურველია, რომ მან მეტა ყურადღება მიაქციოს ვოკალისა და მეტყველების კულტურას. მაყურებელმა შეიძლება ერთგვარად მიიჩნიოს

თანამედროვე დასავლეთ-ევროპული ცეკვა ალავერდის ტაძრის ფონზე, მით უმეტეს ალავერდობის დროს, რაც სპექტაკლის პერსონაჟთა, უფროსი თაობის სოფლელთა ვაიციების იწვევს, მაგრამ ამ სცენის გადაწყვეტიას რეჟისორი კონტრასტულობის ხერხს იყენებს. ეს მას, რა თქმა უნდა, მხოლოდ აძლიერებს, ერთის მხრივ მოცემულია დახვეწილი ტემპერამენტისა მოხეუტი ცეკვა საქ. სსრ სახალხო არტისტის ჯ. ბაგრატიონის დადგმით, ხოლო, მეორეს მხრივ თანამედროვე დასავლეთ-ევროპული ცეკვა თანამედროვე ჯაზის მანქანური რიტმით ლატვიის დასახურებული არტისტის, სახელმწიფო პრემიის ლუტრეატის ი. პანკრატის დადგმით.

შთამბრუნებელი სპექტაკლი ვანსანგ ზორგანელი

ოთარ ჩხეიძეს ვიციანობლი, როგორც შესანიშნავი მოთხრობებისა და რომანების ავტორს. განსაკუთრებით მისი პროზა მხიბლავდა იმით, რომ მასში მამულის სიყვარულთა და ცხოვრების ღრმა ცოდნით წარმოგვიდგენდა ავტორი კარგითაა ერთად იმ ნაკლსაც, რომელიც ჭრ კიდევ ჩვენს შორის ბოვინობს. ამ ქვილიში გამოკვეთილი სახეები, სიკეთისათვის მებრძოლი ადამიანები ხსოვნაში იმკვიდრებდნენ ბინას და სამაგალითონი ჩნებოდნენ. ხშირად მესმოდა, რომ ოთარ ჩხეიძეს პიესებიც კარგად გამოუვიდაო. რატომღაც ვერ მომიხერხდა მათი სცენაზე წახვე. და აი ერთხელ, როცა შემთხვევით ახალციხეში მოვხვდი, იქ მხვდა წილად ბედნიერება, მეწახა ახალციხის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლი „თედორე“. ენახე და ვანუზომელი სიამოვნებაც ვიგრძენე. ოთარ ჩხეიძის ეს პიესა ისე დიდებულად წარმოადგინა თეატრმა, რომ ჩემს აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. მსახიობებს უკლებლივ მიჰქონდათ მაცურებლის ვულამდის მშობლიური მაჟის სიყვარული, რომელიც ავტორს ამ პიესაში ჰქონდა გააზრებული. ენახე და გავიხარე, გავიხარე და გულიც დამწყდა, რომ ამკვარ პიესებს, მაჟისა და ხალხის სიყვარულით დამუხტულ პიესებს ჩვენი რესპუბლიკის დედაქალაქის თეატრები რატომღაც გვერდს უვლიან და ხშირად ისეთს წარმოგვიდგენენ, რომელიც არც გულს ხედება და არც სულს. მე მაშინ ერთ-ერთი ჟურნალის საშუალებით ვთქვი კიდევაც, რომ „თედორე“ დედაქალაქის ყველა თეატრს დაამუხვენება-მეთქი, მაგრამ ვინ იღო ყურად, ხმა დარჩა მხად მღალადებლისა უდაბნოსა შინა. იმედო მაინც არ დამიკარგვს, მეწარა „თედორე“ შეადებს რუსთაველისა და მარჯანიშვილის თეატრების კარებს.

ამ დღებში ოთარ ჩხეიძემ კიდევ ერთი ახა-

მთლიანად სპექტაკლი „გუშინ შვიდნი გუშინდელინი“ თეატრისა და მისი კოლექტივის ახალი გამარჯვებაა. ეს წარმატება განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ პიესა ერთსა და იმავე დროს უაღრესად ეროვნულია და ამასთანავე თანადროულიც.

პიესის ძირითადმა იდეამ შეუძლებელია არ აღელვოს ჩვენი დროის ადამიანები. ამას გარდა, რეჟისორის დადგმა და მსახიობების თამაში საცხებით რეალისტურია, ხოლო ის პირობითობა, რომელიც მოცემულია სპექტაკლში, გააზრებულია და გასაგებია მაცურებლისათვის.

ლი პიესით გაგვახარა. ამ პიესის სათაურია „გორგო“. ეს ორმოქმედებიანი ტრაგედია ჩვენი სამშობლოს იმ მძიმე პერიოდს ეხება, როცა ამ დალოცვილ მიწა-წყალზე მონღოლთა ურდოები პარაშემდნენ და ქართულ ხალხს განადგურებით ემუქრებოდნენ. პიესა განახორციელა ვალერიან გუნიას სახელობის ფოთის სახელმწიფო დრამატულმა თეატრმა. იმ დღით საშინელი ამინდი იდგა, ზამთრის ცივი ქარი გამეტებით ატყლაშუნებდა ყოველს შოლტებს. ზამთარი ბობოქრობდა, მაგრამ ამაოდ, მაცურებელი მიანიც თავს გზით მიდიდა. თეატრის სცენა შთაბეჭედავად იყო მოფიქრებული, იგი ისეთ შთაბეჭდილებას სტოვებდა, თითქოს მთელი ქვეყანა ერთ ეკლესიად ქვეუღიყო და მის თაღებს ქვეშ მიდიოდა სასტიკი ბრძოლა ბოროტების წინააღმდეგ და ამ ბრძოლის მონაწილე იყო მაცურებელიც. შფოთის სცენა, საქართველოს ბედობლის ჩარხი ხან წალმა და ხან უტყლმა ბრუნავს. ქვეყანა უპატრონოდ არის მიტოვებული, მეფე დავით ულუ მონღოლებს ახლავს თავისი ლაშქრით, რომლის ძლიერება ვიცხო ტომის სამსახურში დგას. უფლასწული გორგო ხედავს, როგორ პარტახდება ქვეყანა, როგორ იხრწნება სისასლე, იგი აღიმაღლებს ხმას ბოროტების დასათრუნავად, მაგრამ მის კეთილ განზრახვას წინ დედონაცვლი, მონღოლთა ნოინის ასულ დედოფალი ესუქანი გადაელობება. ზნედაცემული დედოფალი წამლავს უფლისწულ გორგის, გზიდან ჩამოიშორებს მეფის ასულ თამარსაც. ამ ბოროტებაში დედოფალი მხარში უდგას ბახილ უჯარმელ-ჰყონდიდელს, რომელსაც დავით-ყემა თავისი მადლი მოვალეობა, დანაშაულისა და აღვირახსნილობის გზა დასდგამია. შორეული ლაშქრობიდან ბრუნდება დავით ულუ, უჯარმელ-ჰყონდიდელს ძელზე ვასკავს. იგი

ცდალობს უკუდმად მბრუნავი ცხოვრების ჩაბრუნებას. წაღმა შემოაბრუნოს, მაგრამ მის კეთილ განზრახვასაც მისწვდება ბოროტის ხელი, ესუქანის მოწამლავს მეფეს.

დედოფალი ესუქანის იბრძვის, რომ თავისი ნამდვილი ძე ბექა აიყვანოს სამეფო ტახტზე. მისი განზრახვა უფრო შორს მიდის. ესუქანის სურვილია ბექას შერთოს ყაენის ასული და მისი საშუალებით ბექას ნოინთა ტახტისაკენ გზა გაუკვლიოს. დედოფალი ბექას ამზადებს მონღოლეთში წასასვლელად. ბექა დედოს სურვილს წინ აღუდგება, მასში იღვიძებს მშობელი ხალხის, ქართველი ერის განუზომელი სიყვარული; ამ სიყვარულით ამაღლებული ბექა მონღოლთა წინააღმდეგ აჯანყებულ ქართველ ხალხს ჩაუდგება სათავეში.

პიესას თავიდან ბოლომდე უფლისწულ გიორგის უყვდავი სული დასტრიალებს თავს, მისი უღრთოდ ჩაფერვლილი სიცოცხლე მოუწოდებს ძმას და ადამიანებს სამშობლოს კეთილდღეობისაკენ.

როგორც ხედავთ, პიესა დიდი პატრიოტული ენერჯითაა აღსავსე, სიტყვა და საქმე ერთ კეთილშობილ მიზანს ემსახურება — მშობელი მიწის თავისუფლებას.

არც ისე იოლია წარმოდგინო სახე მეფე დავით ულუსი, რომელსაც მხრებზე ნოინთა მიმე უღელი აწევს, შეილება გაუხუბედურეს, სარეცელი შეუბილწეს, ხალხი კიდევ უზომო გაჭირვებაში ჩააყენეს. რთულზე რთულია, მაგრამ თავს ართმევს ნიჭიერი მსახიობი ანზორ ურდია ამ სირთულეს. იგი, რაც მთავარია, შემოქმედებითად სწვდება როლის დედააზრს, ხშირად კულმინაციურ მომენტებსაც ქმნის. განა შეიძლება არ დავამახსოვრდეთ ის ადგილი, როცა გამწარებული მეფე იძახის: „გველი, ყველგან გველი...“

ანზორ ურდია სცენაზე გამოჩენისთანავე იპყრობს მაყურებლის ყურადღებას, მისი ცოცხალი მოძრაობა და ომახიანი ხმა სიამოვნების მომტანია, ეს სიამოვნება კიდევ უფრო დიდი იქნებოდა მსახიობი ზოგჯერ გადამეტებულ სიფიცხეს რომ არ იჩენდეს, რის გამოც მისი სიტყვა მაყურებლამდე ვეღარ აღწევს. იმედია ამას თანდათან დასძლევს, ამით მოიგვს კიდევ.

მართალია სცენაზე დიდხინის სიცოცხლე არ უწერია გიორგის, მაგრამ რამდენხანსაც არის

საყურადღებოდ წარმოგვიდგენს მას ნოღა ხარაძე. მისი როლიც რთულია, რადგან გიორგი აღრე კვდება. იგი სცენიდან მალე გადაის, მაგრამ საჭიროა მისი ხანმოკლე ცხოვრება წარმოადგინო ისე, რომ ბოლომდის ახსოვდეს მაყურებელს. მსახიობი სძლევს ამ სირთულეს და მიზანსაც ვამარჯვებთ აგვირგვინებს. ბასილ უჯარმელ-კუყონდიდელის სახეს მოხდენილად წარმოგვიდგენს ახალგაზრდა მსახიობი ნ. ბეკაღვა, მის დიან მოქმედებაში დამახასიათებლად იკვეთება ცბიერი ადამიანის ფიქრი და მიზანი.

ქების მეტი არაფერი გვეთქმის დედოფალ ესუქანის როლის შემსრულებლის მიმართ. ლ. ბატიაშვილი ნამდვილი ესუქანია, არც მეტი და არც ნაკლები. ასევე საყურადღებოა მეფის ასულის თამარის როლიც ვ. გუბაშვილი. ხათუნის როლის შემსრულებელი გ. დრამაშვილი ხომ კარგია და კარგი, ამ ახალგაზრდა მსახიობმა თუ ასე გააგრძელო, იგი აუცილებლად განამტკიცებს სახელს ღირსეული მსახიობისას.

უფრო მეტი უნდა მოინდომოს ბექას როლის შემსრულებელმა ნ. კოკილაშვილმა. მის როლს უფრო მეტი სიცოცხლე უნდა ჰქონდეს, მის სიტყვაში მეტი რწმენა და დამაჯერებლობა უნდა იგრძნობოდეს. ბექა საქართველოს ხელისშეწყობა უნდა, ამიტომ მისი სრულყოფილად გამოკვეთა აუცილებელია.

შთაბეჭდავია სპექტაკლის ქორცო, მაგრამ იგი თუ უფრო გააქტიურდება სპექტაკლი მოიგებს.

დამთავრდა იმედითა და მომავლის რწმენით აღსავსე სპექტაკლი. დამთავრდა, მაგრამ მისი გმირები ჩვენს მეხსიერებაში განაგრძობენ ცხოვრებას, კვლავ მათ ბედ-იბლაღზე ფაქრობთ. თეატრიდან გამოდიხართ და ასე გგონიათ „გეორგის“ გმირებიც გვერდში მოგვედვენ და სიამოვნებას კეთილდღეობისათვის ბრძოლის წყურვილს კიდევ უფრო აღვიძრავენ.

ამ დიდ სიამოვნებასთან ერთად მაღლიერების გრძნობაც გუფულებათ მთავარი რეჟისორის რომან აბულაძის მიმართ, რომელმაც ყველაფერი გააკეთა იმისათვის რომ თთარ ჩხეიძის „გიორგი“ მაყურებლის გულამდის მისულიყო.

რითი ნაწი უმღერა ფთთის სახელმწიფო თეატრმა, იმედია, ეს პიესა ჩვენი დედაქალაქის კარგბსაც შეაღებს.

ქართული თეატრის ზემოხსენებული თვისებები მოწმობენ იმას, რომ იგი მტკიცე საძირკველზე დგას, მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ ამართლებს იმ რწმენას, რომელიც განმტკიცდა ჩემში სპექტაკლების ნახვის პროცესში, რომ ქართული თეატრი ამჟამად წარმოადგენს მსოფლიო თეატრის ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო პოზიციას. რა დოკუმენტების მთვყვანა შემიძლია ამ აზრის დასამტკიცებლად?

ვიტყვი მხოლოდ ორი მომენტის შესახებ: აქტიურობისა და ერთი სპექტაკლის შესახებ. აქტიურობა: ქართველ აქტიორთა საერთო თავისებურებაა უდიდესი ტემპერამენტი და ღინამიკა დიალოგის დროს; ამასთანავე, ისინი არ მიმართავენ ყვირილს, რასაც ხშირად ბოროტად იყენებენ სხვა ქვეყნების თეატრებში (მაგალითად, ინგლისელები); და კიდევ ერთი: — სრული კონტაქტი მაყურებელთა დარბაზთან, მაყურებლისა და აქტიორის გაყოფი ბარიერის ადვილად გადალახვა. ჩემს აღქმავში ესაა ფაქტორი, რომელიც სწყვეტს თეატრალური სანახაობის თანამედროვეობას. ქართველი აქტიორი ისეთ შთაბეჭდილებას ახდენს, თითქოს დაბეჭდილანვ აქვს თანდაყოლილი. მისთვის მაყურებელი სცენური რამპის მოპირისპირე მხარე კი არ არის, არამედ კარგი მეგობარია, თუმცა ზოგჯერ, ესც უნდა ითქვას, თავნებაც კი. ძალიან ვწუხვარ, რომ არ მომიხდა ქართველ მაყურებელთა შორის მკვლარისა და ასე შეყურებინა ქართველი აქტიორების მეურ ნათამაშვე თანამედროვეთა შორის უთანამედროვესი შექსპირისათვის.

6882/1999

ახლა კი სპექტაკლის შესახებ. როდესაც ჩემს შთაბეჭდილებათა შესახებ ველაპარაკებოდი კეთილ მასპინძელს თეატრალურ საზოგადოებაში, მე ვუთხარი მათ დაზლოცებით ის, რაც აქამდის დავწერე, მაგრამ დავძინე, რომ ჩემი რწმენით ქართული თეატრი მუშაობს მხოლოდ 60-70% ქართულთათვის, რომ მასში მოიპოვება, მრეწველობაში მომუშავე ადამიანთა ენით რომ ვთქვათ, გამოუყენებელი პოტენციალი. და ამას ვამბობ მის შემდეგ, რაც მე ვნახე ისეთი საინტერესო სპექტაკლები, როგორცაა „ძველი ვოდევილეზი“, „სამანიშვილის დედინაცვლა“, „დონ კარლოსი“ თბილისში, „ნუ გეშინია, დედა“ ქუთაისში. ენაზე გაბედული და შემართებული თეატრები სოხუმში და გორში. ეს აზრი მე ჩამოიყალიბდა ინტელიციანზე დაყრდნობით, მაგრამ, როგორც ვიცით, ინტელიცია ზოგჯერ ატყუებს ადამიანს. და მხოლოდ საქართველოში ყოფნის უკანასკნელმა დღემ დამარწმუნა, რომ მართალი ვიყავი. მე ვნახე, თუ რას მიღწევა შეუძლია ქართულ თეატრს, ენაზე ერთ-ერთი

საუკეთესო სპექტაკლი ჩემს სიცოცხლეში, ხე რასანის „ფედრა“ მიხეილ თუმანიშვილის შესანიშნავი დადგმით.

არაფერს ვიტყვი თეატრალურ ოსტატობაზე, რომელიც თვალში სცემს ადამიანს დადგმის ყოველი ელემენტიდან. ყველა როლი გათამაშებულია ოსტატურად, შესანიშნავად! (მხოლოდ ერთად ერთი რამ იწყევლა ექვს; ესაა მუსიკა, რომელიც ზოგიერთ პარტიებში ისე დამაყრველად ეღერს, რომ პირდაპირ კენსიან გადატვირთული სამხრული რეპროდუქტორები). მე მინდა ველაპარაკე ამ სპექტაკლის სიმბრუნეზე. შედეგივით დარბაზში. ფარდა არ არის. თითქოს ბერძნული სისახლის პორტიცაა. თელი დაყრდნობა კარიტიდებზე. ქეიდან გამოკვეთილი, უძრავი, თავითფხვამდე ტანსაცმელშეუთრვილი ქალები, იწყება თამაში. გმირული სულით გამსჭვალული, უძრავი მსახიობები! თეზოსის სამიფროში ყველაფერი გარკვეულა წესრიგით მიმიღინარეობს. საკუთრთველზეც ეცხლი კიაფობს, შემოლის ფედრა — ზინა კვერენჩხილაძე. ვუყურებ და ვხვდავ, რომ ეს არ არის ერთიული განცდების მამიებელი ქალი. — იგი ბედნიერებას ეძებს. და აი ამ მომენტში, მე, მაყურებელმა, ვიცი, რომ არავითარი მწონველობა არა აქვს იმას, რა მოვლის მას — სკვლილი თუ ტანჯვა; პირიქით, ასეთი გრძნობა უნდა გშურდეს ყველგან და ყოველთვის. და მე შურის თვალით შევეყურებ მას. დღის მსახიობის მავია მოქმედებს. შევეყურებ კარიტიდებს. ისინი უკვე მკვდარნი არ არიან. ისინი უკვე სცენური დეკორაციის ელემენტებს არ წარმოადგენენ. იტანჯებიან მონური საზოგადოებრივი სტრუქტურისადმი დამორჩილებული დემა-ქალები, სადაც თვით დედოფალიც კი მონაა.

მადლობას ვუძღვნი მიხეილ თუმანიშვილს. მადლობას ვუძღვნი ზინა კვერენჩხილაძეს. მადლობას ვუძღვნი გოგი ლაფანს. მათ დაამტკიცეს, რომ არ არსებობს აქტიორის, რეჟისორის ან სცენოგრაფის თეატრი. არსებობს მხოლოდ თეატრი დღი და ქკვიანი ან და ბოროტი და სულელური.

დროა დავასრულო, თორემ თეზოსისა და ფედრას შეხვედრის სცენის შესახებ ზომ სოლიდური მოხსენების დაწერა შეიძლებს!

ან და როგორ იქნა შესრულებული მსახიობისათვის ეგზომ არასახარბიელო ენონას როლი! ვამთავრებ ამ ცხელ გულზე დაწერილ, ცოტა არ იყოს, ქაოტიურ შენიშვნებს. ვითხოვლობა ერთხელ კიდევ და კვლავ ვხვდავ მივს, რაც ენაზე დეკლამირის ამ რამდენიმე დღის განმავლობაში და ვიცი, როგორი იქნება უკანასკნელი სიტყვები: ჩვენ კიდევ ვნახავთ ერთმანეთს, საქართველო!

ქ. მარქოსი ს. ს. ს. ს. ს.
ს. ს. ს. ს. ს. ს. ს. ს.
მ. ლ. ლ. ლ. ლ. ლ.

გიორგი გეგეჭკორი

ნატა დავითი

დღეს იგი საქართველოს სახალხო არტისტია. აღიარებული, პატივისცემით გარემოცული. მაცურებელი ინტერესით მოელის მასთან ახალ შეხვედრებს, რადგან დიდიხანია ირწმუნა მისი ძალა, ნიჭი, შესაძლებლობანი.

„ჩემი საყვარელი სტუდენტი“, „საუკეთესო მოსწავლე“, „სასტრეელი პარტნიორი“, „ჩემი საყვარელი მსახიობი“, „მართალი კაცი და შემოქმედი“, — აი, სიტყვები, რომლითაც ესმაურებიან მის სახელს აღმზრდელი პედაგოგები, რეჟისორები და მეგობრები, თანამოღვაწეები.

გიორგი გეგეჭკორი — ეს სახელი 28 წელია უკავშირდება რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრს. მისი შემოქმედებითი ბიოგრაფია თეატრში ხორცშესხმულ რვა ათეული სცენურ სახეთა სიცოცხლეს ითვლის. ხასიათები, რომლებიც მისთვის დამახასიათებელი მკაფიო, ინდივიდუალური ხელწერით არიან აღბეჭდილი მაინც ვერავითარი ჩარჩოთი ვერ ერთიანდებიან. თვით ქანობრივად ერთგვაროვანი სახეებიც კი მკვეთრად, ან ზედმიწევნით ნიშანდობლივად განსხვავებული არიან ურთიერთისაგან, უაღრესად ფერადოვანია, მსუბუქი იუმორით დაწყებული, ხალისიან ლალ კომედენტობასა, მკვეთრ გროტესკულობასა და მძაფრ შარქამდე. გვიხსენოთ: გლუმოვი (ოსტროვსკი „ზოგჯერ ბრძენი შეცდება“), დონ სეზარი (დიუმანუა, დენერი — „დონ სეზარ ლე ბაზანი“), მგელი (გ. ნახტორიშვილი — „ქანკრაქა“), ბლავი (ნუშიჩი — „ფილოსოფიის დოქტორი“) ექვთიმე ქათამაძე (ე. ბუაჩიძე — „ამბავი სიყვარულისა“). აქვე უნდა დავუმართო ღირიულოზა, სიმსუბუქე, პოეტურობა, თუმცა ყველა თვისების ჩამოთვლა შორსაც წავიყვანს და მისი შემოქმედებითი ხერხის ფაქიზი ნიუანსებისადმი ზუსტი სახელწოდების პოვნა შეიძლება გავვიჭირდეს კიდევ. მსახიობი ისეთი ფარული, თითქოსდა უმნიშვნელო შემობრუნებით ახერხებს სრულიად სხვა სახედ გარდასახვას, შეცვლას, თითქოს ხელახლა დაბადებულიყოს.

მისი შემოქმედებითი პალიტრა მრავალფეროვანია, ბიოგრაფია კი რადიკალურად განსხვავებულ გმირთა „ერთობაა“, დრამატულიად ტრაგიკულ საწყისამდე. კვლავ შეგახსენებთ: ბარათაშვილი (მთხ. მრეკლაშვილი — „ბარათაშვილი“), ბახვა ფულავა (გ. წერეთელი — „პირველი ნაბიჯი“), ბატონიშვილი ივანე (სოლოვი-

ოვის — „დიდი ხელმწიფე“), კულჩაიცი (მალიარესკი — „ქარიშხლის წინ“), გაიოზ გაღალენდია (ლ. ქიანელის — „ტარიელ გოლუა“), პამლეტი (შექსპირი — „პამლეტი“), კაცი მანტიით (კოპოლტი — „როცა ასეთი სიყვარულია“), დენფორტი (მილერი — სეილემის პროცესი“), პლატონ სამანოშვილი (დ. კლდიაშვილის — „სამანოშვილის დედინაცვალი“) და სხვა.

ყოველი გმირი მსახიობის შემოქმედებითი სიცოცხლის, პიროვნების გარკვეული ნაწილია. გ. გეგეჭკორის ყურადღება და ძალა უდიდესი მონდობებით ნაწილდება ყოველ როლზე დრამატურული ხარისხობების მიუხედავად. მის მიერ განსაზღვრებულ მხატვრულ სახეებს მკვეთ-

რად აერთიანებს ინდივიდუალური შემოქმედებითი ხელწერა. ამ თვისებას გ. გეგეჭკორის, როგორც მოქალაქის, მტკიცე პოზიცია განსაზღვრავს. მსახიობ-მოქალაქის პოზიცია, თვალსაზრისის აპრობებს იმ თანამედროვე ხედვას და ხასიათის წარმოსახვისათვის შერჩეულ მხატვრულ ხერხების გამოყენებას, რომელსაც მიმართავს იგი ამა თუ იმ როლზე მუშაობისას.

მსახიობი თეატრის სიკვრივით ცხოვრობს. ამდენად, ემსახურება, ემორჩილება ყოველ მოთხოვნას, რომლის შესრულებაც მისი თეატრისათვის აუცილებელია. უღარესი პასუხისმგებლობის გრძნობა, შესაძლებელიდან მაქსიმუმის მოტანა, ხასიათის გახსნის ფსიქოანალიტიკური უნარი, რომელიც ყოველთვის მყარ ლოკაციაზე დაფუძნებული, სასურველ მსახიობად აქცევს გ. გეგეჭკორს ყოველი რეჟისორისათვის. იქნებ ამიტომაც, სტუდენტობის წლებიდან დაწყებული დიდ ყურადღებას უთმობდნენ ნიჟერ მსახიობს რეჟისორები და. ალექსიძე, გ. ტოვსტონოვოვი, ა. ხორავა, ა. ვასაძე, შემდეგ მ. თუმანიშვილი, ა. დვალისვილი და სხვ. მუდმივი ძიება, თანამედროვე მეტყველ სამუშაოზეთა გამოყენება, შესანიშნავი პლანტიკა, იმპროვიზაციის უნარი, პროფესიონალიზმი — ის თვისებებია, რომელიც გ. გეგეჭკორთან მუშაობის სურვილს და ინტერესს უღვიძებს ახალგაზრდა რეჟისორებსაც. სასიამოვნოა ის ფაქტიც, რომ მსახიობის ბოლო მიღწევები ახალგაზრდა რეჟისორთა სახეობებთანა დაკავშირებული — რ. სტურუასა და თ. ჩხეიძისთან.

გ. გეგეჭკორის მიერ ბოლო წლებში განსახიერებული როლებიდან განსაკუთრებული თვალსაჩინოებით გამოირჩევა პლატონ სამანიშვილის და მონარხის მხატვრული სახე სპექტაკლში „სამანიშვილის დედინაცვლი“ (თ. ჩხეიძის და რ. სტურუას დადგმა).

ერთმოქმედებიან ინსცენირებაში მსახიობს სამი სხვადასხვა ფუნქცია აკისრია: დამთავლიერებლის, მონარხის და პლატონ სამანიშვილის წარმოსახვისა. მხატვრული სახის ასეთმა გააზრებამ, შეიძლება ითქვას, ურთულესი როლების გვერდით დააყენა სპექტაკლ „სამანიშვილის დედინაცვლის“ მთავარი როლი. და თუ იმასაც აღვნიშნავთ, რომ მსახიობს სულ რამდენიმე წამში უხდება ხორცმსხმა ზემოთ ჩამოთვლილი სახეებისა, უღარესად პირობითად მოცემულ სცენურ გარემოში, მით უფრო თვალსაჩინო გახდება გ. გეგეჭკორის ძალა და გარდასახვის ოსტატობა. მავალითისათვის სპექტაკლის ექსპოზიციაც კმარა.

სცენაზე, რომელიც დ. კლდიაშვილის სახლ-მუზეუმს წარმოადგენს, შემოდინ დამთავლიერებლები. ისინი მოწიწებით იშლებიან დარბაზის სხვადასხვა მხარეს. ერთი მათგანი ნელა

უახლოვდება თაროს, რომელზეც მუშაობდა თხზულებანი გამოფენილი, იღებს წიგნს, გადაშლის და თითქოს თავისთვის იწყებს კითხვას. ასევე ბუნებრივად მიხრობელად ქცეული, ტექსტის მოწოდების პარალელურად უახლოვდება სტენდს, რომელზედაც „ქართული ტანსაცმელი“ გამოფენილი, ჩამოხსნის ყაბალას და შროიანად მოიკვებებს მხარზე. მიუბრუნდება მონარხის ტექსტით ავანსცენაზე მდგომ მამაკაცს, რომელიც დიმილით აბოლებს ყალიონს და უეცრად პლატონ სამანიშვილი აღიშართება მასურბელთა თვალწინ. „მლუპე მამა? — მლუპე? დანას მიერი ყელში?... რატომ მიმეტებ შენი ჭირიმი?“ — ცოცხლდება პლატონი, თანამედროვე კოსტიუმში, თითქოს დღევანდელი ცხოვრებიდან აჭრილ სცენაზე, რომელსაც გასული საუკუნის სურნელებაც დაკრავს და მინც მკაფიოდ ეტყობა დღევანდელი დღის კვალი, ორიოდ წამში პლატონი ქრება და ყვავე მონარხის პლატონის საუბარს, „ქოვის წყაროსთქვა პლატონმა და ხანაწყვეტელმა უნუგეშოდ ხელება ვაშალა“, და ისევ პლატონ სამანიშვილი ავრტყლებს დიალოგს მამასთან.

შინაგანი გარდასახვის ოსტატობა განსაკუთრებით საინტერესოს ხდის გ. გეგეჭკორის ამ როლში. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ სპექტაკლში ხაზგასმით თამაშდება გარდასახვისთან ერთად მსახიობის „დამოკიდებულება“ მხატვრული სახის გააზრების, მისი ხორცმსხმისადმი და პლატონ სამანიშვილის ხასიათის განვითარების პროცესის ჩვენებისას. გ. გეგეჭკორის მიერ უფაქიზესი ნიუანსებითაა ნაჩვენები გვირის ხასიათის ბუნების ცვლილება მშვიდი, მორიდებული, მართალი ადამიანიდან გაბორტებულ პიროვნებამდე, რომელსაც შეუძლია ადამიანის მოსაკლავად აღმართოს ხელი.

რეჟისორთა მიერ თანამედროვეობით აქცენტირებულმა ხედვამ, „ადამიანთა ურთიერთობის“ კლდაშვილისეული ასახვის მოწოდებამ, „ტრემდინი სიკვლის“ განწყობის შეგრძნების და მისი დამკვიდრებისათვის მონახულმა ზუსტმა გამომსახველობითმა ხერხებმა, რომელიც ასე ბუნებრივად მიესადაგა ავტორისეულ ხელწერას და ასეთი ოსტატობით იქნა განზოგადებული მსახიობთა მიერ გამარჯვება განაპირობებს. მასურბებულმა მიიღო და აღიარა გ. გეგეჭკორის პლატონ სამანიშვილი.

მის გვერდით ყოფნა სიამოვნებს ყველა მსახიობს. რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში დღეს აღიარებულია, რომ გ. გეგეჭკორი საუკეთესო პარტიორია, რთული დიალოგის წარმართვის ოსტატი. პარტიორი, რომელიც არასოდეს ცდილობს მიიპყროს მასურბელთა ყურადღება და მიუხედავად ამისა,

რომ გამარჯვება და მარცხი, სრული კანონზომიერებით ენაცვლებიან ერთმანეთს გ. გეგეჭკორის ცხოვრების გზაზეც, მშვიდად ხვდება და აანალიზებს ორივე მოვლენას უპირველესად თავად მსახიობი.

დღეს მისი შემოქმედება მარტო თეატრში მოღვაწეობით როდი იფარკლება. გ. გეგეჭკორის იწვევენ რადიოსა და ტელევიზიაში, ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა კინოსტუდიებში. იგი საუბრობა ყველგან და ყოველთვის, რადგან სრულად პასუხობს იმ მოთხოვნებს, რასაც

დღევანდელ თეატრს, კინოხელოვნებას ენიჭება ცხოვრება, მაყურებელი მსახიობს უყენებენ.

თანამედროვეობის განსაკუთრებული შეგრძენებითაა დაჯილდოებული გიორგი გეგეჭკორი — ქემარტაღ თანამედროვე ხელოვნების მან იცის, რომ შემოქმედი უნდა მისდევდეს დროს.

ამ რწმენით მოაზივებს მსახიობი, ამკვიდრებს რა თავისი შემოქმედებით აღამაინის ძლიერების, ნათელია და ამაღლებულის საწყისის დაღდებას.

პირველი შთაბეჭდილება გურამ ბატიაშვილი

რუსთაველის თეატრის საშუალო თაობის მსახიობები უფროსი თაობის ზღვრბლს ნელ-ნელა მიუახლოვდნენ. ჯერ სულ ახლახან ამ თაობის ერთ-ერთი მეთაური მიხ. თუმანიშვილი ნახევარი საუკუნისაა გზადა, ახლა კი ამ თაობის ჩინებული წარმომადგენელი გიორგი გეგეჭკორი შესრულდა 50 წლისა.

რუსთაველის თეატრის ე. წ. საშუალო თაობა საკმაოდ გამოკვეთილი და მნიშვნელოვანი მოვლენაა ქართულ თეატრალურ ხელოვნებაში. მათ ძიებებთან და მიგნებებთან დაკავშირებულია ქართული თეატრის ბევრი მიღწევა, მისი განვითარების პროცესი და ამ პროცესში შენიშნული სწორი ხაზები თუ ზიგზაგები.

ამ თაობის გზა ხელოვნებაში არ ყოფილა იოლი. მათ თეატრში მოსვლა და შემოქმედებითი მეობის დამკვიდრება მოუხდათ მშინ, როცა რუსთაველის თეატრის კულისებში ჩვეულებრივად მიმოდიოდნენ ჩვენი დროის დიდი მსახიობები, მიმოდიოდნენ ბრწყინვალე აქტიორული ნიჭით დაჯილდოებულნი თუ გამოცდილნი. არც თუ ძალიან იოლი იყო აკაკი ხორავასა თუ აკაკი ვასაძის, ხოლო შემდეგ სერგო ზაქარიაძისა და სხვათა ვერძლი დაგემკვიდრებინა შენი შემოქმედება. ასე რომ, გიორგი გეგეჭკორსა და მის თაობას ხელშეშახები, რეალური სირთულეების გადალახვა მოუწევდათ, რომ თავისი ნაღაწიე წარმოეჩინათ. და აი, ნიჭმა, შრომამ გზა გაიკაფა, გაიკაფა თვით იმ დიდი მსახიობების გულებისაკენაც.

გიორგი გეგეჭკორის ერთი როლი ჩემი ერთ-ერთი პირველი წარუშლელი შთაბეჭდილებაა. საშუალო სკოლის მოსწავლემ იგი პირველად ვნახე მიხ. მრევლიშვილის „ბარათაშვილიში“.

რატომღაც მოხდა ისე, რომ მე შემდეგ არ შემიწყვლია ამ სუბტექსტის ღირებანი, არ ვიცი თეატრმკოდნებამ რაგორი შეფასება მისცა რეჟისორულ ნამუშევარს, აქტიორულ შეს-

რულებას... არც ერთი ამოგანი არ ვიცი, მაგრამ შემდგომ წლებში, როცა მე ესწავლობდი ბარათაშვილს, ხოლო უფრო გვიან — ვლექტორადი მასზე, ასოციაციით მედამ გ. გეგეჭკორის მიერ შექმნილი სახე მედგა თვალწინ.

რა მეოცნებე იყო, რა მსუბუქი, რა ნაღვლიანი, როგორი შმაგა და, რაც მოთავრია, პოეტური!

ყოველ ჩვენგანში არსებობს პოეტის თავისებური მოდელი, თავისებური სახე და ჩვენ ზმირად ვოღვრთხით ამ სახის სხვათა მიერ შექმნილით „გამდიდრებას“, კორექტივების შეტანას, რადგან არ გვიინდა წარბხცოცს, დანერგეს ჩვენს მიერ შექმნილი და ეს ბუნებრივიაა. მაგრამ რატომღაც მგონია, რომ გ. გეგეჭკორმა ყველას წარმოსახვაში არსებული ბარათაშვილი ყვეალა და სამუდამოდ ჩაასახლა ის, რომელიც მან შექმნა ეს იმიტომ, რომ ბარათაშვილი იყო ქემარტი, სახეირი. მე დიდხანს გამყვა და ახლაც ყურში ჩამესმის ბარათაშვილი-გეგეჭკორის მოლოკი: „გუნდად მზის სხივებს, მოვლვარეს მთაწმინდის თავზე, და დღე მზიანი, დილო ღმერთო, შენ გამითენე“...

ეს იყო პირველი, წლებისაგან წარუხოცელი თეატრალური შთაბეჭდილება. მას შემდეგ თითქმის ორი ათეული წელი გავიდა და ეს შთაბეჭდილება ვერ შთანთქმა დროში.

ყოველივე ამაში, რასაკვირველია, დიდი იყო გ. გეგეჭკორის მასწავლებლის, ცნობილი რეჟისორის დილო ალექსიძის წვლილი, რომელმაც ეს სუბტექსტი დადგა.

და დღეს, როცა გ. გეგეჭკორი ნახევარი საუკუნისა შესრულდა, მე მასხენდება მსახიობის მიერ განვლილი გზა, მასხენდება მისი ბრწყინვალე როლები და ერთგვარი საყვედურითაც ვისხენებ რეჟისორებს, რომლებმაც სრული დატვორთვით, მაქსიმალურად ვერ გამოიყენეს გ. გეგეჭკორის ტლანტი და მსახიობს არ შეაქმნენის უფრო მეტი ბრწყინვალე სახეები. ზოგჯერ

ისე ავუვლით ხოლმე გვერდს ვანძის, რომ თვალსაც არ დავახამხამებთ, წლების შემდეგ კი ლამის თვალები დავითხაროთ ოხვრა-ვიშით.

მაგრამ ახლა, როცა გიორგი გვეგვეპორო შე-

მოქმედებითი სიმწიფის ასაკში შევედა, გვერდის მისი შემოქმედება მეტი სიღვარით წარმომადგენლობდა ჩინდება, ვანძის თვალს გავუხსრობეთ და სხვებსაც ვაგრძნობინებთ მის სიმდიდრეს.

დავით ჩაჩანიძე ალექსი ბარნოვი

ძველი სცენის მოყვარეს დათიკო ჩაჩანიძეს 13 ოქტომბერს დაბადების 75 და სასცენო მოღვაწეობის 50 წელი შეუსრულდა.

დავითი დაიბადა ქ. თბილისში, ხელოსნის — მექუღვე იოსებ ჩაჩანიძის ოჯახში. ცხოვრების პირობების გამო დავითს სკოლაში არ უსწავლია. ბავშვობიდანვე შრომაში ჩაბმულა, 1902 წელს იგი დამდგარა მეკრავთან შეგირდად. წერა-კითხვა მაღაზიების აბრებით და ცირკის აფიშებით ისე კარგად შეუწავლია, რომ წერა-კითხვის უცოდინარი ხელოსნები მას გაზეთებს აკითხებდნენ.

ამ საქმიანობასთან ერთად დავითი საზოგადოებრივ მოღვაწეობასაც ეწეოდა, მისი თაოსნობით არის გაყვანილი თელეთ-წალაპყურ-კუ-მისის სარწყავი არხი და მისი თაოსნობით შეერქვა თბილისში — შუაბაზარში არსებულ განათლების ქუჩას იეთიმ-გურჯის ქუჩა.

მეორე სამამულო ომის დროს, 1941—1945 წწ. დავითი საკურორტო სამმართველოში მუშაობდა, ომის პერიოდში იგი დიდ დახმარებას უწევდა ომში წასულ თანამშრომლების ოჯახებს.

სასცენო საზოგადოებრივი მუშაობის საქმეში დავითი აქტიურად 1921 წლიდან ჩაება. დავითი მეტწილად ძველი თბილისის პერსონაჟებს, — ნიკო გოცირიძის და ვასო აბაშიძის ამბბლებს ასრულებდა მუშათა კლუბებში: ავლაბარში, ხარფუხში, ორთაქალაში, ნავთლულში და სხვ. მას ხშირად მიუღია მონაწილეობა აექსენტი ცაგარას „ხანუმაში“ ელინაბედ ჩერქეზიშვილთან ერთად, შეუსრულებია აკოვას როლი, იოსებ გედევანიშვილის „მსხვერპლში“ უთამაშია საქის როლი, ალექსანდრე ყაზბეგის „არსენაში“ სირაჯის როლი, ხოლო სუნდუქიანის „პეპოში“ ზიმიზიოვის როლი და ა. შ. სადაც უნდა ემუშავა და საქმით როგორი დატვირთულიც უნდა ყოფილიყო, თეატრს არ ივიწყებდა.

დავითი დიდი მოტრფიალვა ძველი თბილისური მუსიკისა და სიმღერებისა, მის რეპერტუარში: ქართული, სომხური და აზერბაიჯანული 150 სიმღერამდე შედის. მათ რიცხვშია მუხამბაზი, ზაიათები და შიქსტები, ჩვენნი ცნობილი მგოსან-ამბლები: საიათნავისი, ს. და-

როვასი, გვიშვილის, ვაჩიასკარელის, ჰაზირას, იეთიმ-გურჯის, ბეჩარა ვასოსი და სხვ. მან კარგად იცის ქალაქური ფოლკლორის ამსახველი ჩვენი დიდი პოეტების გრიგოლ ორბელიანის, ალექსანდრე ჰაქევაძის, იოსებ გრიშაშვილის და სხვათა სასიმღერო ლექსები.

დავით ჩაჩანიძემ, დავით გვიშვილის ასა წლისთავის აღსანიშნავ იუბილეზე, რომელიც მოეწყო მწერალთა სახლში 1967 წ. თავისი გამოსვლით მაცურებლის დიდი მოწონება დაიმსახურა. მან დღუღუჯე ტვილად დაამღერა გვიშვილის ლექსები: „ღვინო კახურო“, „ოშელი“, „ახ, მთავარე, მთავარე“ და სხვა.

დავითის ღვაწლი ძველი თბილისელი მგოსან-ამბლებისა და მოამაგე ადამიანების მიმართ მარტო ამით არ ამოიწურება, იგი ყოველთვის მხარში უდგას ყველას, ვინც კი ძველი თბილისის შესახებ რამეს წამოიწყებს.

1960 წლის 2 ივნისს იეთიმ-გურჯის ძეგლის გახსნის დღეს პოეტ-აკადემიკოსების — იოსებ გრიშაშვილისა და არაკული აბაშიძის სატყეების შემდეგ დავითმა ტკბილა დღუღუჯის ფონზე დაამღერა იეთიმის ლექსი:

„...ბევრი ხალხი მომიგონებს,
როცა ამქვეყნიდან გავალ,
მე სიყვარულს თან წავიღებ
უმილისოდ მე არ წავალ“ და სხვ.

დავითის ამ გამოსვლამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა დამსწრე საზოგადოებაზე.

1970 წლის 30 ოქტომბერს დავითი ყოფილა ალექსანდრე ჰაქევაძის წინანდლის სახლ-მუზეუმში, სადაც უამრავი ექსკურსანტები ყოფილა. მას ხალხისთვის მოულოდნელად წამოუწყია ა. ჰაქევაძის სასიმღერო ლექსი: „ლოთებო, ნეტავი ჩვენა“, და დამსწრეთა შორის დიდი აღფრთოვანება გამოუწვევია. დავითის ამ გამოსვლაზე წინანდლებს უთქვიათ: „რაც ეს სახლი აშენებულა აქ არავინ შემოსულა ასე მხიარულად“. ეს თარიღი დათას იქაური მაგანოლის ფოთოლზე აქვს დაწერილი და დღესაც სათუთად ინახავს მას.

ნაკლები ყურადღება არ დაუქმანებია დავითის გამოსვლას ილია ჰაქევაძის ყვარლის სახლმუზეუმში. იქ დავითს უმღერია ილიას ლექსი „ერთბელ ვიხილე ბაღში ყვავილი“.

დავითი დიდი შოტრფიალეა ძველი თბილისისა და უყვარს მისი განუმეორებელი წარსული, ძველი მგონებისა და აშუღების აზრანი ლექსები და მუჰამბაზები, მას დღესაც სათუთად აქვს შენახული ალექსანდრე ჭავჭავაძის, ილია ჭავჭავაძის, გრიგოლ ორბელიანის, აკაკი წერეთლის, იოსებ გრიშაშვილის, პაზირას, იეთიმ-გურჯის, დავით გივიშვილის, გიორგი სკანდაროვის და სხვათა სიმღერები.

მიუხედავად ხანდაზმულობისა, დავითი დღესაც ვანაგრძობს საზოგადოებრივ საქმიანობას, განსაკუთრებით კი თეატრალურს. იგი ახლაც აქტიურად მონაწილეობს ძველ სცენისმოყვარე ამხანაგებთან ერთად, გორკის სახელობის კლუბთან არსებულ სახალხო თეატრში, სადაც პერიოდულად იღვებება ძველი პიესები: „არსენა“, „რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ“, „პეპო“, „ხანუმა“ და სხვ. აი რა არის

ნათქვამი ამის შესახებ გაზეთ „ვეჩერნი ლისის“ 1972 წლის 28 იანვრის ნომერში სათაურით: „ოთხი პრემიერა“. „გორკის სახელობის კულტურის სახლის სახალხო თეატრმა დამთავრა მუშაობა ალექსანდრე ყაზბეგის ნაწარმოების, — „არსენა“ ინსცენირებაზე, სპექტაკლის დადგმა განხორციელებულია რეჟისორ ვ. ვაშაძის მიერ. მხატვრული გაფორმება ა. ჭემილიშვილისა. მთავარ როლებში გამოდიან სახალხო თეატრის არტისტები: დ. ჩაჩანიძე, შ. ჯანდიერი და სხვ. მაყურებლის დიდი გამოხმაურება ჰპოვა დავითის გამოსვლამ.“

დავითი მეცობრება და მაყურებლებში დიდი სიყვარულით სარგებლობს. ყველა აფასებს და პატივს სცემს დაუღალავი, უანგარო შრომისათვის.

მიქაელა პალაიანი გუნიას ხსოვნას

ამას წინათ თბილისის ხელოვნების მუშავთა სახლმა გამართა ამ სახლის ერთ-ერთი დამაარსებლის ვალერიან გუნიას ხსოვნის საღამო.

ვალერიან გუნია ქართული თეატრის კორაფეთა რიცხვს ეკუთვნის. იგი მრავალმხრივი მოღვაწე იყო და წარუშლელი კვალი დააჩნია ქართული თეატრის აღორძინება-განვითარებას.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა თეატრალურა საზოგადოების თავმჯდომარემ, სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა დ. ანთაძემ. ვრცელი და საინტერესო მოხსენებით გამოვიდა აკადემიკოსი გ. ჯიბლაძე. მან ილაპარაკა ვალერიან გუნიას მდიდარ მემკვიდრეობაზე, დაახასიათა იგი როგორც ჩინებული მსახიობი, რეჟისორი, დრამატურგი, რეაქტორი-გამომცემელი, ჟურ-

ნალისტი, უპრო მასშტაბის საზოგადო მოღვაწე და იშვიათი მოქალაქე.

სიტყვებითა და მოგონებებით გამოვადინენ პროფესორი დ. ჯანელიძე, ხელოვნების დამახებრებელი მოღვაწე დ. ჩხეიძე, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი ა. ვასაძე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დ. მკედლიძე, თეატრმცოდნე, ხელოვნების დამახებრებელი მოღვაწე ნ. ურუშაძე, აკადემიკოსი ა. ზურაბაშვილი, სსრ კავშირის სახალხო მხატვარი უ. ჯაფარიძე.

საკონცერტო განყოფილებაში მონაწილეობა მიიღეს რესპუბლიკის სახალხო არტისტებმა მერი ნაკაშიძემ, შოთა კენაძემ, რესპუბლიკის დამახებრებელმა არტისტმა ნათელა კარვალაძემ, მსახიობმა ზაზა ბაწულაშვილმა და ანზორ კავსაძემ მომღერალთა ჯგუფით.

პედაგოგიკური და პედაგოგიკური მსახურები

უცხოვანობა

პედაგოგიკური იყო დიდი და მრავალ-მხრივი საზოგადოებრივი მოღვაწე; მისი ინტერესი, დაუცხრომელი საქმიანობა სწავლებლა ჩვენი კულტურის ყოველ დარგს და ხელს უწყობდა მის განვითარებას, მის დაახლოვებას ხალხთან.

ქართული მხატვრობა დიდად დავალებულია ვალერიან გუნის მხარდაჭერით, იმ დიდი სარბიელის შექმნით, რაც მან ქართულ ეთნოლოგიკურებში და თეატრში მხატვართა თანამშრომლობით გზა გაუხსნა ქართულ პორტრეტულ მხატვრობას, კარიკატურას, თეატრალურ-დეკორაციულ მხატვრობას და ქართული პერსონაჟული გამოცემები აქცია ქართული მხატვრობის მიღწევითა პროპაგანდისტად.

ვასო აბაშიძის შემდეგ ვალერიან გუნია იყო დასურათებული გაზეთი „თეატრი“-ს რედაქტორი. ვალერიან გუნის გაზეთი „თეატრი“-ს უახლოეს თანამშრომლად წლების მანძილზე მხარში ედგა უნივერსის ქართველი მხატვარი ალექსანდრე ბერაძე, რომელმაც ამ გაზეთის ფურცლებზე გამოაქვეყნა შოთა რუსთაველის, აკაკი წერეთლის, ილია ჭავჭავაძის, გრაგოლ ბრძენის და სხვათა პორტრეტები.

ვალერიან გუნია იტალიიდან დაბრუნებულ იყო ბერძენ დაინტერესა და თეატრში მხატვრად მიიწვია; ეს იყო ერთ-ერთი პირველი ქართველი მხატვარი, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა პროფესიულ დეკორაციულ მხატვრობას, შექმნა ქართული თეატრის ფარდა, რომელმაც თავის სუბიექტთა ეროვნულ-განმათავისუფლებელ იდეებს გამოხატავდა.

სკოლის მერხიდან დაწყებული უახლოესი მეგობრობით იყო დაკავშირებული ვალერიან გუნია ვაგო გაბაშვილთან და ოსკარ შმერლინგთან. მთელი თავისი სიცოცხლის მანძილზე ვალერიან გუნია თავის გაზეთი „ცნობის ფურცელში“, ყოველწლიურ დიდიანიანი გამოცემაში — „საქართველოს კალენდარი“ და იუმორისტულ ეთნოლოგიკურ „ნიშნულში“ დღიური-დღე, წლიდან წლივით აქვეყნებდა ვაგო გაბაშვილის, ალექსანდრე ბერძენის, ოსკარ შმერლინ-

გის ნაწარმოებებს; პროპაგანდას უწყობდა და ყოველ მხრივ ეხმარებოდა მხატვართა ახალ თაობას, რომელსაც მაშინ მოსე თოთიძე ედგა სათავეში. კარგ მომავალს უწინასწარმეტყველებდა იაკო ნიკოლაძეს, დავით კაკაბაძეს, ლადო გუდიაშვილსა და სხვებს.

ვალერიან გუნია ვაგო გაბაშვილს შეუკვეთა კედლის მხატვრობა ქართული თეატრის იმ შენობისათვის, რომელიც ილია ჭავჭავაძის თანხლებით იყო შექმნილი. ვაგო გაბაშვილი დიდი პასუხისმგებლობის გრძნობით მოეკიდა თავის ყრობის მეგობრის ამ შთამავლებულ თხოვნას და შექმნა რამდენიმე ესკიზი თეატრში „ქართული სცენის ბურჯთა კრებულში“, ამ ესკიზებში სხვადასხვა კომპოზიციითა და ნაირსახეობით გამოხატული არიან ნატო გაბუნია, მარიამ საფაროვა-აბაშიძე, ვასო აბაშიძე, ვალერიან გუნია, კოტე ყვიფანი, ლადო მესხაშვილი; მართალია თეატრის დაწესებულებაში ეს შთანთქმირი ვერ განხორციელდა, მაგრამ ვაგო გაბაშვილის არქივში შემოგვინახა ქართული თეატრის მოღვაწეთა და ქართველი მხატვრების ურთიერთ მჭიდრო თანამშრომლობის ეს უძვირფასესი რელიქვია.

განაკეთებებით უნდა მოვიხსენიოთ ჩვენ ოსკარ შმერლინგის მეგობრობა და ათეული წლების მანძილზე შემოქმედებითი თანამშრომლობა ვალერიან გუნისათან. თუ ოსკარ შმერლინგის მხატვრობაში აისახა ქართველი ხალხის რევოლუციურ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, თუ მისი კარიკატურა პირველი რევოლუციის წლებში იქცა ხალხის საუკეთესო მისწრაფებათა მეტროლი სულისკეთების გამოხატულებად, — ამ მოქალაქეობრივ შემართებაში ოსკარ შმერლინგი გამხნედა, მხარდაჭერას პოულობდა თავის განუყრელი მეგობრის ვალერიან გუნისაგან.

დღეს ჩვენ ვიგონებთ ქართული კულტურის ამ დამაწმინებელ შემოქმედს და გვინდა, რომ ის ნათელი ტრადიცია ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ურთიერთ დაკავშირებისა, რაც ვალერიან გუნია დაწერა, დღესაც ცხოველყოფილად უნდა იდგას ხალხის თაობის შემოქმედებით წინსვლას ჩვენი ერის სასახლოდ და სასიამოლოდ.

ჩხვის გამოჩენილი პოეტი იოსებ გრიშაშვილი 1924 წელს წერდა: „თუ სახალხო თეატრი არსებობს — ეს მიეწერება იმ მცირე მუშათა გუნდის ლაშხ სიყვარულს, რომელთა რვალში ნიკო გოცირიძე ყოველთვის წახანგულ ბარიონტად იბრწყინებს“.

ღიანაც, რომ ძვირფასი ქვასავით ბრწყინავდა ნიკო გოცირიძის თვითმყოფადი სასცენო ნიჭი ქართულ თეატრში, ჯერ სახალხო და შემდეგ პროფესიულში, და მისი სახელი დამკვიდრებულია ჩვენი ეროვნული თეატრის ისტორიაში, როგორც განსაკუთრებული ადამიანის, სცენისადმი თავისი უსაზღვრო სიყვარულით და გულის დადებით.

უსაზღვროდ უნდა გიყვარდეს სცენა, რომ გათენებდიან საღამომდე ფიზიკური შრომით მოქანტული, თითქმის დაუსვენებლივ, რეპეტიციანზე წახვიდე — და ასე გაგრძელდეს ოცდარვა წელიწადი. მუშა-სცენისმოყვარენი ქართულ თეატრს ბევრი სხვებიც ჰყავდა, მაგრამ მათი შემოქმედებითი დონე არ ამაღლებულა ჩვეულებრივ სცენისმოყვარულ ხარისხიდან, ხოლო ნიკო გოცირიძე ერთადერთი იყო, რომელიც თავისი ნიჭითა და ოსტატობით მაღალ პროფესიულ დონეზე დადგა და არა თუ უტოლდებოდა ქართული თეატრის პროფესიონალ მსახიობთ, არამედ ბევრ მათგანს სჯობნიდა კიდევ.

საინტერესოა, რომ რევოლუციამდელი პროფესიული თეატრის მესვეურთ არაერთხელ უცდიათ ნიკო გოცირიძის მიწვევა თბილისის ქართულ დრამატულ დასში, კარგი ხელფასიც შემთავაზებდნენ — გაცილებით მეტი, ვიდრე ის მძიმე ფიზიკური შრომით შოულობდა, მაგრამ ნიკო გოცირიძემ სახალხო სცენა არ დასთმო. მისი აზრით, ქართული პროფესიული თეატრი მეტწილად ქართული საზოგადოების შეძლებულ ფენას ემსახურებოდა და ღარიბი მშრომელი ხალხისათვის არც თუ ხელმისაწვდომი იყო. მის არ სურდა მოცილებოდა იმ წრეს, საიდანაც გამოვიდა და მოწადინებული იყო მთელი თავისი ნიჭი და უნარი ამ მშრომელი ხალხისათვის გაეჭუთებინა.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ კი, 1921 წელს, ნიკო გოცირიძე პროფესიულ დასში ჩაირიცხა. მოგონებაში წერს, რომ ოქტომბრის დიდმა რევოლუციამ წაშალა ის ზღუდე, რაც აღმართული იყო ძველ ქართულ თეატრსა და სახალხო თეატრებს შორის, ახლა დიდი თეატრიც ხალხისათვის იყო განკუთვნილი, და ამიტომ სიამოვნებით მივიდე რუსთაველის

თეატრის წინადადება დამეწყუო ამ თეატრში მუშაობა, როგორც პროფესიულ მსახიობს.

სახალხო სცენაზე ნიკო გოცირიძე „იყო ამ აღუდითრების ერთი მთავარი ძალა, რომელსაც ხელში ეტყრა ხალხთა მაჯისცემა“ და თუ ქართულ სახალხო თეატრს ასეთი დიდი მნიშვნელობა მიენიჭა ქართული თეატრის ისტორიაში, ამაში ერთგვარად გადაწყვეტი როლი შეასრულა ნიკო გოცირიძის მოღვაწეობამ ამ თეატრში, მისმა შეუდარებელმა ნიჭმა და ოსტატობამ. ის გამოდიოდა არა მარტო აქ, სახალხო სახლის სცენაზე, არამედ თბილისის სხვა რაიონებშიც, პროვინციის დრამატულ წრეებშიც და ყველგან საინატრელო სტუმარი იყო.

საბჭოთა სცენაზე ნიკო გოცირიძემ ათი წელიწადი რუსთაველის თეატრში დაჰყო, ხოლო 1930 წლიდან, ვიდრე გარდაცვალებამდე (1949 წელი), მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში, აი, აქ. ამ სცენაზე მოღვაწეობდა. ხანგასმით უნდა აღვნიშნოთ ნიკო გოცირიძის ამ პერიოდის მოღვაწეობაში ის გარემოება, რომ იგი 1922 წელს კვერდში ამოუდგა ქართული თეატრის რეფორმატორს კოტე მარჯანიშვილს, იყო მისი ერთგული მიმდევარი და, როგორც გვახსოვს, მწარედ განიცადა მარჯანიშვილის გარდაცვალება. 1933 წელს კოტე მარჯანიშვილმა ამ სცენაზე განაახლა თავისი დადგმა „მისი დაბნელება საქართველოში“, რომელშიც ნიკო გოცირიძე კვლავ გუერქას მთავარ როლში გამოვიდა, ხოლო დადგმის პრემიერაზე თვით მარჯანიშვილიც გამოვიდა სცენაზე უსიტყვო როლში. ეს იყო მისი ერთადერთი და უქანასკნელი გამოსვლა სცენაზე — იგი დამშვიდობა ნიკო გოცირიძეს, მთელ კოლექტივს, მაყურებელს. ამის შემდეგ გაემგზავრა მოსკოვს დადგმების განსახორციელებლად მცირე თეატრსა და ოპერეტის თეატრში და იქიდან დაფერფლილი დაავიკრუნდა. ამის შემდეგ ნიკო გოცირიძის ცხოვრება და შემოქმედება თითქმის უხალისო შეიქმნა, სულ ორი თუ სამი ახალი როლი ითამაშა და თანდათან ჩამოშორდა სცენას.

ჩვენ აქ არც დრო გვაქვს და არც საშუალება დამწერლებით გავარჩიოთ ნიკო გოცირიძის შემოქმედება (ღირსი კი არის ეს ნიჭიერადამიანი, რომ შეიქმნას კრებული მის შემოქმედებაზე), მაგრამ ზოგიერთ როლებზე მაინც შეეჩერდებით.

შეუდარებელი იყო ნიკო გოცირიძის მიერ შესრულებული თბილისელ ვაჟარ-ბელოსანთა როლები. ამ როლებში შესრულებაში გამოჩენილ სცენის ოსტატს ვასო აბაშიძეს თითქოს

ტოლი არ ჰყავდა, მაგრამ გვეგონია მის ტოლად ნიკო გოცირიძე მინც თვლებოდა. დაბადებულს თბილისში, ხელისინის ოჯახში, ვაზრდილს სწორედ იმ ადგილებში, სადაც ცხოვრობდა და საქმიანობდა თბილისის ვაჭარ-ხელოსანთა მიერთიანი ფენა, ნიკო გოცირიძეს ზედმიწევნით ჰქონდა შენარმული და შესწავლილი მათი ბუნება, ხასიათი, ადამ-წესები, მათი თავისებური კოლორიტული მეტყველება. შესანიშნავად თამაშობდა ნიკო გოცირიძე აკოფას როლს „ჩანუმაში“, ავეტიქას „რაც გინახავში“, ზიმზიმოვს „პეპუში“, მახუთიანს „ციმბირელში“, გუერქას „მზის დაბნელებაში“. არშაკ მინაიის „ამერიკელ ძაღვი“, სავოს „მსხვერპლში“ და მრავალ სხვებს. მაგრამ, როგორც ზოგიერთს მიაჩნია, ნიკო გოცირიძის შემოქმედებაში მთავარი თბილისური ტაპები არ იყო. მის რეპერტუარში ასეთი როლები დაწახლებით ერთ მესამედს თუ შეადგენს. ნიკო გოცირიძე არა ნაკლებ შესანიშნავი და ბრწყინვალე იყო სხვა კომედიურ როლებშიც. განთქმული იყო ექიმ გრუშნევსკის როლის შესრულებით ტრიფონ რამიშვილის ცნობილ პიესაში „მეზობლები“, ბერდოსანიძისა შალვა დადიანის „შენი ქირიში“, ნიქიერად თამაშობდა ოსიანს და გოროდინის როლებს გოგაოლის „რევიზორში“, სტუდენტ ონუფრის ანდრეევის „დღენი ჩვენი ცხოვრებისაში“, სკაპენს მოლიერის „სკაპენის თიანებში“, შვაგას ოსტროვსკის „უღმარაველი დასკანში“, ჟურდენის მთავარ როლს მოლოერის „გაზნაურებულ მღაბრიში“, მოხუც მეგონის როლს „გმირში“, პოლონიუსს „ჰამლეტში“ და მრავალ სხვას.

გარდა ამისა, ნიკო გოცირიძე წარმატებით გამოდიოდა ესტრადანზე, როგორც თბილისური ყვილის სცენების წამყობნავი. ამასთანავე სახუშარო კულუტების შესრულებაში ვასო აბაშიძის ერთადერთი პარტნიორი იყო.

აღსანიშნავია ისიც, რომ როდესაც მეოცე საუკუნის დამდეგს თბილისში ოსური სცენისმოყვარეთა წრე ჩაისახა ნიკო გოცირიძე მუდმივად რეჟისორობდა ამ წრეს და ასეთი უნაგარო დახმარებით ოსური თეატრის მოღვაწეთა დიდი პატივისცემა დაიმსახურა.

აღსანიშნავია ისიც, რომ რევოლუციამდეღ პერიოდში ნიკო გოცირიძე სახალხო სცენაზე სრულიად უსასყიდლოდ მუშაობდა, არაფერს იღებდა პროვინციაში გასტროლებს ღროსაც. გზის ფულიც კი არასდროს აუღია.

მუსიკა პატარა ხელფასით ნიკო გოცირიძე იმასაც კი ახერხებდა, რომ თითქმის ყველა როლში ფორტ-სურათებს იღებდა და მომავალ თაობებს შესანიშნავი ფორტ კოლექცია და საერთოდ მდიდარი თეატრალური არქივი დაუტოვა. რომელიც ამჟამად სათეატრო მუზეუმში არის დაცული.

უდიდესად დააფასა საბჭოთა ხელ-სუფლანა ნიკო გოცირიძის მოღვაწეობა. 1924 წელს მას გადაუხადეს სასცენო სარბიელზე გამოცემის 30 წლისთავი, მას — მესამეს მუნიციპალიტეტის არტისტის საპატრო წოდება (პირველი იყო ვასო აბაშიძე, მეორე — ვანო სარაჯინიშვილი), ავეჯლის აღდგომის, სადაც ნიკო გოცირიძემ დაიწყო მოღვაწეობა სახალხო სცენაზე — მისი სახელი ეწოდა, მისი სახელივე ეწოდა ქუჩას, სადაც ცხოვრობდა. მას მიეცა ვარკვეული თანხა უცხოეთში სამოგზაუროდ. გარდა ამისა, თბილისის აღმასკომმა საგრანოზი ფულადი თანხა გადასცა საჩუქრად. მე ბედნიერება მქონდა ყველაფერი ეს მიმლოცა ნიკო გოცირიძისათვის რუსთაველის თეატრში საოუბილო საღამოზე. აღსანიშნავია, რომ საოუბილო საღამოს ორგანიზატორი კოტე მარჯანიშვილი იყო.

სწორედ ამ იუბილუს დღეებში კოტე მარჯანიშვილმა მიუძღვნა ნიკო გოცირიძეს დიდი წერბილი, რომელშიც მიუღოცა დღესასწაული და გამოთქვა თავისი აზრი მის შემოქმედებაზე. მოკვყავს პატარა ნაწილი ამ საინტერესო დოკუმენტიდან.

(სხვათა შორის ამ წერბილს ნათლად ეტყობა იმ პირობების გავლენა, რომელიც 1924 წელს აღმოცენდა ძველ მაზაიზობთა და კორპორაცია „დურტვის“ შორის. წერბილი მეტად საკულის-მზოა იმ მხრივ, რომ ნიკო გოცირიძე, როგორც ცნობილია, არ აპყვა კონსერვატულად განწყობილი იმ მსახიობთა გვეფს, რომელთაც კოტე მარჯანიშვილის მოწინააღმდეგე იყო. ნიკო გოცირიძემ იცნო მარჯანიშვილი, როგორც ნიქიერი შემოქმედი, როგორც ქართული თეატრის ბედის გამაწმყვეტი და ურყევად ჩადგა მის მომხრეთა რაგში). აი რას წერდა მარჯანიშვილი: „ნიკო გოცირიძე მთელი თავისი არსებით გამსჭვალულია ევრეთეოდებულა „სცენური მომხიბველობით...“ ჩემი აზრით, წარმოადგენისათვის ეს თეისება ხზირად არა ნაკლებ საჭიროთა ვიდრე მძალ-ნიქიერბა... აი, ეს „მომხიბველობა“ ისეთი თეისება... ნიკოს, რომ მიუხედედებ ბანაყებად დაყოფისა ხელოვნებაში, ნიკო ყველასათვის თავისი იქნება... ძველი და ახალი, ახალგაზრდული და დრომოქმედი—ყოველივე ის, რაც ესლა ყველას გვალოდებებს, ან ხელს გვიშლის, — უსააუოდ ერთნაირი ძალით ნიკოს თავისი ბანაყისაკენ ეწევა... ორივე ბანაყ გვიტოვებს, რომ ნიკო გოცირიძე მათია! მამ რაშია დედაარსი? სულ უბრალო. საქმე ის არის, რომ ნიკომ წერტილი არ დაუსვა თავის მოღვაწეობას, ხელები არ განიბანა. არა! აღზრდილი ძველ თეატრში, — ნიკო არ შეჩერდა, იგი მარად ძიებაში წინ მისწრაფეთის. იგი განვიოთარების პროცესშია. განიხილეთ მისი შემოქმედება, დაწყებული „მზის დაბნელებიდან“ და „ინტერესთა თამაშიდან“ „გაზნაურ-

რებულ მდებარეობაზე; ტიპური თბილისელიდან ზუსტ ეკრობელამდე, და თქვენ მიხედვებით, თურა შორს გადახაზა წინ ნიკო... ნიკო გოციონემ შეინარჩუნა ჩამომავლობითი მეგვიდრეობა და ახალ, თანამედროვე ფორმებით შეამოსა... ნიკო ხალა ძველსა და ახალს შორის და მით უფრო ღირებულა, რომ ხალხს წიაღიდან მოგვეღონა... ეს მაგალითი ამტკიცებს, რომ ჩვენი ხალხის პოტენცია ძლიერია და მალე იქიდან გამოვლენ ახალი კულტურის ნამდვილი შემქმნელები...“

გამართლდა მარჯანიშვილის სიტყვები. გამოიხარდნენ ჩვენი თეატრის ახალი ნიჟიერი თაობები და სწორედ ეს ახალი თაობა გვიჩვენებს

გიორგი ლავითაშვილი მასილ კიკნაძე

ის იყო დიანკი, უწყინარი და ჩუმი ხელოვანი ქართული თეატრისა. განსაკუთრებით კოლორიტული იერა მიეცა მის ხასიათს მოხუცებულობის ეპოქა. სიცოცხლას უყანასკნელ წლებში იშვიათად უხედავთ სცენაზე. ქართული აუდიტორიათი გაუმბურებელი დავითაშვილი უდრტვინველად იტანდა აუდიტორიასთან დამორბედას. მისი თაობის მსახურებელიც ცოტა შემორჩენილია თანამედროვე თეატრს და ამიტომ შერჩევაზედა თავის საყვარელ მსახურებელთან განმორკებას. თეატრის წინაშე კი სივედილობადე პირნათელი დარჩა. ნამდვილი გენტილმენი იყო ქართული თეატრისა, არანადეს არ უღალატნია მსახიობის მაღალ პროფესიონალიზაციას.

გ. დავითაშვილს ყოველდღე უხედავდა რუკათეკის თეატრში. ხშირად მას სათამაშოც არაუფერა ქიქობა, მაგრამ თეატრში მიანც დაიფარა. დილთა რეპეტაციის დროს მთავრობდა, თეატრის ფოიეში განმარტობათი ჩამოგდებოდა და რეპეტაციების დასრულებამდე ფიქრს იყო მოკეცული. მერე თეატრის თანამშრომლებთან ერთად წავიდოდა შინ და საღამოს წარმოადგენის დაწყებამდე ერთი საათით ადრე ისევ მობრუნდებოდა თეატრში. დაჯდებოდა თავის საყვარელ მსახიობთა საგრიბოროში და დადხანს იჯდა სარკის წინ. გარბნეული, ძნელი არ იყო მისი ფიქრების ამოკითხვა. ამ დროს იგი ფართული მღელვარებთა იგრუნებდა განვილი გზას და იღვამდა თავის გმირებაც ესაუბრებოდას. მოხუცის ძვალთი ხედავდა ქაბუც ქამლებს, ოსკინებს, მგზნებარე ხიმშიაშვილსა და პოეტურბო სულის ლორკას. მის წინ, როგორც კინოკადრებია ისე გაიკლებდნენ ხოლმე ნაცნობ ადამიანთა სახეები, მათი რთული და წინააღმდეგობარეუკ ხასიათები. სახეთა და გმირთა მიერის ამ სამყაროში ყოველთვის გამოირჩეოდნენ ლამაზი, ახრვანი და რომანტიკული სულის ადამიანები, რომლებსაც ყველაზე უკეთ გრძობდა და ხედავდა დავითაშვილი. თავისი აქტიორული ბუნებითაც უფრო ახლოს იყო ამგვარ ადამიანებთან.

ასე რომანტიკულ მოვლენებში გარდასულ გმირთა ხილვებში გაატარა უყანასკნელი წლები დავითაშვილმა. ერთხელაც არ დასცდენია ახალგაზრდების საყვედური, ერთხელაც არ გამოუ-

დღეს ერთ-ერთ იმ წარმოდგენას, რომელიც დაიწყო საბჭოთა ქართული თეატრის ბრწყინებულ ახალი ფურცელი. ამის დაბნელება? აღდგინა და გურქას მთავარ როლს თამაშობს ჩვენი სახელოვანი მსახიობი ვასო გოძიაშვილი, რომელიც თავის დროზე ნიკო გოციონისთან ერთად ჩემსაკვირის როლს ასრულებდა.

და დღეს თუ ნიკო გოციონის ხსოვნის სიტყვას გამოვობთ, აქვე დღეგრძელობა უნდა ვესურვოთ მისა შემოქმედებათი ტრადიციის სათითად დამცველს ვასო გოძიაშვილს და კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის მთელ კოლექტივს.

ხატავს თავისი სულის ფართული ტივილები, დიხვალ და ამაყად ხელებოდა ყოველ შემთხვევას და არასოდეს არ ჰყარავდა იმ ზომიერებას, რომლითაც ასე გამოირჩეოდა მისი პიროვნება. მას შეეძლო სხიარული შეხვედროდა თავის ძველ გმირებს ახალი მსახიობის შესრულებით, ყოველთვის ინარჩუნებდა ტაქტს და აქტიორულ ღირსებას.

მასსოვან, მხოლოდ ერთხელ მოისურვა თავის ადრინდელ როლთან, პამლეტთან მთორ შეხვედრა. იგი გრძნობდა, რომ ასაკობრივად უკეთეს ფიციელი, მხნე და ქაბუკურად მშვენიერა დავითაშვილი აღარ იყო. მის სახეს წელთა სიარევიან ვეღა არინდა, მაგრამ მაინც დაყინებით ესწრაფოდა პამლეტს. ვინ იცის, კენებ სწორად პამლეტის სიბრძნე, მისი ფილოსოფიურა ხედეა უფრო იტაცებდა ვიდრე ტრავგიკული სიჭაბუქე? იქნებ დროსა და მარადისობის პრობლემა უფრო ახლობელი გამხდარიყო მოხუცისათვის და თავისი აქტიორული გამოცდილებით ლამობდა წელთა დაფარებას? ვინ იცის, რას არ ფიქრობდა მაშინ იგი, მაგრამ ერთი რამ ცხადია, მისი დავინებაში რალაც ამოუხსნელიც იყო.

გ. დავითაშვილი მუდამ შორის იდგა თეატრული კონფლიქტებისაგან, მაგრამ მაინც იგი არსდა დრამატულ კოლაზეებს. მეტწილად განმარტობებში იყო და მღელვარებთი უწყობიბდა თავისი აქტიორული სტილის ფერისცვალებას. ბევრი არ ნახა და განიცადა დიდი სკენური ცხოვრების გზაზე. მთქმე ვახსა ბრწყინებულ აქტიორული ტრითუმისა და წარუმატებლობის ამქმარეც იგემა. არავფერი მისთვის უცხო არ ყოფილა, — მსახიობი იყო და ქართული აუდიტორიის აღდრთოვანებაც იხილა და ჩაფიქრებაც.

გიორგი დავითაშვილი ბათუმში დაიბადა. მუდამ სიხარულით, რალაც სკედითაც იგრუნებდა ამ ლამაზ ქალაქს, მის მშველსა და ოდნე მონოტონურ ცხოვრებას, ზღვის რომანტიკას და ფართო ქუჩებს. ამ მშვენიერ ქალაქში იხილა მესხიშვილი, ამაშიც, გუნია და სხვა მსახიობები, რომლებმაც თავის კვალი დააჩინეს ახალგაზრდა სულს. აქ ამ წრეში, მსახიობის პროფესიაზე ფიქრში გაიარა სიჭაბუქის წლებმა. მერე

პეტროგრადში გადავიდა და 1913 წელს წარმატებით დაამთავრა პეტროვსკის სასცენო ხელოვნების სკოლა.

დამთავრდა სწავლების წლები. გიორგი დავითაშვილმა ტაგანროგის კრასოვის დასში დააწყო მუშაობა. შემდეგ — კავკასიში, ხოლო 1917-19 წლებში ორიოლსა და მოსკოვში. არც ბაქოს, ბათუმისა და სხვა ქალაქების თეატრალური სცენები დარჩენია მოთვლილი. 1920 წელს კი თბილისის რუსულ თეატრში დააწყო მუშაობა. ეს იყო ცნობილი „ტარტოს“ თეატრი, რომელსაც ალექსანდრე ტუვანოვი ხელმძღვანელობდა.

გ. დავითაშვილი რუსულ სცენაზე გაეცნო თეატრის რთულ ცხოვრებას. იქ გვიანა თეატრალური ხელოვნების ბევრ საიდუმლოს, წარმატებით ჩვენი დავითაშვილი ლ. ანდრეევის პიესაში „დღენი გენი ცხოვრებასა“ (გლუხოვსკევი), გორკის „ფუკერზე“ (ექტირი), დუშას „მარგარიტა გოტიეში“ (არამ დიუვლი), სუმბათაშვილის „ლატრაში“ (ერეკლ), სარულს „მადამ სან-ჟენში“ (ნაოლონის), მღადაჩისა და მრავალფეროვანი იყო მისი რეპერტუარი.

1920 წლიდან გიორგი დავითაშვილი ქართულ თეატრშია. მან გაიარა შემოქმედებითი ძიების მთელი ის გზა, რომელსაც რუსთაველის თეატრის ისტორია ჰქვია. კარგ მარჯაშვილის გენიამ აღორძინა ახალი ქართული თეატრი და აქტიურათა ბრწყინვალე თაობა გამოიყვანა ფართო ასპარეზზე. მისი პირველი სპექტაკლი „ცხოვრება წყარო“ ქართული ამტასტიზმის ანდვლილი დემონსტრაცია იყო. ამ ისტორიულ სპექტაკლში გიორგი დავითაშვილიც მონაწილეობდა; იგი ფრონდოზის როლს ასრულებდა. იმდენად დიდი იყო წარმოდგენისაგან გამოყვეული აღფრთოვანება, რომ კრიტიკოსები ხშირად ანალოზს ნაცვალს მხოლოდ დივანობებს უმღეროდნენ სპექტაკლს, მაგრამ ამ სურათი აღფრთოვანებაში მაინც ჩანს ცალკეულ მასალებშია შეფასება. უშანგა ჩხეიძე იგონებს „ამ პიესას დასაწყისში თქვენს წინაშე დგას მრავანხე კომანდორი (დავით ჩხეიძე) და ყველაფერი საქვარებში, მოღუშული მოსიანს, მაგრამ ამ მართარია სცენაზე გამოჩნდნენ ახალგაზრდები. ლუტენისია (თამარ ჯავახიძე), მენჯი (აკაკი კასაძე), ფრონდოზი (გიორგი დავითაშვილი) და მოუდანი სულ სხვაგვარად გამოაყურებდა. მზე უხვად ანათებს, წინა სცენაში მუქად გაშუქებული ყვითოდ და ლუჯ ვერებში მოჩანან, მზის სხივებში არიან ახალგაზრდები, რომელთა ცელქობა და ხალისიანი სიცხილი აყრუებს მთელ სცენას. უფრო შერბილებულ სურებშია ლუტენისიასა და ფრონდოზის ფეკურული მომდევნო სცენა, მაგრამ გამოჩნდება თუ არა კომანდორი, თათვის ისე ჩრდილი ეცემა სცენას, ისე მუქდება ყოველივე. ან და ლუტენისიასა და ფრონდოზის საჭირწილი მყარობინი. დარბაისელი მიხუცი მომღიბარე სახით მიუქდებთან პროცესიას, მხიარული ახალგაზრდობა მღერის, უკრავს, ოხუნჯობს და ცეკვავს“.

გიორგი დავითაშვილი მუდამ მომხიბვლელი იყო ე. წ. სასიყვარულო როლებში. მისი ფიზიკური მონაწილეობა ამ მხრივ ყოველ რეჟისორს რომანტიული რეპერტუარისაკენ უბიძგებდა, და მართლაც იყო დრო, როცა პიესა გიორგი დავითაშვილისათვის ირრეკდა. რომანტიკული ამბულეტებლობა უყვარდა დავითაშვილს, ყველგან ეძებდა რომანტიკულ საწყისს და ზოგჯერ

იქაც სურდა დაენახა, სადაც ამის საფუძველი არ იყო. მისი ოდნავ მეორადი ხმა ძალზე მკვეთრად გამოირჩეოდა ამ დროს.

გ. დავითაშვილი წარმატებით გამოვიდა ოსკარ უილილის „სალომეაში“, მან სირიელის როლის შესრულებით მიიქცია ყურადღება. ამ წელს ითამაშა „რომანოში“ პასტორის როლი. გახუთ „კომუნისტის“ აზრით „გიორგი დავითაშვილი ამ სალომის პირდაპირ გასაოცარი ერთეულიც ასრულებდა პასტორის როლს. ის როლს კი არ ჰქმნიდა, არამედ როლი ჰქმნიდა მას“. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, „მე“ მერონადიო, — გვარწმუნებს რეჟისორი.

როცა საკმაოდ გამაჟურებელი პიესა „მადამ სან-ჟენი“ დაიდა, გიორგი დავითაშვილმა ნაპოლიონ ბონაპარტის როლი შესაჩინა. იმჟამინდელი პრესა საქმებარი სტატიით შეხვდა დავითაშვილის გამოცვლას. „ამ სალომის — წერს რეჟისორი ჩვენ პირველად ვნახეთ ნიჭიერი გიორგი დავითაშვილის გარეგნობა, გრამი და შესტიკულაცა ნამდვილი ნათლერისა იყო. საქმანისი იყო მისი პირველი გამოჩენა, რომ ჩვენს თვალწინ წარმოდგარაყო აღამაინი, რომლის წინაშეც კართდა ვერობა. მსახიობმა მოვცა ნამდვილი სახე კორსიკელი სიტარტისა. გიორგი დავითაშვილი გამარჯვებული გამოვიდა ამ დამეს და დაუბნს გვიერევიც ვარაწილას“.

ნაოლონის როლი დავითაშვილს რამდენჯერმე ჰქონდა ითამაშა. მან ჯერ ყოველ ადრე, რუსულ სცენაზე შესარულა იგი. ხოლო შემდეგ 1922 წლის აპრილში. „რანდული ტანი — წერდა რეჟისორი — ბექუევი ოდნავ წარბილი თეატრსა და ძალად ნაოქმებთან შუბლებუ ვადმონ-ვარდნილი თვის ლერი, არწივსეპური ცხვირი, მოგამო სახე, ტალკვანობა თვალები, მაგარი გადამებული წარბები ცალი ხელი მდენიის დილეში, მარჯვენა ფეხის ნერვიული ათამაშება და პლასტურული სიარული“ — ასეთი იყო დავითაშვილის გმირი.

გიორგი დავითაშვილის იმჟამინდელ როლებზედაც ცხადია ყველაზე მასუსსაკვბო მანაც ჰამლეტის როლი იყო. უშანგა ჩხეიძის გვერდით უნდა გამოთსულყო დავითაშვილი. მას ციტა უფრო ადრეც ჰქონდა ეს როლი ნათამაშელი. მაშინ პრესა კარგად შეხვდა მსახიობს. „გიორგი დავითაშვილი როლის კეთილშობილური სტილით და მშვენიერ ნახევარ ტონებში ასრულებდა. მისი შესრულება კეთილშობილურია იაკვე, როგორც კეთილშობილია მსახიობის მოხდენილი ფიგურა. მშვენიერია მისი გმირი და მამიკა. სათეტურ ადვილუმში დავითაშვილი ამქალაქებს ტემპერამენტს, მაგრამ აქაც ყველაფერი ზომიერია და ლამაზი. რა მშვენიერია მისი ხმა. თამაშში ინტონაცია სკარბობს და ეს ერთი თავებულებათაგანია დავითაშვილის ნიქასა“.

გიორგი დავითაშვილის რეპერტუარში განიდა ახალი პიესები. სულ უფრო მეტად გაფართოვდა მისი შემოქმედებითი დიაპაზონი, მრავალფეროვანი გახდა მისი მუქი შექმნილ სახეთა გაღღერია. იგი ზედაზედ გამოდიოდა „გაყარას“ და „ინტერენია თამაშში“, „მეორეში“, „ჯაკე მასაში“ და სხვა. არსებობდა მასში თითქმის წარმოუდგენელი იყო სპექტაკლი დავითაშვილს რომ არ მიეღო მონაწილეობა. მაყურებელი მელვარებთი ელოდა დავითაშვილის ყოველ ახალ გამოცვლას სცენაზე. 1925 წელს დავითაშვილმა დიდის წარმატებით ითამაშა „შპიკინ-მენში“. ვერფელის ამ პიესაში მის გამოჩენას აღტაცებული შეხვდა საზოგადოება. ჟურნალ

„თეატრისა და ცხოვრების“ აზრით „დავითა-
შვილი ფერმონდულურად თამაშობდა“. ხოლო,
როცა დღით ანთაქმე „ვილქელმ ტელე“ დადგა,
დავითაშვილმა პეესაში არჩოლ მეხტალის რა-
ნი შესარულა, „დავითაშვილი ერთი უქულტუ-
რესი არტისთავანია ჩვეს სცენაზე, — აღნიშ-
ნავდენდ იმხანად და მკთავლც იყო.

რუსთაველის თეატრიდან კოტე მარჯანიშვი-
ლის წასვლის შემდეგ თეატრის მთელი მხატ-
ურული და ორგანიზებულ სადავებზე ახმეტე-
ლის ხელში გადავიდა. ახმეტელმა გვერდში
ამოიყვანა დავითაშვილი და კიდევ უფრო გაამ-
დიარა მისი რეპერტუარი.

1926 წელს ახმეტელი ერთ თავის წერილში
ახასიათებს რა „ღურგუჯის“ წევრებს, გიორგი
დავითაშვილის შესახებ წერს: „აღზრდილი რუ-
სულ სცენაზე. მოკლასობებული, ლანდვითი და-
ნის თეატრის კულასებში, იგი უნდა გატყულს,
დაიფერფლოს, რომ ახლად შეეწირის ახალ
ღმერთს (ე. ი. ახალ ქართულ თეატრს). ბევრი
ეჭვობს, ძნელი საქმეა, მაგრამ დავითაშვილი
იმარჯვებს, მოსხლტელ ვეფხვივით აკეთებს
ნახტომს და აღის მუკავალვს. შვილი, წყნარი
ცხოვრებაში სცენაზე გახლებული მიექანება
რკინის ნებისყოფით. მომავალში დიდ შედეგს
მიაღწევს“.

ეს დღი შეფასებაა. მას შემდეგ დავითა-
შვილს არაერთი წარმატება ხვდა. განსაკუთრე-
ბით კი მონღალის როლის შესრულებისას ვაჟ-
ფშველას ნაწარმოებთა მოთავეებზე შექმნილ
სექტაკლში „ლაბარა“.

გიორგი დავითაშვილი ილია ივანოვის როლს
ასრულებდა განმაურებულ სექტაკლში „ანხო-
რა“. იგი ამ წლებში წარმატებით გამოიღის
„ქართა ქალაქში“, „ყაჩაღებში“, „არღვევაში“,
„თეონულდში“ და სხვა.

1935-36 წწ. სუხონში დავითაშვილმა წარმა-
ტებით თამაშა ზაღ ბართაშვილი შანშიაშვი-
ლის პეესაში „არსენა“, რომელიც ა. ვასაქმე
დადგა. ვახუთმა „იხვესტამ“ ამის შესახებ და-
წერა: „თუჯრალეები, არა ნაკლებ ვიდრე დანარ-
ჩენი მაყურებლები, აღფრთოვანებულნი იყვნენ
შესანიშნავი არტისტებისა. ხორავას, გ. დავი-
თაშვილასა და ი. აფხაბაძის შესრულებათა“.

მომდევნო სუხონში დ. აღქუქაძემ გ. მივირის
„ელკახარი“ დადგა. პეესა ესაბიელი ხალხის გვი-
რულ ბრძოლას მიეძღვნა და იმხანად ფართო
გამოხმაურებაც ჰქონდა სექტაკლს. სექტაკლ-
ში დიდი ქროვნული პოეტის ვარსია ლორავის
როლს დავითაშვილი ასრულებდა. „უყურებ და
გვჩრა — ვერა და რეკონსტრა.“ — რომ ხალხი,
რომელიც სი პოეტა წარმოქრა, არ დააღუბება.
არტისტის გულწრფელი თამაში მქუხარე ტაშით
იქნა დაიხილებული“. ლორავის როლს მოჰ-
ყვა ბარონ შტრომბერგი შიუჯაშვილის „სუ-
ღელში“ და დიმიტრი გეგელია ა. კლდიაშვი-
ლის „გმირთა თაობაში“.

ამ მოკალფეროვან რეპერტუარში, ძლიერსა
და ფერქრულ რომლებში დავითაშვილსაც
ჰქონდა განსხვავებული ხარისხის შესრულება
და საყვებით ბუნებრივიც არის, მაგრამ იგი ამ
შემთხვევაშიც იმარჯუნებდა გარკვეულ დო-
ნეს, პროფესიონალურ კულტურას, რომელიც
არა ერთხელ აღუნიშნავს საზოგადოებას.

გიორგი დავითაშვილის შემოქმედებაში ვა-
მორჩეული ადგილი უჭირავს ნენზამოვის ოსტ-
როვისკის „შემოსალოან ადგანში“. 1933
წელს ა. ვასაქმის რეჟისურით წარმოდგინეს პი-
ესა. გიორგი დავითაშვილი როლზე მუშაობის

შესახებ წერდა „ნენზამოვის როლის შესრულ-
ების დროს ამოცანად დავისახე, უწინარეს ყო-
ლისა, ჩამოვფორებულყავი ძველ ტრადიციულ
„შტამპს“. ე. ი. სცენური სახის სენტრამენტლ-
ური და დრამატული კუთხით გადაწყვიტას. ჩემი
გაგებობა ნენზამოვი უძროლი გმირი კი არ არის,
არამედ ეს უდიდესი ნებისყოფის ადამიანია.
რომელიც მგზნებარედ ილაშქრებს მაშინდელა
საზოგადოების ფლიდობისა და გარყვნილების
წინააღმდეგ. იმრძვის სიმარლისათვის და მო-
თხზოვის თავის ადგილს ამ საზოგადოებაში. ნენ-
ზამოვი მკვერთი და უხეშია, მაგრამ მისი სუ-
ლი წმინდა და დაქნია. მას ენახლება ყალბ
მეცენატები, რომლებიც თეატრში მხოლოდ
გარყვნილების ბუღის ხედვებს. დამყვებულა
ცხოვრების უარყოფით ნენზამოვი ამტკიცებს
თავის მეუბას“. ასე ღრმად მოიფიქრა და ფარ-
თი სოციალური ქდრალობა მისცა დავითაშვი-
ლმა სახეს. სექტაკლმა დიდი წარმატება მოუ-
ტანა მსახიობს. კრიტიკამ და მაყურებელთა ფარ-
თი აღუღტრია ამ ერთხმად აღიარა დავითაშვი-
ლის ნენზამოვი, როგორც ერთ-ერთი მეტად სა-
ნეტურესა და ორიგინალური აქტიორული შე-
მოქმედელი ოსტროვისკის თეატრის ისტორიაში.

1940 წელს დაიდგა კორნეიჩუკის „ბოგვან
ხმელნიცის“. ამ როლის შესრულების შესახებ
იმეამინდელ პრესაში გითხვლებოდა „დავითა-
შვილი საზოგადოდ აღმანიურ გრძობათა და
უმაღლეს ვანცდათა საუცნოთ გამომატველი.
მისი არტისტული ტემპრამენტი არასოდეს არ
სცილდება კონიერულის საზღვრებს. იგი კოს-
ტუმში, რომ გვაძენობს ისტორიულ პრას. უმუ-
ალოდ მიდის საუცნის ცხოვრებასთან. შევირ-
ძობს, ითვისებს და შემდეგ ანსახიერებს
როლს. ამტკიცებდა მისი თამაში ასე ბუნებრი-
ვი. დღი უყაროიელი მეტნანის ღრმა დრამატიზ-
მით აღსავსე როლი მის მიერ ჩამოქნილია ქარ-
თული გრაციით“.

ბოგვან ხმელნიციის როლში წარმატებას
მოჰყვა შამ აბისა შანშიაშვილის პეესაში „გიორ-
გი საყავი“. ამის შემდეგ კი მისი ერთ-ერთი სა-
ინტერესო როლია ოთარ ბევი „ოლარტში“.

ოთარ ბევის როლის შესრულების დიდი ტრა-
დიციაა საქართველოში, ბევრი დიდი მსახიობი
შესკალებია მას, ბევრს გახუცდია სინახულყა
და გულმსტკეილიც მასთან ბრძოლაში. ვინ არ
იქნის ის დიდი წარმატება, რომელიც ვალერიან
გულნას ხვდა ამ როლში. ვახუთი „ივერია“ ამის
შესახებ წერდა „სასცენოდ მის დასტრათებას
დიდი ძალა უნდა და ჭერჯობით ჩვენში არა-
ვინ გვევლულება მართლა, რომ ოთარ-ბეგობა ისე
შეგვიროდეს, როგორც გულნას“.

ამვეარი ტრადიციის შემდეგ დავითაშვილის
გამოსვლა დიდ რისკთან იყო დაკავშირებულ,
მაგრამ მსახიობი არ შედრჯა და გაიმარჯვა კი-
დეც.

გიორგი დავითაშვილს ჰქონდა თანამაროვე-
ობის გრძნობა, მან კარვად იცოდა თავის ინტე-
რესება. იგი თავის შემოქმედებას ბუნებრივად
უხამებდა მათ მოთხოვნოლებებს. დიდი სამაშე-
ლო ომის წლებში დავითაშვილმა ინტენსიურად
იმუშავა. ქართველ აუდიტორიას ხშირად უგარ-
ძენია სცენის ოსტატის მგზნებარე შემოქმედება.
ვახინსკონი თუნდაც დიმიტრი აღქუქაძის ანტ-
ფაშისტური სექტაკლი „პროფესორი მამლო-
კა“, დავითაშვილი მთავარ როლს ასრულებდა
სექტაკლში. მისი მამლოკი ვაშინის წინააღ-
მდეგ მებრძოლი გმირი იყო. იგი ვაჟაქუცრად
ეტიენებოდა ამ სულიერ სიბნელეს, გერმანიის

ფაზისში რომ მოქონდა. ამავე წლებში შეიქმნა გიორგი დავითაშვილის მედლოგო „კვიციანი“. განსაკუთრებით კი ლევან ხიმშიაშვილისა და ონისეს სახეს ხვდა წარმატება ორივე როლში მსახიობმა მეტი დრამატუზმა შეიტანა. პატრიოტული განცდა ხიმშიაშვილისა რაღაც ტრავგიკული შუქით განათა და უფრო ემოციული გახდა იგი. ხიმშიაშვილის როლი სიპაბუკის წლებშიაც ჰქონდა ნათამაშები დავითაშვილის და ახლა მისი გამეორება თითქოს შემოქმედებით ექსტაზს უნდა ყოფილიყო მოკლებული, მაგრამ დავითაშვილმა სახეს უფრო მეტი სიღრმე და ფილოსოფიური განზოგადება მისცა. ონისეს როლი რამდენადმე ენათესავენა კიდევ ხიმშიაშვილის. ისინი თითქოს სულიერი ძმები არიან და ტრავგიკული გიორგიების წუთებსაც ერთნაირა სიმძაფრით განიცდიან. დავითაშვილმა ყველაზე უკეთ სწორად ეს მომენტი გვიჩვენა. მდინად მღერის იყო იგი აქ, რომ მაყურებელი დრმა გულტრეკივლით ხვდებოდა ვიებათაღელვას აყოლო ქაბუტთან გენშორებას.

გიორგი დავითაშვილის მრავალფეროვან რეპერტუარიდან უნდა დავასახლოთ ბორის გოდუნოვი და რაიკომის მდივანი სერგეი ილო მისაშვილის პიესაში „სადღურის უფროსი“. 1947 წელს მოსკოვში გასტროლების დროს დავითაშვილის სერგეის შესახებ პრესაში აღინიშნა. „სერგეი ერთ-ერთი ყველაზე რთული როლია პიესაში. დრამატურგმა შემოხაზა იგი უკიდურესი სიძნელით... სერგეი მონაწილეობს მხოლოდ ორ სურათში, ამასთანავე ეს ძალიან მნიშვნელოვანი სახეა. იგი შინაგანად გავლენიანი და ძლიერი უნდა იყოს. სწორედ გავლენისა და ძალის თვისებები კარგად გადმოგვცა დავითაშვილმა. ამ თვისებებზე აგო მან თავისი საშუალება. არის რაღაც აუცილებელი, დამაწმენებელი მის ინტონაციაში, მტკიცე, დამაჩერებელი სიარული.“

გიორგი დავითაშვილის შემოქმედებაში გარკვეული ადგილი უჭირავს თანამედროვე აღამიანის სახეს. არა მარტო რაიკომის მდივანი იყო დიდი იდეური სიხალისე გმირი, არამედ მის ტრუბნიკოვცი სიმონოვის პიესიდან „სხვისი ჩრდილი“. ეს პიესა მრავალ თეატრში დაიდგა. მართალია პიესამ საქმოდ გაიხშირა, მაგრამ

იგი მნიშვნელოვან წილად ატარებდა იმ დროს ველ ტენდენციურობას. რომელიც უკომპლიტობის თეორიის ბაზაზე წარმოიქმნა დრამატურგიაში. გიორგი დავითაშვილმა სცადა ტრუბნიკოვის სახე ფსიქოლოგიურ გართულებების გზით გამოეხატა. მან გარკვეული დრამატუზიზმი შეიტანა როლში და უფრო მეტად გაამძაფრა გმირის მოქმედება. დავითაშვილმა თანამედროვეობის ამასხველი როლი შეასრულა ორმა ვაკელოს პიესაში „რეალა“. ტრუბნიკოვი ინსტრუქტუსი დირექტორია, ვაკელოს ზურაბი კი ქარხნისა. ორივე სახეს აქვს შინაგანი წინააღმდეგობა, მაგრამ ტრუბნიკოვში მეტად დაღობითის ძალი, მას შესწევს უნარი ამოღლეს თავის ნაკლებე და ახალი პერსპექტივები გვიჩვენოს. ზურაბი კი უფრო ობიექტული სტაქის აღამიანია. მაგრამ ერთსაც და მეორესაც აქვს კეთილი საწყისი, რომელიც საბოლოოდ უსათუოდ იმარჯებს. გიორგი დავითაშვილმა ერთგვარად მონათესავე სახეებს თავისი განსხვავებული ფერები მისცა, მომდინა მათი ხასიათის შესატყვისა ინტონაცია და სცენური ფორმა. პორტრეტულადაც მეკეთრად გამაჩნა ისინი.

გიორგი დავითაშვილმა კინოხელოვნებაზეც დასდო თავისი დეწლი. იგი ქართული კინოხელოვნების სათავესთან დგას და მონაწილეა მთელი მისი ისტორიის. დავითაშვილი პარკულად 1922 წელს გამოჩნდა ექვანზე, პერესტიანის ფილმში „სურამის ციხე“. შემდეგ მონაწილეობა მიიღო ფილმში „განდევნილი“. აგრეთვე „გიორგი საკაქაქას“ და „ღაუთ გურამაშვილი“.

ქართულ თეატრს შესწირა მთელ თავისი სიცოცხლე დავითაშვილმა. იგი ჰაბუტეი მოვიდა თეატრში და დრმა მხოტუდ სეპორად მას. ეს იყო დიდი და მძიმე გზა. ამ გზაზე მას ბევრი სიხარულიც შეხვდა და ტკივილიც. მაგრამ იგი ყოველთვის ახერხებდა ყოფილიყო მდამ ზომიერი, მან იცოდა თავისი გულსთქმის დოკება. სუეტაკი ხელოვანი იყო და ეს განსაკუთრებულად ახლომელს ხდოდა ყველასათვის. იგი ქართულ თეატრში მეტად ორიგინალური ხელოვანი და აღამიანი იყო, ამიტომ ეკოუნებთ დღესაც ასე მოკრძალებით და სიყვარულით.

დაუინწყაი ღიღოსგამი ბიორბი ღარისპანაშვილი

ბადნიარაბა მქონდა 1934 წელს ქიათურის სახელმწიფო თეატრში სახელოვანი აქტიორის ალექსანდრე იმედაშვილის პარტნიორი ვყოფილყავი და „ოტელოში“ იავოს როლი შემესრულებინა.

ახალგაზრდა მსახიობისათვის ალექსანდრე იმედაშვილის ყოველ რეპეტაციას უდიდესი აღმზრდელიობითი მნიშვნელობა ჰქონდა. მისი ყოველი სიტყვა, ლაპარაკის მანერა მომეაჯადობებოდა, წარმტკაცი იყო და სმენას ატკობდა, ქართული სიტყვის დიდიმტატუს ყოველი ფრაზა მამარბელის გულს სწვდებოდა...

როცა არჩილ ჟორდანიამ „ოტელოს“ დეკორაციების ესკიზები მოიტანა, ყველას მოგვეწონა,

თვით პატოკემულ „პაპასასაკი! (ჩვენ, ახალგაზრდები სიყვარულით ასე ვუწოდებდით ალექსანდრე იმედაშვილს).

ალექსანდრე იმედაშვილმა მხატვარს და დამდგმელს სთხოვა, რომ მესამე მოქმედების დეკორაციაში საფეხურები შემეკოლებინათ, რადგან იმ დროს თვალში სინათლე ცოტათი აკლდა. მხატვარმა და რეჟისორმა ეს სთხოვნა შეუსრულეს.

დადგა პრემიერის დღე... ქიათურაში მრავალი სტუმარი ჩამოვიდა იმედაშვილის ოტელოს სახეაველ.

სალამოს ელვის სისწრაფით შემოიჭრა ამბავი: —ჩემის სახელოვან ქორბრეს სერგო ხუნდაძეს

თბილისიდან სტუმარი — სასახლო მსახიობი ვერცო ანჯაფარიძე სწევია და ამჟამად ლოჯაში ბრძანდება. ჩვენ, ახალგაზრდები ძალიან ავდლებით, მაგრამ ჩვენზე საცოდავ მდგომარეობაში დეზდემონას როლის შემსრულებელი ალექსანდრა სისარულიძე ჩავარდა, კელისებში დადიოდა და თავისთვის ბუტბუტებდა „ვიამე, რაღა ვქნა, ქალბატონი ვერცო ანჯაფარიძე ჩამოსულა“!

ყველა დიდ პასუხისმგებლობას ვგვრძობდით. იმედაშვილი გვახსენებდა, გვაამბობდ, გვარიგებდა... პირველი მოქმედება რომ დამთავრდა, ყველას სახარულით თვალემა უბრწყინავდა, კულაბეში ყმაფილება იყო და თვითონ იმედაშვილსაც წარმატება უხაროდა, — ხომ ვითხარით ყველაფერი კარგად იქნება-მეთქი. მთავარი სიძნელე გადალახულა, შემდეგ სპექტაკლი უკეთესად წავაო. სპექტაკლი რომ დამთავრდა, მაყურებლებმა ტაშით დაგვაკლდოვეს. განსაკუთრებული აღტაცება ოტელომ გამოიწვია. ჩვენ ახალგაზრდები მარცხ ვლელადით, ერთი სული გვქონდა, ვიდრე სტუმრების აზრს მოვისმინებდით. პირველი სწორედ ვერცო ანჯაფარიძე მოვიდა ჩვენთან და გულთადად მოგვლოცა გამარჯვება. რასაკვირვებელია, პირველ რიგში ოტელოს, მაგრამ დიდ მსახიობს არავინ გამოგრჩენიათ, ყველას მოგვეფერა, თბილი სიტყვა გვითხრა და გავკამხნევა. ვერცოს დანარჩენი სტუმრებზე მოჰყვენ, ჩვენი სახარული ყველამ გაიზიარა...

იმ სეზონში „ოტელო“ ქიათურის თეატრში ხშირად მიდიოდა, მაგრამ ერთხელ მოხდა ის, რასაც იმედაშვილი ერადებოდა...

„ოტელოს“ მესამე მოქმედებას მუდამ დიდი ყურადღებით ვიწყებდით... ყველას გვეზიოდა, რომ იმედაშვილს საფეხურებზე ჩამოსვლასა რაიმე ხიფათი არ მოსვლიდა.

აჲ მე, იაგო — ავანსცენარზე ვღვევიარ, ოტელო სიღრმეიდან გამოიღის, იგი მალაღობით ოსტატობით ქარგავს ექვიანობას სცენას თავისი ხავერდოვანი ხმით, ხაზლავს მაყურებელს... მაგრამ, საწყხაროდ, ხიფათი თინათან ახლოვდება. მაღალ რეგისტრში დაწყებულმა სიტყვებმა, თვალთახედვას წონასწორობა დაუტარა, სიფრთხილი დაიფრეებას მიეცა, საფეხურზე ჩამოსვლისას ფეხი აუცდა და მთელი სიმძიმით დღუშვა ქვემოთ. მე ერთბაშად ნახტომი გავაკეთე და ზემოდან წამოსული ოტელო კისერზე გადავიკიდე... ყველაფერი ეს ისე ლამაზი გამოვიდა, რომ მაყურებელს ეგონა, რეჟისორის მიზანსცენააო და ტაშო დაუტრეს.

მეორე დღესაც „ოტელო“ მიდიოდა. როგორც კი მესამე მოქმედება დამთავრდა, ერთ-ერთი ხელმძღვანელი ამხანაგი შემოვიდა კელისებში და ხმაშაღლა საყვედური გვითხრა — ამხანაგე-

ბო, რატომ ხალტურობთ?! სხვა თუ არაფერს ვხედავთ, ლოჯაში საპატიო სტუმარი ზის და იმისი მინც შეგრცხვითო.

ყველაზე გაცივდით. იმ დამეს „ოტელო“ არ მიდიოდა ცუდად!.. მაგრამ იმ ხელმძღვანელმა ამხანაგმა, როცა ნახა, რომ ჩვენ მისმა საყვედურმა გავაბოცა, თვითონ გვიოხრა თავისი ალექსანდრის მისხეზი.

— გუმწო რომ იაგომ შორიდან ნახტომი გააკეთა და ოტელო კისერზე გადაეკიდა... აჲ ის ადგილი რატომ გამოსტოვეთ?

პაულე ფრანგიშვილმა უხეარხელი მდგომარეობას გამო თვია ჩაღუნა, ჩვეულებრივ ცხვირზე ხელი გადაიხა და რაღაც თავისთვის ჩაალაპარაკა... იმედაშვილი კი მიხვდა, რომ თეატრის ხელმძღვანელი ვერ ბედავდა, ქალაქის ხელმძღვანელი გაეწიბლებინა და თვითონ შეეპასუხა:

— რას ამბობთ, ჩვენ ყველანი გაცივდით დარის-ბანიშვილს უნდა ვუმადლოდეთ, რომ დღეს სცენაზე ვარ და ოტელოს ვთამაშობ. თუ არა გოგის სიმარადე, მე ალბათ ახლა საავადმყოფოში ვიქნებოდი!

არც მეორე ეპიზოდი მინდა დაივიწყო: ქიათურის თეატრის კოლექტივი გასტროლებზე წავიდა ქუთაისში. ჩვენს ჩასვლას დიდი ზეიმით შეხვდა საზოგადოებრიობა. განსაკუთრებით ალექსანდრე იმედაშვილს, რადგან ჩვენი გასტროლების გეარგვინი მთიი საყვარელი ალექსანდრე იმედაშვილი იყო.

ალსანაშვილმა, რომ ალექსანდრე იმედაშვილი ქუთაისში ოტელოს სულ სხვა ხალისით თამაშობდა... ალბათ იმიტომ, რომ სპექტაკლზე ბევრი იყო მისი ძველი თაყვანისმცემელი... ისეთი მაყურებლებაც, სკოლის მერხიდან რომ იცნობდნენ ალექსანდრე იმედაშვილს შემოქმედელი.

როგორც შეიძლება დაივიწყოთ საგანსტროლო „ოტელოს“ უკანასკნელი მოქმედების ბოლო სცენა. როცა ოტელო დეზდემონას ახრჩობს. უკანასკნელი მონოლოგი იმედაშვილის შემოქმედების გვირგვინი იყო. მისი ყოველი სიტყვა ანდამატივით იზაღვდა ადამიანის სმენას, მის გულსა და სულს...

როცა წარმოდგენა დამთავრდა, ჩვენ ახალგაზრდები ახლოს მივედით, მოვეხვიეთ და ჩვენი აღტაცება გავუზიარეთ: — დღეს თქვენი ოტელო რაღაც არამეუღლებიერი იყო, — ეუთხარიით. მან სიტყვა გავაწყვეტინა და გვითხრა:

— ყმაწვილებო, დღეს მესამედ ვითამაშე ოტელო და ახლა ვიგრძენი, ოტელოს როლის შემსრულებელმა მსახიობმა უკანასკნელი მოქმედება როგორ უნდა განსახიერო...

აჲ, რა სიტყვა ხანდაზმულმა მსახიობმა! ასე რომ, აქტიორისათვის სიბერე არ არსებობს, თუკი იგი ფაზიკურად, შემოქმედებითად ძლიერია.

სიყვარული, ქიზა, პროუსიონალიზმი ტარიელ ხავთასი

აბარა ძველიაგანვე ცნობილია კარგი თეატრალური ტრადიციებით. ამაზე მეტყველებს ბიზანტიელი მწერლის პ. კესარიელის ცნობებიც საქართველოზე, სადაც აპარუნდზე ანუ ციხესიმაგრე გონიოს შესახებ, აღნიშნავს: „ის ძველად მრავალმცხოვრებიანი ყოფილა, მას ვარშემო უვლიდა მრავალი კედელი და შემკული იყო თეატრითა და იპოდრომით“, („საქართველოს მეხუთემის მოამბე“, 1933 წ. № 7).

ხანგრძლივმა ომებმა, რომელსაც დემატა თურქეთის სამსაწლიანი მძიმე უღელი, ლამის მთლიანად შეწყვიტა აჭარაში კულტურული ცხოვრების მაჯისცემა.

1878 წლის სან-სტეფანოს ხელშეკრულებით თავის ქვეყანას შეუერთდა მრავალტანჯული აჭარა, რომელიც ცხოვრების ახალ გზას დაადგა. თუმცა არც ეს გზა იყო მისი თავისუფალი განვითარების გარანტია, მაგრამ იმ დროისათვის იგი უაღრესად პროგრესული და საიმედო გამოსავალი იყო. ისტორიის შემდგომმა მსვლელობამ დაამტკიცა, რომ მეფის რუსეთის შოიონისტური პოლიტიკა მკაცრად ბოკავდა აჭარის ეკონომიურ და კულტურულ განვითარებას.

მიუხედავად ამისა, ბათუმში ერთგვარად მაინც გამოცოცხლდა კულტურული ცხოვრების ნერგი, რაც პროგრესულად მოახროვეთ ქართველი საზოგადოების მოწინავე ნაწილის აქტიური მეცადინეობის შედეგი იყო.

1879 წელს გაზეთ „დროების“ № 122-ში გამოქვეყნებული ცნობა მკითხველს აუწყებდა: „ბათუმიდან გვეწერენ, ამ მოკლე ხანში აქ ქართული წარმოდგენა იმართება“. მართლაც, 1879 წლის 8 ივლისს სცენისმოყვარეთა მიერ გამართული წარმოდგენით ოციციკლურად ჩაიყვარა საფუძველი ბათუმში ქართული თეატრის დაბადებას.

წლები წლებს მისდევდა, იზრდებოდა სცენისმოყვარეთა წრე, მრავლდებოდა წარმოდგენები და, რაც უმთავრია, იზრდებოდა ბათუმელთა ინტერესი თეატრისადმი.

„მაყურებელთა მზარდ მოთხოვნილებას ვერც საავსტროლოდ ჩამოსული ქართული დასის სპექტაკლები აკმაყოფილებდა, რადგან დასი იშვიათად ჩამოდიოდა, ხოლო მოსახლეობას კი სისტემატურად სურდა ენახა (ს. გერსამია, „ბათუმის თეატრი 70 წლის მანძილზე“, გვ. 63, აჭარის ასსრ სახელმწიფო გამომცემლობა, 1949 წ.).

ამდენად, ცხოვრებამ დღის წესრიგში დააყენა ბათუმში პროფესიონალური თეატრის შექმნა, რომელიც რეგულარულად გამართავდა წარმოდგენებს და აჭარის მოსახლეობაში თეატრალური ხელოვნებისადმი სიყვარულის გრძნობას კიდევ უფრო გააღვივებდა.

ამ საბატიო მისიის შესრულება წალად ხვდა გამოჩენილ მწერალსა და საზოგადო მოღვაწეს შალვა დადიანს.

1912 წლის 28 აგვისტოს თეატრის შექმნის ინიციატორებმა, შ. დადიანის ხელმძღვანელობით, მოიწვიეს ამხანაგობის სხდომა, რომელზეც გადაწყდა თეატრის შექმნის მეტად საქირო საკითხი. აქვე გადაწყდა, რომ დასს ეწოდოს „მოგზაური“, ხოლო სეზონი გაიხსნას 15 სექტემბერს. აი, როგორ გამოიყურებოდა დასის პირველი შემადგენლობა: ქალეზა — ელ. ანდრონიკაშვილი, ს. ბუქანიშვილი, ევ. წუწუნავა, ც. წუწუნავა, ბ. რონელი, თ. აბაშიძე, ა. დარჩია (ვარნელი), ნ. ნაუმელი; ვაეები — შ. დადიანი, ა. მურუსაძე, ზ. ტრუშაძე, ელ. სარგლა-სანიკიძე, ალ. ყალაბეგაშვილი, ნ. ჩაქუნავა, სტ. ხარაზიშვილი, ალ. ჯაყელი, ი. ხურციკე, ს. ხურციკე და ივ. ბარკელი. რეჟისორობა დაეკისრა შ. დადიანს, რეჟისორის ამხანაგობა — ივ. ბარკელს. დასი დღით ინტერესითა და პასუხისმკებლობით მოეყიდა სეზონისათვის მზადებას.

14 სექტემბერს, ანუ სეზონის გახსნის წინა დღეს, გამოვიდა სპეციალური აღმანახი „სათეატრო ფურცელი“, რომელიც მკითხველს მრავალ საყურადღებო ცნობას აწვდიდა „მოგზაურის“ საქმიანობაზე, მის გეგმვაზე და პერსპექტივებზე. სხვათა შორის მასში დაბეჭდილი იყო შ. დადიანის მოგონებაც:

„იხსენებ ერთ დღეს, ეს არის 1910 წ. 20 მარტი. ამ დღეს ჩვენთვის, ვინც „მოგზაურ“ დასში ვიმყოფებით, ისტორიული მნიშვნელობა აქვს...

ჩემს ოთახში იყვნენ ქუთაისის: ალ. ყალაბეგაშვილი, ბლ. კორიშვილი, ალ. გუგუშვილი, ელ. ანდრონიკაშვილი, ე. ბარკელი... აი, მაშინ დაიბადა აზრი: შექმნას „მოგზაური“... ამ დღემ იმ დღეს ისე გვანთავა, „ომღენი ღონე მოგცა, რომ...“

მას აქეთია ეს აზრი „არ გვასვენებს“. ამა-

ნაგებს რომ ნება მიეცათ, ჩვენს ახალ დასს „მოუსვენართა“ დასს ფუწოდებდნენ... დიდი, არ გვასვენებდა და აი დღევანდელ დღემდე მოგვიყვანა...

ასე რომ „მოგზაური“ დასის შედგენა — ეს ჩვენთვის ახლად მოფიქრებული და უუცრად გადწყვეტილი არ არის. ამასვე თავისი ისტორია აქვს. ის სულ პაწაწაა, მაგრამ იწყება 1910 წ. 20 მარტიდან“.

და აი, 15 სექტემბერს „შმაქვის“ თეატრში აიხალა „მოგზაურის“ ფარდა და პირველი პრემიერით — ლ. ანდრეევის 4 მოქმედებიანი პიესით „გაუღელამუს“ დიუწო ნამდვილი თეატრალური ცხოვრება ბათუმში.

მთვე დღეს მყურებულმა მათი ნაცნობი ლიტერატურული გმირებს სცენური ხორც-შესხმის მოწმენი ვახდენენ. წარმოდგენილი იყო ე. ნინოშვილის მოთხრობიდან გადმოკეთებული პიესა „სოფლის გმირები ანუ ტარიელ მკლავაძე“.

დასს კარგად ესმოდა, რომ ორი სექტაკლით შორს ვერ წავიდოდა, ამიტომ წინასწარ შეარჩია რეპერტუარისათვის საკირო პიესები: ი. გელევანშვილის „მსხებრაბლი“, ვ. გენიას „დაძმა“, ა. წერეთლის „პატარა კახი“, დ. ერისთავის „სამშობლო“, შ. დადიანის „შენი ჭირიმე“, კ. მესხის „შოთა რუსთაველი“, ნ. ნაკაშიძის „ვინ არის დამნაშავე“, ალ. სუმბათაშვილი-იუჯინის „ღალატი“, ა. ცაგარის „რაც გინახავს, გე-რად ნახავ“, ფ. შილერის „ყაჩაღები“, ალ. დიუ-მას „ედმუნდ კინი“, უ. შექსპირის „დიდი ამბავი ტყუილებრალოდ“ („აურზაური არაფრის გამო“ ტ. ხ.) და სხვა.

დასის მიზანი იყო ჯერ ბათუმის ახლომახლო რაიონებში გასულიყო, შემთხვევითი სცენისმოყვარეების მიერ გამართული მდარე წარმოდგენებით დამფრთხალი მყურებულები შემოებრუნებინა ქემარატი თეატრისაკენ, აღეზარდა მათში ხელოვნების ამ დარგისადმი სიყვარული, შემდეგ კი გასტროლები შავი ზღვისპირა ქალაქებში, კერძოდ, ნოვოროსიაში, სოხუმსა და ფოთში გაემართა. მიუხედავად ასეთი კეთილშობილური განზრახვისა, თეატრი მაინც მყურებულთა უქმარობას განიცდიდა. მყურებულთა ძირითად ბირთვს, როგორც წესი, ინტელიგენცია წარმოადგენდა, ხოლო მუშები, მიუხედავად დიდი სურვილისა, ვერ ახერხებდნენ სისტემატურად დასწრებოდნენ „მოგზაურის“ წარმოდგენებს, რადგან ქალაქის განაპირა უბნებში ცხოვრობდნენ. ამ მხრივ, ყველაზე პასიური მაინც ვაჭრები იყვნენ, რომლებსაც აწინებდათ მათზე სცენიდან არტულ იშვითად ნათქვამი კრიტიკული სიმართლე.

მიუხედავად „მოგზაურის“ ენერგიული და თავდადებული შრომისა, იმის მიუხედავადაც,

რომ საკმაოდ მაღალპროფესიულ დონეზე წარმოდგენილმა და მხატვრულად გაფორმებულმა სექტაკლებმა მიაჩნია ბათუმელი მყურებულთა თეატრს, დასი მანც კრიტიკული მდგომარეობის წინაშე იდგა. მის არ ყოფილდა შერისაველი, რათა განეგრძო ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობა. მაშინდელი მთავრობა ერთი წუთითაც არ ფიქრობდა ქართული თეატრის ბედზე, რადგან მასში პოლიტიკურ მტერს ხედავდა და პირდაპირ თუ არაპირდაპირ ყოველ ღონეს ხმარობდა, რათა შეეფერხებინა მისი ზოპულარობა ფართო მასებში. „მოგზაურმა“ დასმა სხვა ხერხს მიმართა, რომ არსებობა გაეხანგრძლივებინა. იგი სისტემატურად იწყევდა თავის სექტაკლებში მონაწილეობის მისაღებად ქართული სცენის ცნობილი ოსტატებს, ისეთებს როგორც იყო ვ. აბაშიძე, ვლ. მესხიშვილი, ნ. დავითაშვილი, ე. მესხი, აწყობდა ბენეფისებს, მაგრამ არსებობისათვის არც ეს აღმოჩნდა საკმარისი.

„მოგზაურმა“ დასმა ბათუმში ხუთ თვეს იარსება, გამართა 35 წარმოდგენა. მისმა მიღწეულობამ ნათლად დაამტკიცა, რომ აუცილებელი იყო ბათუმში დრამატული საზოგადოების დაარსება, რომელიც ხელში აიღებდა წარმოდგენების გამართვის საქმეს. ასეც მოხდა. 1913 წელს შეიქმნა ბათუმელ საზოგადო მოღვაწეთა კრება, რომელმაც თბილისის დრამატული საზოგადოების წესდებზე დაყრდნობით შეიმუშავა თავისი წესდება და საქმეს შეუდგა. გამგეობის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ქუჩნალისტი და საზოგადო მოღვაწე ივანე მესხი (უფვაძე, კოტე, დავით მესხების ძმა).

ამრიგად, 1913 წლიდან ბათუმში სათეატრო საქმეს სათავეში ჩაუდგა დრამატული საზოგადოება, რომელიც საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე ასრულებდა ამ საპატიო მისიას.

საზოგადოებამ მომდევნო სეზონი ახალი წევრებით შევსებული დასით ვახსნა, გადაახალისა რეპერტუარიც. დასადგმულად შეირჩია სხვადასხვა ეპიკის 45 პიესა.

აღსანიშნავია, რომ რეპერტუარში განსაკუთრებული ადგილი დაიჭირა პატრიოტულ თემაზე შექმნილი პიესებმა, რომლებშიც ნათლად იგრძნობოდა ქართული გმირულ-რომანტიკული სული. ასეთ პიესებზე შექმნილი სექტაკლები მყურებულს თვალწინ უტოცხლებდა საქართველოს წარსულს, მის უთანასწორო ბრძოლებს უცხოელი დამპყრობლების წინააღმდეგ და ქართველი ხალხის თავდადებასა და უანგარო სიყვარულს მრავალტანჯული სამშობლოსადმი. ყოველივე ეს კი ერთიორად ზრდიდა თეატრის სიყვარულს და პატრიოტულ მატერიალს.

სწორედ ეს იყო იმის ძირითადი მიზეზი, რომ ბათუმში ვახსნიდა ქართული წარმოდგენები. ეს

გარემოება „არ მოსწონდათ ბათუმში მცხოვრებ „მონიტორი“ თურქებს, რომელთა რაცხვი ძლიერ მცარე იყო, მაგრამ ყოველ მათგანს საკმაო დოხით ჰქონდა სხეულში შეზნაპუნებული მანისლამისტური იდეები და აჭარაში თურქების ბატონობის ხელახლა აღდგენაზე ოცნებობდნენ. მათ მოსვენებას უფროსობდა ის გარემოება, რომ აჭარლები ქართულ თეატრს, როგორც მშობლიურ დაწესებულებას, სიმპათიით უყურებდნენ და წარმოდგენებაც ყოველთვის საკმაო რაოდენობით ესწრებოდნენ“ (ს. გერსამია, „ბათუმის თეატრი 70 წლის მანძილზე“, გვ. 75).

მისვენება დაკარგულმა ბათუმელმა თურქებმა ყოველი ღონე იხზარეს, რათა თურქული თეატრი გაეხსნათ, მიეზიდათ ქართველი მუსლიმანები და ასე მოტყუებით ავცდინათ ისინი სწორი გზიდან, ჩაეკლათ მათში ეროვნული სული და გრძნობა, მაგრამ მათი განზრახვა ჩაიშალა, სარწმუნოებამ ვერ ჩაახშო ეროვნული გრძნობა. ქართველი მუსლიმანების მაქსიმალური უმრავლესობა ქართული კულტურის, მისი ენისა და თეატრის ერთგული და ძლიერი მხარდამკვირ ბირთვი გახდა. ხოლო თურქულმა თეატრმა სულ მალე შეწყვიტა არსებობა.

მაუხედავად ეკონომიური და პოლიტიკური სიძნელეებისა, ბათუმის დრამატული საზოგავ-

რება, მომდევნო წლებშიც; ახერხებდა წარმატებით ჩაეტარებინა თეატრალური სენსიტიზაციის და არ მოშლილიყო „მოგზაურის“ მიერ 1912 წელს ბალეარჩაყარული კარგი ტრადიცია.

1921 წლის 18 მარტიდან, როცა აჭარაში დამყარდა საბჭოთა ხელისუფლება, რევკომის განათლება განყოფილებასთან დაარსდა ხელოვნების ქვეგანყოფილება, რომელმაც ახალი, ფართო მასშტაბი და გაქანება, აზრი და შინაარსი მისცა საერთოდ ხელოვნებას და, კერძოდ, თეატრს ნაციონალიზირებულ შმავესკის თეატრს ეწოდა ბათუმის აკადემიური თეატრი, რომელმაც დიდი როლი შეასრულა საბჭოთა აჭარის კულტურული განვითარების საქმეში.

ახლა, როცა თვალს ვავლებთ „მოგზაური“ დასის ბატარა, მაგრამ ლამაზ შემოქმედებას, ვრწმუნდებით თუ რაოდენ დიდი ეროვნული საქმისათვის იღვწოდა ეს საინტერესო თეატრალური კოლექტივი. საქმისადმი სიყვარული, შემოქმედებითი ძიება და პროფესიონალიზმი, — აი ის ძირითადი იარაღი, რომლითაც აღჭურვილი იყო მისი ყოველი წევრი. „მოგზაური“ დასი სამართლანაღ ითვლებოდა 10-იანი წლების ბათუმის თეატრალური ცხოვრების აღმავლობის ბალაქრის დაბადებად.

ქარგი მკვლელი

პართულ თეატრალურ ცხოვრებაში ერთი კარგი ტრადიცია არსებობდა. თბილისის წამყვანი თეატრების გამოჩენილ მსახიობებს მკვლერო შემოქმედებითი ურთიერთობა ჰქონდათ პერიფერიის თეატრებთან და ხშირად მონაწილეობას იღებდნენ მათ სპექტაკლებში. ამით ისინი ხელს უწყობდნენ როგორც ადგილობრივი მსახიობების შემოქმედებითს ზრდას, ისე მათთვის თეატრისადმი ინტერესის გაცხოველებას. ეს გარემოება არც თბილისელი მსახიობებისთვის მიდიოდა უკვალოდ. ისინი ამით თავიანთ უშუალო შთაბეჭდილებებსაც ამდიდრებდნენ, რასაც გარკვეული მნიშვნელობა აქვს ხელოვნანის შემოქმედებითი პრაქტიკისათვის.

და რამდენად უფრო დასავასებელი და წასახალისებელია ისეთი მავალით, როცა გამოჩენილი მსახიობი რაიონში მიდის არა სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლში, არამედ თეატრიკემედი კოლექტივის სპექტაკლში მონაწილეობისათვის.

ამას წინათ თელავის ი. გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის დრამატულმა წრემ დ. რუსულაშვილის

რეჟისორობით წარმოადგინა კ. ბუაიძის ბიესა „ოქრო კაცია ბეწვის ხილზე“. სპექტაკლმა დიდი ინტერესი გამოიწვია, როგორც სტუდენტობაში ისე თელავის თეატრალური ხელოვნებით დაინტერესებულ მოსახლობაში. წარმოდგენას დიდძალი ხალხი დაესწრო. ამ ინტერესის ერთი მოთავარი მიზეზი ის იყო, რომ სპექტაკლში მონაწილეობას იღებდა ჩვენი პოპულარული მსახიობი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი მარინე თბილელი. თელაველები დიდად კმაყოფილი ღარჩნენ გამოჩენილი მსახიობის ასეთი უფარღებებით.

ჩვენ არ გვიანდა, რომ ეს იყო ერთეული შემთხვევა. დიდად მისაალამებელი იქნება თუკი ჩვენი თეატრები, სცენის გამოჩენილი ოსტატები თავის წმინდა მოვალეობად ჩასთვიან პერიფერიულ სახელმწიფო და სახალხო თეატრებთან მკიდრო შემოქმედებითი კავშირის დამყარებას, დროდადრო მონაწილეობას მიიღებენ მათ სპექტაკლებში, დედაქალაქის თეატრის რეჟისორები კი იქ დადგამენ ბიესებს, ადგილობრივ რეჟისორებს სპექტაკლების კორექტიურაში დაეხმარებიან.

ხორუმი

ბიძინა მინდაძე

I

ცაში წითელი მამალი აფრინდა —
კოშკზე ცეცხლმა მოიქნია ფრთები
და ძახილმა ოდა-სახლებს დაუარა:
ჩვენზე კიდევ გადმოსულა მტერი!

ცაში წითელი მამალი აფრინდა —
კოშკზე ცეცხლმა მოიქნია ფრთები
და ძახილმა ოდა-სახლებს დაუარა:
— ქუღზე კაცი! რას დაგვაკლებს მტერი.

მეხილე, მწყემსი და მევენახე,
მიწის მუშა და ნააბრაგალი
ყველა ერთად ვართ,
სანამ ერთად ვართ
ვერ გაიხარებს ჩვენზე ვერავინ.

II

სცენის სიღრმეში გამქრალა შუქი
და თითქოს ღამეს გაუჩნდა ბზარი —
გამოდის ოცდაცამეტი ტყუბი,
ერთდება ოცდაცამეტი მხარი.

იკვრება მუშტად მოქნილი დასი
და ყვირის ჩემი სისხლი და რჯული...
ამ სისხლით ფეთქავს ათი ათასი,
ასი ათასი ამაყი გული.

თუ ერთმანეთი არ გვეყვარება,
თუ ერთმანეთი არ გავიტანეთ,
თუ მიეჩვია უღლის ტარებას
მხარი, რომელიც სინდისს ატარებს,

თუ არ დამითმე... ისე ვით თრობა
ჩვენ გაგვაბრუნებს შური და ბრაზი...
მერე მოგველის ქვეყნის დათმობა
და გადაჩეხვა მოვლილი ვაზის.

მე შენი ხელი მჭირდება, ძმაო,
მე შენი მხარი მჭირდება, ძმაო,
სანამ ცოცხალ ვარ — მე შენ მჭირდები,
სანამ ცოცხალ ვარ — სიკვდილთან ვლაობ.

...ოცდაცამეტი ირხევა ტყუბი,
სცენაზე ისევ ღამეა შავი,
და მერე, როცა ინთება შუქი,
ოცდაცამეტჯერ იხრება თავი.
მე შენი ხელი მჭირდება, ძმაო!..

III

შუა ქალაქში, მთავარ ქუჩაზე
ქარი დაათრევს ყვითელ აფიშებს
და აქლემივით მთვლემარ შუადღეს
ვით მექარავენ ვუთვლი ნაბიჯებს.

გული არაფერს არ მითქვამს საშიშს,
მაგრამ რომ ვისმენ მდინარის ღრიალს
მინდება ისე ჩაგიდგეთ მხარში,
როგორც ტყვიაში ჩამჯდარი ტყვია.

ერევა თვლენა კუზიან ხიდებს,
ზაფხული მოდის მშვიდი და ცხელი,
და მაინც, თუკი სადმე დაგჭირდეთ
მოდით და მხარზე დამადეთ ხელი.

„ს ა ხ ე ლ ი ს ნ ა რ ო ბ ი ლ ი კ ი“

რეჟისორი

ოცდაშვიდი წელზე მეტი გავიდა ფაშისტურ გერმანიაზე გამარჯვების დღიდან და მიინც სამამულო ომის თემაზე დაწერილ პიესებს შეუძენლებელი ინტერესით ხვდება მაყურებელი. სწორედ ამიტომ გასაკვირი არაა, რომ ლანჩხუთის სახალხო თეატრის კოლექტივმა მორიგ პრემიერად მოამზადა გერონტი ტულუშის სამოქმედებიანი დრამა „საბედისწერი ბილიკი“.

მოქმედება სწორმოებს უკრაინის ერთ-ერთ პატარა ქალაქში, ომამდე ჩასახლებულ ქართულ ოჯახში. ელმასი ხინველი პროფესიით პედაგოგია, ქმარი ქარხანაში მომხდარი უბედური შემთხვევით დაღუპვია, დიდი ჯაფითა და შრომით აღუზრდია ორი ვაჟიშვილი — ნომრეკანი და ოთარი. როცა დიდი სამამულო ომი დაიწყო სწავლობდნენ. მტრმა პარველ ხანებში დროებით წარმატებას მიაღწია, ალყა შემოარტყა აღნიშნულ ქალაქსაც და მოსვენება დაუკარგა მის მცხოვრებთ. ელმასის უფროსმა შვილმა ნომრეკანმა ტყეს შეაფარა თავი. პატარხანთა რაზმის მეთაურის მოადგილე გახდა და შიშის ზარს სცემს ფაშისტებს. ოთარი დედასთან ერთად საყვარელ ქალაქშია, რადგან იქიდან გასვლა არ შეიძლება.

სწორედ ამ ვითარებაში იწყება სექტაკლი, შექცამორთულ დარბაზში გაისმის დიქტორის ხმა, გვაუწყებს, რომ ქვეყანას შავი ურჩხული შემოესია. იხსნება ფარდა და სცენაზე გამოდიან დედა და უფროსი ვაჟიშვილი. ნომრეკანი ემშვიდობება დედას, აქვია ოთარიც. სამივენი ოცნებობენ მტერზე გამარჯვებას. მსახიობთამარ ნარსიას ელვასი მრავალჭირანხული, საქმეში დრამად ჩახედული ქალია. მისი ყოველი სიტყვა, ყოველი ნაბიჯი მიგვანოწმებს, მის დიდ აღმაინობაზე, ჰუმანურობაზე. იგი პიესის მთელ მანძილზე ერთი წუთით არ ღალატობს თავის გმირს. ვაყკაცივით იტანს გერმანელთა მიერ წამებას, დამცირებას. უღაღად შთამბეჭდავი, მღალაი თვისებების მქონე, ბრძენი და აღუქარებელია თამარ ნარსიას ქართველი დედის სახე.

ოთარ ხინველის როლს მესამე საშუალო სკოლის მოსწავლე, სცენისმოყვარე ედიშერ წულაძე თამაშობს. თამამად უნდა ითქვას, რომ მისი დებიუტი კარგი გამოდგა. ედიშერ წულაძის ოთარი გულუბრყვილო, სათანო ყმაწვილია, თავდავიწყებით უყვარს მეორე სამშობლო — უკ-

რაინა, უყვარს აქაური ხალისიანი გოგონა ოქსანა, რომელთანაც სწავლობდა და ბავშვობის წლებს ატარებდა. ე. წულაძის ოთარი უყვე საქმეში ჩახედული კაცივით ფიქრობს მამულის ხვალისდელ დღეზე. უნდა პარტიზანთა რაზმში ჩაერთოს და უფროს მასავით ურტყას მტერს. დამწყებმა მსახიობმა მშვენიერად გაართვა თავი დაკისრებულ როლს.

უკრაინაში მებრძოლი ქართველი ვაყკაცის სახე შექმნა მსახიობმა იური მგელაძემ. მისი ნომრეკანი მხნე, მტრისადმი შეუთრგებელი, მამაცი მებრძოლია. იგი სულ რაღაც ორჯერ ჩნდება სცენაზე, მაგრამ მაყურებელს დიდხანს არ ავიწყლება.

პარტიზანთა რაზმის მეთაურს ნიკოლა კრავჩენკოს კორნელი ჭყონია განასახიერებს. მისი გარეგნობა, ხმა მაყურებელს არწმუნებს საბჭოთა მებრძოლის ძლიერებაში.

რაზმის მეთაურს მიჰყვანს ნომრეკანი, ოთარი განაწყენებული რჩება, რომ თან არ წაიყვანეს. მაგადისთან დამჯარი, ხელებში თავჩარგულ ყმაწვილს უკრანელი გოგონა ფეხაკრეფით ებარება. ეს ოქსანაა, რომლის სახეც ლანჩხუთის სასოფლო-სამაგურნეო ტექნიკუმის ლაბორანტმა მანანა კვაჭაძემ შექმნა. მანანათვისაც დებიუტია ეს როლი, მაგრამ მშვენიერი დებიუტია. მისი ოქსანა თავისუფალი, ხალისიანი, მოსიყვარულე გოგონაა.

ოქსანაა და ოთარი უყვართ ერთმანეთი. მათ გული წყდებათ, რომ ერთმანეთს შორდებიან. გოგონა ქალაქიდან მიდის, ბიჭი კი ქალაქში რჩება, მაგრამ ეს გულდაწყვეტა უფრო ბავშვობას ერთად გატარებული წლებითაა ნაკარხანევი და არა სიყვარულით, ამიტომ გადაჭარბებულ გვეჩვენება მათი საუბარი სიყვარულზე.

თითქოს მეორე მოქმედებაც მშრალად იწყება. ვფიქრობთ, მოიგებდა მუსიკის ფონზე რომ ის-მოდეს გერმანელთა ნაბიჯების ხმა. ოთახშიც უწესრიგობა უნდა იყოს. ოთახში უნდა ეციდოს ფარაქები, ეწყოს ზურგჩანთები, ჩემოდნები და სხვა, რაც მაყურებელს შთაბეჭდილებას შეუქმნის, რომ ქალაქში მთელი არმიია შემოსული და არა 3—4 გერმანელი.

ნაიცისტური არმიის კაპიტანს მსახიობი გივი ურუშაძე ასახიერებს. მისი კაპიტანი ჰიტლერის ერთგულია, გამარჯვებებით თავბრუდნახვეული, ამაყი, მკვებხარა, უფროსების მორჩილი, ხოლო

უმცროსების რისხვა. გ. ურუშაძის კაბიტანი ეშ-
მაკი, მობერებელი გაიფერკაცა.

ნაციტური არმიის პოლკოვნიკს დამაჯერებ-
ლად თამაშობს ალიოშა ჯორბენაძე.

სულ სხვა თვისებებისაა მსახიობ ტერენტი
ურუშაძის გერმანელი ჯარისკაცი. იგი ოხუნჯი,
ცხოვრებაში ჩახედული, შიშობს, რომ მათი
ტრიუმფი დიდხანს არ გაგრძელდება და თავს
ყოველნაირად უფრთხილდება.

კარგია მეორე ჯარისკაცის როლში სცენის-
მოყვარე ვაჟა ებრაღიძე.

პეტია მთავრდება იმით, რომ ოთარ ხინველი

საბედისწერო ბილიკით წაიყვანს გერმანიის
ასეულებს და პარტიზანებს ამოაუღებენ.

უყურებ სპექტაკლს და ვარძობ, მართლაც
ბევრი უმუშევანათ რეჟისორ ვლადიმერ ჩომა-
ხიძეს, მხატვარ ხასან კუნუქულის, მსახიობებს,
მთელ კოლექტივს. კარგია გ. ციციშვილის
მუსიკალური გაფორმებაც. შეცვლასა და გადა-
მუშავებას მოითხოვს დედის წამების სცენა.
ამოსაღებია პირველი მოქმედების ბოლო აბ-
ზაცი დიქტორის ტექსტში.

აღნიშნული შენიშვნების გათვალისწინებით
უთუოდ სპექტაკლი მიივებს.

თეატრისათვის თავდასხვა

კაკლე ხვალაძე

ჩვენმა ქალაქმა-ქუთაისმა საბჭოთა ხელისუფ-
ლების წლებში აღზარდა ხელოვნების დარგის
არაერთი თვალსაჩინო მოღვაწე, სათეატრო საქ-
მის ორგანიზატორი, ბევრი მაღალიდურ-მხა-
ტრული სპექტაკლის სულისჩამდგმელი. 20 და
30-იანი წლების პართულ თეატრში, ჩვენი რეს-
პუბლიკის სხვადასხვა ქალაქში ამ მუშაობაში
აქტიურად ჩაებნენ ახალგაზრდა ენთუზიასტები
და მათ ჩვენი ხელოვნების განვითარებაში მნი-
შვნელოვანი წვლილი შეიტანეს, მკედრი ნია-
დაგი შეუქმნეს ახალ თეატრს.

საბჭოთა თეატრის ერთ-ერთი გამოჩენილი
მუშაკი იყო ვიორჯი (ჯორჯ) სამსონის ძე მომცემ-
ლიძე, რომელმაც, როგორც თეატრალურმა მო-
ღვაწემ, მუშაობა დაიწყო ქუთაისში.

„განა შეიძლება სიტყვით გამოვხატოთ, თუ
რა მომხბველელია თეატრი, რა ჯადოსნურად
მოქმედებს იგი ადამიანის სულზე. ნახეთ, ნა-
ხეთ თეატრი, იქ იცხოვრეთ. იქ მოკვდით, თუ
შეგიძლიათ.“—ასეთი შთაგონებით წერდა გიწი-
ალური რუსი კრიტიკოსი ბესარიონ ბელინსკი
თეატრის შესახებ და, ცხადია, იმ მუშაკებზეც,
რომლებიც თავიანთი რეჟისორულ-სცენური,
თუ ტექნიკურ-ორგანიზაციული საქმიანობით
ხელს უწყობდნენ თეატრალური ხელოვნების
განვითარებას.

კარგი სპექტაკლი დაძაბული და მრავალმხრი-
ვი შემოქმედებითი მუშაობის ნაყოფია. როცა
მყურებელი საინტერესო სპექტაკლის ნახვისას
გულთბილი ტავით აჯლოდოვებს დრამატურგს,
რეჟისორს, მხატვარს, კომპოზიტორს, მსახიო-
ბებს, ერთი შეხედვით თითქოს ჩრდილმიყენ-
ბული რჩებთან ის მუშაკები, რომელთაც სცენა-
ზე ვერ ვხედავთ, მაგრამ საერთო წარმატება-

ში, სპექტაკლის აკვარგიანობაში გარკვეული
წილი უდევთ, ისინიც ისევე ძალუმაღ განიც-
დიან ყოველი ახალი წარმოდგენის წარმატებას
თუ წარუმატებლობას, როგორც უშუალოდ
დამდგმელები და მონაწილე მსახიობები, ეს
ასევე არის, რადგან მათაც გულმხურავად
უყვართ თეატრი და თავიანთი წვლილი შეაქვთ
საერთო საქმის წარმატებაში.

ასეთ მოწინავე მუშაკთა რიცხვს ეკუთვნის
გიორგი მომცემლიძე, რომელმაც თეატრალური
საქმიანობის დარგში უკვე რამდენიმე ათეული
წელი გაატარა.

გ. მომცემლიძე დაიბადა ქუთაისში თეატრის
დარჯის ოჯახში. ბავშვობიდანვე იგი თეატრს
დაუკავშირდა.

გიორგი მომცემლიძემ თეატრში მუშაობა
დაიწყო 1924 წელს. იგი თეატრში მიიყვანა
მსახიობმა მიხეილ სენაიძემ. 1925-1926 წლებში
იგი მუშაობდა ქ. ფოთის თეატრში რეჟისორის
თანაშემწედ.

1927 წელს გ. მომცემლიძე მუშაობდა ქუ-
თაისში მუშა-ახალგაზრდობის თეატრში. იქი-
დან გაგზავნეს ქ. ლენინგრადში დირექტორების
კურსებზე.

1928 წლის დასაწყისში გ. მომცემლიძე მუ-
შაობდა ქუთაისის სატირის თეატრში. ამ
თეატრს მამინ ხელმძღვანელობდა კოტე მარ-
ჯანიშვილი. ერთხანს ქუთაისის კოტე მარჯანი-
შვილის თეატრის დირექტორიც იყო.

ქ. მარჯანიშვილის ოასის თბილისში გაოსა-
ლის შემოღა გ. მომცემლიძის ოაივლი ახალი
ოასის შეკრება. მან აქ რეჟისორად მოიწვია
მიხეილ ჭორაოი. შეიქმნა ოთიო. ძლიერი ოასი.
სეზონის გახსნის დროს ჭოთაისში ჩამოიოო
კოტე მარჯანიშვილი. ის დანტერესდა თეატრის

საქმეებით. მის სურდა, რომ მისი თბილისში გადასვლის შემდეგ თეატრს კვლავ კარგად ემუშავა, უნდოდა გაეწია დახმარება, რომ მომავალი სეზონი არ ჩაშლილიყო.

შემდეგი სათეატრო სეზონი ქუთაისში გამართა ახალგაზრდობამ, რომელიც გამოეყო მარჯანიშვილისა და მოზარდ მაყურებელთა თეატრებს. ესენი იყვნენ რეჟისორები ვ. აბაშიძე, გრ. სულიაშვილი, მსახიობები გ. კოსტავა, ა. კვანტალიანი და სხვები. ამ ახალგაზრდობამ მოინდომა მთელი სამხატვრო მუშაობის გადახალსება.

ხელოვნების საქმეთა სამმართველომ ვ. მომცემლიძე გადაიყვანა ბათუმის თეატრში. კ. მარჯანიშვილმა ბათუმის თეატრს დახმარა რეჟისორი დოდო ანთაძე.

შემდეგ ვ. მომცემლიძე გადაიყვანეს თელავის თეატრში. მუშაობდა იგი თბილისში კინო-თეატრის „ოქტომბრის“ დირექტორად, 1934 წლიდან კი-დასავლეთ საქართველოს კინოფიციის განყოფილების უფროსად, თბილისში-მუსკომედარს თეატრში. 1936 წლიდან ვ. მომცემლიძეს ფოთში დაევალა თეატრის ჩამოყალიბება, რეჟისორად მოიწვია ნიკო გომიაშვილი.

ომის პერიოდში ვ. მომცემლიძე მუშაობდა გორის თეატრში, სოხუმში—ფილარმონიის დირექტორის მოადგილედ, 1949 წლიდან — ისევე ფოთის თეატრში, მეზღვაურთა კლუბში, კულ-

ტურის სახლში და კულტურის პარკში. ხელმძღვანელობით ფოთის კულტურისა და სპორტის განყოფილებაში მუშაობდა. იგი მუშაობდა სპორტის პარკი რესპუბლიკაში ერთ-ერთი მოწინავე გახდა, სრულიად საქავშირო საზოგადოებრივ დათვალიერებაზე.

ქალაქ ფოთის კულტურისა და დასვენების პარკი დაჯილდოვდა საბატო სიგელით, რომელსაც ხელს აწერენ სსრ კავშირის კულტურის მინისტრი და ვახუთ „იხვესტიის“ მთავარი რედაქტორი.

პარკის დირექტორი გიორგი მომცემლიძე დაჯილდოვებულ იქნა კულტურის სამინისტროსა და კულტურის მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის სამეგრეო ნიშნით „საუბრათესო მუშაობისათვის“.

ასეთია გიორგი მომცემლიძის საქმიანობა გრძელვადიანი, რომელიც მუდამ დაკავშირებული იყო თეატრთან, ხელოვნებასთან და რომლითაც მან დაიმსახურა ფართო საზოგადოების პატივისცემა და გულმხურვალე სიყვარული.

1957 წლის 25 მაისს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ, ფოთის თეატრმა და მეზღვაურთა კლუბის გამგეობამ ქ. ფოთის თეატრში გიორგი მომცემლიძეს გადაუხადეს თეატრალურ დარგში მოღვაწეობის 30 წლისთავის აღსანიშნავი საიუბილეო საღამო.

ამჟამად გიორგი (ყორა) მომცემლიძე მოღვაწეობს ქ. ფოთში და ხელოვნების სიყვარულის ცეცხლს ოდნავადაც არ განელებია.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოებაში

არსაშუაღიანი სახალხო არტისტის ალექსანდრე იმედაშვილს დაბადების 90 წლისთავი შეუსრულდა. ამ თარიღთან დაკავშირებით საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ 1972 წლის 23 დეკემბერს კოტე მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრში გამართა მსახიობის ხსოვნის საღამო.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა თეატრალური საზოგადოების სამეცნიერო-შემოქმედებითი განყოფილების გამგემ, ხელოვნების დამ. მოღვაწემ ნ. შვანგრაძემ. საღამოზე საინტერესო მოგონებებით გამოვიდნენ სსრკ სახალხო არტისტების ვერაიკო ანჯაფარიძე და აკაკი ვასაძე, აკადემიკოსი გ. ჯიბლაძე. შემდეგ მაყურებელს უჩვენეს მარჯანიშვილის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლი „ურთელ აკოსტა“ (დადგმა კ. მარჯანიშვილისა, რომელიც აღადგინა სსრკ სახ. არტისტმა ვერაიკო ანჯაფარიძემ). აღნიშნულ სპექტაკლში ურთელის როლი შეასრულა საქ. სსრ სახალხო არტისტმა კ. შახარაძემ, ივლითის რო-

ლი — საქ. სსრ დამს. არტისტმა სოფიკო ჭიანურელმა.

1972 წლის 26 დეკემბერს მარჯანიშვილის სახელობის სახ. თეატრში საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და მარჯანიშვილის თეატრმა გამართეს საქ. სსრ სახალხო არტისტი ნიკო გოციორის ხსოვნის საღამო, მისი დაბადებულ 100 წლისთავის გამო. თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელმა, საქ. სსრ სახალხო არტისტმა დ. ალექსიძემ თავის შესავალ სიტყვაში ილაპარაკა ნიკო გოციორის მოღვაწეობის დიდ მემკვიდრეობაზე.

საღამოზე სიტყვებით და მოგონებებით გამოვიდნენ ხელ. დამს. მოღვაწეები გ. ბუხნიკაშვილი და დ. ჩხეიძე, საქ. სსრ სახ. არტისტი მერი დავითაშვილი. დასასრულს წარმოადგინო იქნა მარჯანიშვილის სახ. თეატრის სპექტაკლი — „ანტონოვის“ მუხის დახვეწილება საქართველოში“ (დადგმა კ. მარჯანიშვილისა. იგი აღდგენილი იქნა სსრკ სახ. არტისტის ვასო გომიაშვილის მიერ).

ლევან გოთუა

ქართულმა მწერლობამ მძიმე დანაკლისი განიცადა. გარდაცვალა თანამედროვე ქართული პროზის გამოჩენილი ოსტატი და საზოგადო მოღვაწე ლევან გოთუა.

ლევან გოთუამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა თანამედროვე ქართული პროზის განვითარებაში. პირველად მოთხრობიდან შეიყვარა იგი მკითხველმა და შემდეგ ყოველ მის ნაწარმოებს დიდი ინტერესით ხვდებოდა.

ლევან გოთუამ ცხოვრების რთული და საინტერესო გზა განვლო. ახალგაზრდობიდანვე უპირველესად ცოდნის წყაროს დაეწეოდა. დრამად შეისწავლა არა მარტო ქართული ლიტერატურა და ჩვენნი ქვეყნის ისტორია, არამედ მსოფლიო კულტურის საუკეთესო მონაბოვარი. წერა ადრე დაიწყო. მწერალი ავტობიოგრაფიაში წერს: „მთამსვლელობამ და მოგზაურობამ ადრე გამოიკარა ჩვენი ყოფა-ცხოვრებისა, აღმაფრთოვანა ჩვენი ბუნებისა და მიწა-წყლის მშენიერებამ. ამან მოამწიფა და გამაბედვინა სამწერლო ასპარეზზე გამოსვლაც“.

ლევან გოთუა დაიბადა ქ. თბილისში 1905 წლის 10 მარტს. მამამისი, პართენ გოთუა, იყო ცნობილი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, პუბლიცისტი. 1921 წელს ლევანმა დაამთავრა თბილისის მე-8 ტექნიკუმი, ხოლო 1925 წელს — თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალ-ეკონომიური ფაკულტეტი. ამის შემდეგ იგი ბევრს მოგზაურობს, თითქმის ფეხით შემოიარა საქართველოს ყველა კუთხე, ზედმიწევნით შეისწავლა ისტორიული ძეგლები და ჩვენი ხალხის ცხოვრება.

1941 წელს ექვრნალ „მნათობში“ დაიბეჭდა მისი ნოველა „ყინწების ანგელოზი“. ამავე წელს კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრმა დადგა მწერლის პიესა „მეფე

ერეკლე“. როგორც ნოველას, ისე დრამას დიდი ინტერესით შეხვდა მკითხველი და მკითხველი. ასე დაიწყო ლევან გოთუას ლიტერატურული მოღვაწეობა. ომის წლებში მან გამოაქვეყნა ნოველები „უგზო ქარაიანი“, „კრწანისის სევდა“, „კაცის სევტის საიდუმლო“ და მტკიცედ მოიკიდა ფეხი ქართულ მწერლობაში. ამავე წლებში მარჯანიშვილის სახელობის თეატრში იღვწება ლ. გოთუას დრამა „უძლეველი“.

ამის შემდეგ ლევან გოთუას მრავალი ნაწარმოები დაიბეჭდა ჩვენს ქვეყანაში და გამოიცა ცალკე წიგნებად. მწერალი გატაცებით ამუშავებს თანამედროვე და ისტორიულ თემებს. მრავალთა შორის აღსანიშნავია მოთხრობები „გარეჯულა“, „გულთყარის გაზაფხული“, „მთელი მუხასა“, რომანები „ლუკვი ლომისა“ და „ნისლი ნახატარის ტყეში“. მარჯანიშვილის თეატრის სცენაზე კვლავ დაიდგა ლ. გოთუას ახალი დრამა „დავით აღმაშენებელი“. ქართულ მკითხველი საზოგადოება მეტი და მეტი ინტერესით ეგებება ლ. გოთუას ახალ-ახალ ნაწარმოებებს.

სხვადასხვა დროს ჩვენი თეატრების სცენაზე დაადგა მწერლის კიდევ ორი დრამა „სამსახეობა რაინდისა“ და „თუთის პატარალი“.

დიდი პოპულარობით სარგებლობს ლ. გოთუას ვრცელი ისტორიული რომანები — გმირთა ვარამი“ და სიცოცხლის ბოლო წლებში დაწერილი „მითრიალატე“, რომლის მხოლოდ პირველი წიგნი გამოქვეყნდა. „გმირთა ვარამის“ ოთხი წიგნი რამდენჯერმე გამოვიდა დიდი ტრაქეით და ყოველთვის სწრაფად ვრცელდებოდა.

„გმირთა ვარამი“ ჩვენი ქვეყნის ისტორიის მეტად მნიშვნელოვან პერიოდს ეხება. მწერალმა ხაზი გაუსვა მწიგნობრობის ეპოს ქართველთა სულთერ სიმტიციეს, სხვადასხვა ეროვნებას ხალხთა ძმობასა და მეგობრობას, საშრობლოსადმი უსაზღვრო სიყვარულს. რომანში მხატვრული ქაოვილიდან წინ წამოწეული ისტორიული მნიშვნელობის საკითხები ჩვენს დღევანდელ პრობლემებს ეხმიანება და ამიტომაც გამოიწვია მან ასეთი ცხოველი ინტერესი. „გმირთა ვარამი“ მნიშვნელოვანი წიგნია თანამედროვე ქართულ ისტორიულ რომანტიკაში და მომავალი თაობები ყოველთვის დიდი ინტერესით წაიკითხავენ მას.

ლევან გოთუას ნაწარმოებები თარგმნილია მრავალ ენაზე.

ნაყოფიერ სამწერლო საქმიანობასთან ერთად ლევან გოთუა ენერგულად ეწეოდა საზოგადოებრივ მოღვაწეობას. წლების განმავლობაში იგი იყო საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის უცვლელი წევრი, თბილისის საქალაქო საბჭოს რამდენიმე მოწვევის დეპუტატი, საზღვარგარეთელ თანამემამულეებთან ურთიერთობის საბჭოს წევრი, საქართველოს კულტურის ძეგლთა დაცვის საზოგადოების პრეზიდენტის თემქლოძის მოადგილე. ყველა ამ საქმიანობას ლ. გოთუა ეკიდებოდა უღიდესი პასუ-

ხისმგებლობით, ძალ-ღონეს არ იმურებდა. ყოველგვარი საზოგადოებრივი დავალება პირნათლად შეესრულებია. ფასდაუდებელია მისი დეწული საქართველოს კულტურის ძეგლთა დაცვისა და მოვლის საქმეში და ზრუნვა, რომელსაც იწინდა ამ საზოგადოების ბეჭდვითი ორგანოს „მეგლის მეგობრის“ დაარსებისა და გამოცემისათვის.

ლევან გოთუა სამაგალითო იყო ყველასთვის როგორც მწერალი და მოქალაქე. ამ ორი მაღალი მოწოდების გრძნობა საოცრად ჰარმონიულად იყო შერწყმული მის პიროვნებაში. მას ვულწრფელად ახარებდა ქართველი მწერლების ყველა წარმატება, განურჩევლად მათი ასაკისა. ყველაფერი, რასაც ოგი აკეთებდა, საშრობლოს კეთილდღეობისათვის ჰქონდა გამოზნული და ამიტომაც ასე გულსხმიერად ეკიდებოდა ყოველგვარ ეროვნულ საქმეს.

სამშობლოს ერთგული შვილი ლევან გოთუა მუდამ იყო განსახიერება ადამიანური კეთილშობილების, სამაგალითო ძმობისა და მეგობრობისა.

გულისხმიერა და დაუხარკელი ყოველთვის გულისუბრით უსმენდა უმცროს კოლეგებს, გზმარებოდა, მეგზურობდა ლიტერატურასა და ცხოვრებაში.

მეტად მნიშვნელოვანია ლევან გოთუას დამსახურება მწერლობასა და ჩვენი ეროვნული კულტურის წინაშე. მას როგორც მწერალსა და საზოგადო მოღვაწეს პარტიისა და მთავრობისაგან მიღებული ჰქონდა ჯილდოები.

ქართული საბჭოთა მწერლობის ღირსეული წარმომადგენლის, გამოჩენილი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის ლევან გოთუას ნათელი ხსონა, მისი შესანიშნავი ნაწარმოებები მარად-ეაშს იცოცხლებენ მისი მკითხველების, ქართველი ხალხის გულში.

საპარტიველონ მწერალთა კავშირი;
საპარტიველონ სსრ კულტურის სამინისტრო;
საპარტიველონ თეატრალური საზოგადოება;
საპარტიველონ კულტურის ძეგლთა დაცვის საზოგადოება.

ბ უ რ ა მ გ მ ბ ა ე ე ა

უხუცად გარდაიცვალა რუსთაველის სახელობის აკადემიური თეატრის ნიჭიერი ახალგაზრდა მსახიობი გურამ ნიკოლოზის ძე გოგავა, პარტიის წევრი 1969 წლიდან. გურამ გოგავა დაიბადა 1935 წელს, ქ. თბილისში.

1958 წელს წარმატებით დაამთავრა თბილისის რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტი და თანაჯგუფელებთან ერთად სამუშაოდ წავიდა სოხუმში. სოხუმის დრამატული თეატრის სცენაზე ახალგაზრდა მსახიობმა არაერთი მნიშვნელოვანი სახე შექმნა. ამ სახეთაგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია ხლესტაკოვი („რეკვიზორი“), ჟონ ვალა („მედიკუსი სართული“), ფრედო („მშვიდობის კუნძული“), ვახტანგო („დაკარგული დრო“), რომლებშიც მაცუტრებლის მოწონება დაიმსახურა.

1961 წლიდან გ. გოგავა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის მსახიობია. აქ ახალგაზრდა შემოქმედის ნიჭის თავისებურება უფრო ფართოდ შლის ფრთებს და კოლექტივში მკვიდრ ადგილს იკერს, ბევრს მუშაობს და ფიქრობს პროფესიული დონის ამაღლებაზე, ოსტატობის დაუფლებაზე. პირაციუსი („ჰამლეტი“), დედნიკოვი („კიკვიძე“), ფაბრიციო („სასტუმროს დიასახლისი“), მიჩიანი („კოლმეურნის ქორწინება“), ლა გრანჯი („ფარისველთა შეთქმულება“), ამალობელო („ხიდი“), ადიკო („გუშინდელნი“) — ასეთია არასრული სია იმ სახეებისა, რომელთა ხორცეცხსმამ გ. გოგავას მაცუტრებლის საყვარელი და აღი-

არება მოუპოვია რუსთაველს სახელობის თეატრში.

გ. გოგავა შემოქმედებითი დაოსტატების გზაზე იდგა, მისგან მაცუტრებელი სწორედ ახალ ელოდა ბევრ საინტერესო ნამუშევარს. ამის საწინდარი იყო თავდაუზოგავი შრომა, საყვარელი და ერთგულუბა, რომელიც მუდამ თანსდევდა მის მიერ განსახიერებულ პატარა თუ დიდ როლებს.

საქმეში სპეტაკი და პირნათელი, მეგობრობაში გამტანი და უწყინარი, ოჯახში თბილი და გულისხმიერი — ასეთად დარჩება გ. გოგავა მეგობრებისა და ახლობლების გულში.

**საპარტიულოს თეატრალური საზოგადოება;
რუსთაველის სახ. სახელმწიფო აკადემიური
თეატრის კოლექტივი.**

უნსოზი ანისკოლარული მასალეზი

ქვირფასო ქმარ ნიკო!

პირველი წერილის პასუხი იმიტომ ვერ მოგწერეთ, რომ მეგონა ასიკო სრულებით კარგად შეყოლება და წავალ მეც ქალაქში მეთქი მაგრამ ჩემზდ საუბედუროდ ისე სუსტად არის კი, რომ თავის დანებება ამისი ყოვლად შეუძლებელი არის ჩემგან.

ღვინობისთვის ოცამდე ჩემი ჩამოსვლა შეუძლებელი არის. თექვსმეტიდამ ოცამდე თუ საჭირო ექნებოთ თუ იმ თქვენს პიესას მანამდე არ ათამაშებთ, როლო, თუ პიესას გამოგზავნა არ შეიძლებოდეს. გამომიგზავნეთ, ჩემი როლი. რომ კარგათ შევისწავლო და თექვსმეტში ან 17 ჩამოვალ, მანამდე ნებას არ მამძლევს ჩემი ოჯახი, რომ თავი დავანებო, ასიკოს გარდა ორი სხვა მიზეზიც მაქვს.

რაც შეეხება პიესას „სესტრა ტერეზა“ ათითონ ასიკო გწერთ პასუხს.

დიდად და დიდად ვწუხვარ, რომ არ შემოძლიან ეხლა, როგორც თქვენა მწერთ ანე მალე ჩამოსვლა.

როგორცა გწერთ, თუ გინდათ და გადაადებთ იმ დროისათვის თქვენს პიესას,—როლი გამომიგზავნეთ რომ შევისწავლო.

მარაღის თქვენი პატივისმცემელი

ნატალია გაბუნია

27 სექტემბერი
91 წელსა.

სახვარალო ნიკო!

პიესას მთხოვ. მეგონა დარწმუნებული ხარ, რომ, რაც გამაჩნდა ანუ გამაჩნია, ქართულს რეპერტისათვის შემოწირავს და კვლავაც შევწირავ; მაგრამ ჩემდა სამწუხაროდ და სხვისდა სამარცხვინოდ უნდა გითხრა, რომ ჩემი პიესებით, ჩემდაუეჭოთხავად, რასაკვირველია, ვაკრობენ: აბაშიძეს ნებეირიძისათვის მიუყიდნია, ნებეირიძეს აბაშიძისათვის, და ამგვარად, ვასო თუმანიშვილი გვიამბობს ყველას.

1. ვაგრძელებთ დ. შულღიაშვილის მიერ მოწოდებულ ეპისტოლარული მასალეზის პუბლიკაციას. აქ წარმოდგენილია ნ. ავალიშვილის, ნ. გაბუნია, კ. ყაფიანის, ი. გომარტელისა და ცაგარლის მიმოწერა. (დააწყისი იხ. „თეატრომატი“, № 3, 1972 წ.).

ამგვარად ჩემგან შეწირულს თეატრისათვის პიესებს, ვინ ყიდულობს და ვინა ჰყიდის — ღმერთმა უწყის. ასე რომ გამოცემა მინდოდა, და ერთი ჩემი დაწერილი ანუ ნათარგმნი პიესა არა მაქვს... ამაზედ უარესი საქაგლობა რალა იქნება: ღმერთმა ყველას შეიღობა მისცეს. ეხლაც მაქვს მზად ერთი კომედია, მაგრამ ვიღრე არ დავაბუქდინებ, ვერავის ვერ მივცემა... ბატონო, რა ბევრი გავაგრძელო: ნებეირიძესაც და აბაშიძესაც ვეხვეწე, მათხოვეთ ჩემი პიესები, გადავწერ და მოგცემთ მეთქი, ფასიც გაძლიე, მაგრამ, შენც არ მომიყვლე, იმათ არაფერი არ მომიცეს! „მონასტრის ზღუდეთა შორის“ ნებეირიძეს აქვს ერთადერთი ჩემი ხელთნაწერი და ამბობს აბაშიძისაგან ვიყიდეთ!

რალა მოგწერო, გული აღარა მაქვს! ავადმყოფობამ უფრო დამჩაგრა... იყავი მშვიდობით, როცა მოვრჩებო, დალაგებით მოგწერ წერილს. გაუმარჯოს თქვენა თეატრს.

შენი ასიკო ცაგარელი

3/8—91 წ.

ქმარ კოტე!

ამ წლის სათეატრო სეზონს ისეც დრამატული სასოგადოების კომიტეტმა მოჰკიდა ხელი. წარმოდგენები დაიწყება 8 ან 15 ენკენისთვის და გათავლება ყველიერში: თვეში 4—5 წარმოდგენას გაჰმართავს დაქირაებული და მოწვეული აქტიორ-აქტრისებით. რა თქმა უნდა, იმ წარმოდგენებში შენი მონაწილეობაც დიდად საჭირო და სასურველია. იმიტომ გთხოვ, თუ მუდამ ვერა, დროგამოშვებით მაინც დაგვეხმარო შენი გამოცდილი და ნიჭიერი თამაშებით. ისე როგორც წინა სეზონებში ეხმარებოდი—წარმოდგენის წინა დღებში ჩამოსვლითა და მომწერო რა პარობათ შეიძლებ ამგვარ მონაწილეობის მიღებას.

ამასთან ისიც იქონიე მხედველობაში, რომ ჩვენი მეცადინეობა იქნება, რაც შეიძლება გვახალხოთ რეპერტუარი. გთხოვ ამის პასუხი რაც შეიძლება დროით მომწერო ამ ადრესით: ნიკო ავალიშვილს, ჩულურეთი, პანსევეჩის ქ. სახლი თუხარელისა (სუჰკარაპეტის ეკლესიის ახლოს).

შენი ნიკო ავალიშვილი.

12 მარიაშობის თვეს, 1891 წ. ს. ქვიშებით.

შენ არ ვიყავი და შენი წერილი მხოლოდ დღეს წავიკითხე. დიდის სიამოვნებით მივიღებ წარმოდგენებში მონაწილეობას, მაგრამ გიორგობის თვის ნახევრამდისინ თბილისში ზამთრობით დაბინავება არ შემიძლია და იქნება ამ ზამთარს სრულიადაც ვერც კი დავბინავდე ქალაქში. ამიტომაც თუ დაყაბულდებით მე ჩამოვალ ხოლმე ქალაქში წარმოდგენებისათვის. ვიცი არ დამზრახავ, რომ ამ წერილში ჩემი პირობებიც მოვახსენო, სხვადასხვა უბრალო ვლდეილებში არ ვითამაშებ. ახალ პიესებში ვითამაშებ იმ როლებს, რომელიც მე შემიძლება. ვარდა ამისა, აი ჩემი რეპერტუარიც და იმედი, რომ ამ პიესებსაც წარმოადგენთ:

1. „მეფე ლირი“.
2. „ვენეციელი ვაჟი“.
3. „კორადო“.
4. „როშელი“.
5. „სამშობლო“.
6. „ორი მამა“.
7. „ორი ობოლი“.
8. „ყან ბოდრი“.
9. „შემოსავლიანი ადგილი“.
10. „ოტელი“.
11. „თამარ ბატონიშვილი“.
12. „რევიზორი“.
13. „მასკარადი“.
14. „ვაი ჰეუსიანა“.
15. „ბედნიერი დღე“.
16. „ციმბირელი“.
17. „ხათაბალა“.
18. „დაქვეული ოჯახი“.
19. „პეპო“.
20. „კრიჟანგი“ და სხვა. ამ ხასიათის პიესებში ვითამაშებ. თვეში ორჯერ რომ მომცე როლი, თითო წარმოდგენაში ავიღებ 5 რუპიან და ჩამოვალ ხოლმე 4 ან 5 დღის წინაა. „მეფე ლირი“, „შუკლოხაშა“, „რაშელში“, „კორადოში“, „ოტელიში“ ავიღებ 75 მანეთს. ცივილის ტრანსპორტი ჩემი იქნება, ევროპისა და ისტორიული—თქვენი. ბენეფისიც მიწნა ერთი სრული.

მე ამ ფასს იმითმ გიცხადებ, რომ თბილისში ჩამოსვლისათვის მე სასტუმროში უნდა ჩამოვხტე ხოლმე. ზოგი ასეთი პიესებია, მაგალითად „ლირი“ და ამისთანა, უფრო დიდხანს მომიხდება დაყოვნება ქალაქში და კარგად იცო, რომ თუ ჩემსას არ დავადებ—მოგება ხომ არა დამრჩება—რა; ჩემი ფასიც თქვენთვის არ არის დიდი; ხარჯის მეტი, ჰაანწყვეტის მეტი და ზარალის მეტი ქართულს თეატრს დღემდისინ ჩემთვის არა მოუცია—რა და დღეის შემდეგაც არას მომცემს და მე თვითონ იმდენი შეძლება არა მაქვს, რომ საზოგადო საქმეს ჩემი დავაყარო რაზე.

ჩემო ნიკოვან, ახლა შენ იცი რა პასუხსაც მომიცემ.

დავშთები მარადის შენი ერთგული.

კოტე ყიფიანი

სექტემბრის 4 დღესა. 1891 წ.
ს. ქვიშხეთი

შენ გიცნობ ზრდილობიან კაცად და შენი პასუხის მოუწერლობა, ცოტა არ იყოს, მაკვირვებს. მგონია, რომ პასუხი გინდ კარგი იყოს, გინდ ავი—მაინც უნდა მიეცეს კაცს.

მარადის შენი კოტე ყიფიანი.
2/10—91 წ.

ქამო კოტე!

ძალიან ვწუხვარ, რომ ამდენ ხანს უპასუხოდ დავტოვე, მაგრამ იმედი მაქვს, არ გამოჩაგრდები, რადგან საქმიან მიმოწერაში პასუხი მარტო ზრდილობაზედ არ არის დამოკიდებული, არამედ უმეტესად იმ საქმის გარემოებაზედ, რომელზედაც მიწერ-მოწერა გამართული. რადგან, უწინდელთან შედარებით, შენ ერთი ორად და სამად ჯილდო მოითხოვე, ამიტომ პასუხის მოსაწერად, იმის სათქმელად—შეგვიძლიან თუ არა შენი პირობის მიღება და აგრეთვე იმისთვისაც, რომ ჩემი პირობა შემომეფავლა.—დრო იყო საქირო იმდენი, რომ საქმის აწმყო მდგომარეობა—ჩვენი დასის ძალა, პუბლიკის თანაგრძნობა, თუ გულცივობა ცოტად თუ ბევრად მაინც თვალთ დაგვენახა.

უწინდელი ჯილდო რომ მოგვითხოვნა მაშინ გაუჭირებლად და სწრაფად შემეძლო პასუხი შემომეფავლა და იმასაც ვიხამდი, რომ პირველივე წარმოდგენაში შენი არტიკული თამაშობით დამეტკბო საზოგადოება და მეც მადლობა მიმეღო იმისაგან. მაგრამ რა ექნათ, რომ ჰამა ქონებაზედ ჰკიდია. იმის მიხედულობით. რაც წარსულმა ოთხმა წარმოდგენამ მაჩვენა და რა თანხაც შეუძლიან კომპეტემა დაადოს თავის კასადან წლევანდელი სეზონის წარმოდგენებს, იმის მიხედულობით უნდა გითხრა, რომ შენი მშვენიერი თამაშობით ვერ დავტკებებით, თუ შენ მამულშვილობას არ დაატანე ძალა და ისევ ძველებურად მცირედი ჯილდოთი არ დაეხმარე თეატრს. იმ მცირედი ჯილდოთი, რომელსაც უწინ სჯერდებოდო, სახელდობრ 25 მან. თვითონ წარმოდგენაზედ. კარგად ვიცი, რომ ეს იმას ძლივს ეყოფა, რაც წასვლამოსვლაზედ და აქ ცხოვრებაზედ მოგივა ხარჯი, მაგრამ იმაზედ დარწმუნებული ვარ, რომ უნარს არ გვეტყვი და როგორც დაგოწყვი, ისე კიდევ ბოლომდის გასწვე თეატრის სამსახურს.

შენი ხარჯის შესამცირებლად ეს შეგვიძლიან მოვახერხოთ, რომ ორი წარმოდგენისათვის ერთად მოხვიდე—ამით წასვლა-მოსვლის ხარჯი მაინც შეგვიმცირდება. ბენეფისიც გექნება რასაკვირველია, სრული, მაგრამ უწინდელ კვალობაზედ კომპეტრის სისარგებლოდ დადებულ ნაწილის გამოირცხვით, ისე, როგორც ჩვეულებრივ აქვს კომპეტრს დადგენილი.

ამჟამად ამხედ უკეთეს პირობას ვერ გეტყვი. აბა შეგვატყობინე, იმედი გექონდეს შენი დახმარებისა? ვითამაშებთ „შელოხას“, „მეფე ლირს“ და სხვას თუ არა? პასუხს ნუ დაგვიკვირებ.

შენი ერთგული ნიკო ავალიშვილი.

ძმად ნიკო!

ამ წერილს ვწერ დაბა სურამში; დღეს ჩემმა ცოლმა გამომიგზავნა ქეიზეთიდან შენი წერილი. რადგან საქმე აგრე ყოფილა, როგორც იწერებო. უაბულა ვარ და ჩამოვალ ხოლმე, მაგრამ დიდს ანგარიშს არ შეადგენს თქვენთვის რომ თითო თამაშში მომცეთ სამი თუმანი ჩამოსვლისთანავე. წინდაწინვე. რაიცა შეეხება ბენეფისს, მე უფრო გადაჭრილ ფულს დაგკარდებოთ, ვადრე რაიმე წილადობას ანგარიშის დაქვრას; მაგალითად ან თხუთმეტი ან ათი თუმანი მომეცოთ ბენეფისიდან და სხვა თქვენი იყოს. ასე ნიკოჯან, გამომიგზავნე როლები და შემატყობინე საროდიოთ რა პიესების წარმოუგენას აპირებოთ.

დღეს მივღეარ ბორჯომს, ორშაბათს ჩამავალ, ექვსის რიცხვიდან ათამდისინ მე ვერ ჩამოვალ; შემდეგ კი შემოქლიან ჩამოსვლა. ველი შენს პასუხს.

დავშთები მარადის შენი ერთგული
კოტე ყიფიანი.
4 ოქტომბერს 1891 წ.
სურამი.

4/X—91 წ.

ბატ. ნიკო!

უმორჩილესად გთხოვთ რეპეტიციის შემდეგ შემოაიროთ რედაქციაში და შეგვატყობინოთ როგორ მიდის ჩვენი თეატრის საქმე.

დღეს „ივერიაში“² გელანძღავენ, რატომ ორგანიზატორ პიესებს არ თამაშობენო. თუ შეიძლება, სამშაბათს ან ხანდირავას პიესა, ან ბენაშვილის უკანასკნელი პიესა („ქვეყნიერებს მოშორებოთ“)³ წარმოადგინეთ, თუ აბაშიმე კარგად არის.

თქვენი ერთგული გ. თუმანიშვილი.³
4 ოქტ. 1891 წ.
თბილ.

ამას წინათ წერილი მოგწერეთ: აკაკის იუბილესათვის მასალები გამომიგზავნეთო. მე გადავეცა თქვენი თხოვნა წერა-კითხვის გამავრცელებელს წავნას მალაზიაში და ვთხოვე, რომ გამოგზავნათ თქვენთვის მასალები; რამდენათ აპარულს, არ ვიცი, რუსულს ვაზეთში თქვენი პიესა ძალან ნაქებო იყო (закавказск. издание). დროებას თანამშრომლებში სიტყვით ძალან ემხრობიან ყოველგვარ ქართულს და ამას იმაში იყენებენ მხოლოდ, რომ არაფერი ქართული მათ არ მისწონთ. იმასაც კი სიტყუესა სწერენ: ხალხი ცოტა დაესწრო. ხალხი ბლომათ იყო, მაგრამ კადრე მეტა იქნებოდა, რომ იმავე დღეს ქართულს გიმნაზიაში კონცერტი არ ყოფილაყო. უკანასკნელი მოქმედების დროს მთელი თეატრი სტიროდა, — მაშასადამე პიესას მძლავრი შთაბეჭდილება მოუხდენია. სასოვადოთ, როგორც ახალგაზრდა მწერალს, ბევრი დავაფსავთ იხეთ, რომელსაც ხელოვნებასა არა გაეგებარა. მაგრამ ამას ყურადღება არ მიაქცოთ, იმისთანა პირებს რომ მოეწონოთ, ეს არც სასაამოვნოა.

გამკეობა პაუზს მალე მოკცეთო. ხოლო თქვენი წერილები იქ არაივს უჩვენებია ჩვენთვის, არც ვიცი, ვის მოუვიდა, შემდეგ კრებაზედაც მოვაგონებ გამგეობას.

თქვენი ი. გომარათელი
(1909 წელი).

- 1) ნიკო ავალიშვილი— ქართული თეატრალური დასის რეჟისორი 1891—1892 წლებში.
- 2) ვახ. „ივერიაში“ 1891 წ. 4 ოქტომბრის ნომერში დიბეჭდა კრიტიკული სტატია ალ. სარაჯიშვილისა „ალი“-ს ფსევდონიმით.
- 3) გიორგი თუმანიშვილი—ქართული თეატრალური საზოგადოების კომიტეტის თავმჯდომარე.
- 4) ეს წერილი მოგვაწოდა გ. ჯავახიშვილმა.

თეატრალური პოზრეზები, ნაკვევები მუსიკაზე

ამ სათაურით „ხელოვნება“ გამოსცა ცნობილი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის ილია ზურაბიშვილის წიგნი. მასში შესულა ყველა მნიშვნელოვანი სტატია თუ გამოკვლევა, რაც კი ავტორს ქართული ხელოვნებისათვის მიუძღვნია.

ილია ზურაბიშვილი დიდი კულტურისა და ფართო ერუდიციის მოღვაწე იყო. მან ფრად მნიშვნელოვანი კვალი დასტოვა ქართული კულტურის ისტორიაში. გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან მოყოლებული მთელი ნახევარი საუკუნის მანძილზე დაუღალავად, მთელი შემოქმედებით აღტყინებითა და უანგაროდ ემსახურებოდა თავის სამშობლოს, იყო ჩინებული მწერალი, თეატრალური კრიტიკოსი და მუსიკათმცოდნე, აქტიურ მონაწილეობას იღებდა საზოგადოებრივ საქმიანობით, მტკიცე დარაჯად ედგა ქართულ სიტყვას და შეუპოვრად იბრძოდა მისი სიწმინდის დასაცავად. იგი დიდი ილიას სკოლას ეკუთვნოდა, როგორც მწერალი მისგან იყო დალოცვილი და ბოლომდე ერთგულად მიჰყვებოდა ილიასა და აკაკის ნაკვალავს.

თუ ზურაბიშვილის მოთხოვნები ყურადღებას იქცევდნენ მხატვრული სიმაართლით, ცხოვრებისეული უშუალოებითა და ქართული სიტყვისადმი ფაქიზი დამოკიდებულებით, მისი პუბლიცისტური ნაწერები, თეატრალური პორტრეტები, მუსიკალური ნარკვევები განცვიფრებას იწვევენ საგნის ცოდნით და ანალიზის სიღრმით. აქაც, ამ სტატიებსა და ნარკვევებში იგი მხატვარია, ანალიტიკური ტალანტით დაჯილდოებული მხატვარია. წერს მიმზიდველად, დახვეწილი ენით, სახეებით, ცოცხალი მაგალითების მოხდენილი მომარჯვებით. კითხულობთ მის პორტრეტებს და თქვენს თაღლიწ ცოცხლებთან სცენის დიდი ოსტატები თავისი შემოქმედებით თავისებურებებით, მნიშვნელოვანით დაწყებული-უმნიშვნელო დეტალმამდე. დეტალები მის ხელში განზოგადების ძალას იძენენ და ხელს უწყობენ პორტრეტის სარულყოფას.

და ეს შეეხება არა მხოლოდ თეატრალურ პორტრეტებს, სადაც ავტორი მისთვის სათაყვანებელი მსახიობების სახეებს აცოცხლებს, არამედ მუსიკალურ ნარკვევებსაც. ვაოცებას იწვევს მისი „ვანო სარაჯიშვილი“, ნარკვევი ზ. ფალიაშვილის „აბესალომ და ეთერის“ შესა-

ხებ, „ნიკო ქუმისაშვილი“, „პირველი ქართველი დირიჟორი“. განსაკუთრებით აღსანიშნავია მისი „ცეკვა ქართული“, „ქახური მრავალკამიერი“ და „ურბული“. გარდა იმისა, რომ მხატვრული ნოველებივით არის დაწერილი და ძლიერ ემოციურ შთაბეჭდილებას ახდენენ, მათ დიდი შემეცნებითი ღირებულება გააჩნიათ. ილია ზურაბიშვილმა პირველმა დაასახუთა უაღრესად დამაჯერებლობით, რომ ცეკვას „ქართულს“, რომელსაც ადრე ლეკურს უწოდებდნენ, არაფერია საერთო არა აქვს ლეკურთან, რომ იგი რაღაცაა უფრო განსხვავდება ლეკური ცეკვისაგან და თავისი სულიერი განწყობილებით და სიუჟეტით წმინდა ქართულია. ეს ისე კარგად არის დასახუთებული, რომ ოდნავი ეჭვისათვისაც კი ადგილი არ რჩება.

ასევე ბრწყინვალეა მისი „ურბული“ და „ქახური მრავალკამიერი“. კითხულობთ ამ ნარკვევებს და ყურში ჩაგვსმით მომაჯადოებელი ჰანგები, თითქმის დაწერილს კი არ კითხულობთ, არამედ თვით ისმღერას ისმენთ და ტკბებით. შეიძლება ყოველივე ამას ისიც უწყობდა ხელს, რომ იგი მხატვრული სიტყვის დარად ფლობდა სიმღერას, სასცენო ხელოვნებას, იყო მსახიობი, შეანიშნავი მოცეკვავე და მომღერალი.

ძალიან საინტერესოა სტატია „ცოტა რომ გაბრეულ სენდუკიანზე“. იგი დაწერილია დიდი სიყვარულითა და გამსჭვალულია მოძმე ხალხთა გულწრფელი მეგობრობის სულისკვეთებით. ამ მოგონების წაკითხვისას ნათლად ხედავთ იმ მჭიდრო კულტურულ ურთიერთობას და მეგობრობას, რომელიც მოწინავე ქართველ და სომეხ მოღვაწეთა შორის ყოველთვის არსებობდა. ამ მოგონების ერთი ნაწილი ავტორმა პირველად 1937 წელს ჰქონდა გამოქვეყნებული ჟურ. „მზათობში“.

მთელი კრებული, რომელიც „ხელოვნებაში“ მკითხველს შესთავაზა, რომანივით იკითხება და დიდ ესთეტიკურ სიამოვნებას განიჭებთ.

გამომცემლობასთან ერთად მაღლობის ღირსია წიგნის შემდგენელი ალექსანდრე სიგუა, რომელსაც მასალები სიყვარულით შეუგროვებია, დედნებთან შეუჯერებია, წინასიტყვაობა და შენიშვნები დაუტოვას.

მ. შ.

ნიგნი ქუთაისის თოჯინების თეატრი

საპარტიზოს თეატრალურმა საზოგადოებამ კარგი საქმე გააკეთა—ქუთაისის თოჯინების თეატრის დაარსების 25 წლისთავის საიუბილეოდ დღეებში გამოსცა ცნობილი ქართველი თეატრ-მცოდნეების ვლენე შაფაიავასა და გუგული ბუხნიკაშვილის ნაშრომი „ქუთაისის თოჯინების თეატრი“.

წიგნის ავტორებმა მრავალი დოკუმენტი, სპექტაკლის გამოძახილი, თეატრის მოდელფოტო მოგონებები და სხვა საჭირო მასალა შეაგროვეს. ამ მასალის ანალიზით ავტორები ნათელ წარმოდგენას იძლევიან ქუთაისში თოჯინების თეატრის დაარსებისა და მისი განვითარების გზების შესახებ. ამ წიგნის მკითხველი დარწმუნდება, რომ თეატრის მუშაებს ამოძრავებდათ კეთილშობილური მიზნები — ბავშვებისათვის ჩაენერგათ საბჭოთა სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარულისა და მისთვის თავდადების იდეალები, მაღალხეობრივ მორალური ჩვევები, საკუთარი ძალების რწმენა, შრომისა და ცოდნის შეძენის წყურვილი. განვილი 25 წლის მანძილზე თეატრის მუშაებს მრავალი სიმწევე გადაუღაბავთ, რომ ქუთაისში შეექმნათ ასეთი მოწინავე თეატრი, რომელსაც ახლა ასე გაბედულად შეაქვს თავისი მნიშვნელოვანი წვლილი მომავალი თაობის აღზრდის დიდ საქმეში.

წიგნის ვრცელ წინასიტყვაობაში გ. სამხარაძე საყვებით მართებულად აღნიშნავს, რომ „თეატრი წლიდან წლამდე, სეზონიდან სეზონამდე

ახალ-ახალ შემოქმედებით გამარჯვებებს აღწევდა, რეპერტუარს ამდიდრებდა, ხვეწდა. მთელი გაცეებითა და აღმადრენით ემსახურებოდა მრავალრიცხოვანი მაყურებლის პატრიოტული სულისკვეთებით აღზრდის კეთილშობილურ საქმეს. თეატრმა შემოიკრიბა და გულისხმიერად აღზარდა სცენის ნიჭიერი კადრები, რამაც განაპირობა სპექტაკლების მაღალი იდეური და მხატვრული დონე“.

წიგნის ავტორები ვრცლად ჩერდებიან ქუთაისის თოჯინების თეატრის პირველ სპექტაკლზე „თეთრა ფანია“. მოჰყავთ ვრცელი ამონაწერები პირველი რეცენზიიდან. ამ ამონაწერებიდან ნათლად ჩანს, რომ ქუთაისელმა ბავშვებმა კარგი სარუქარი მიიღეს. ეს პირველი ნაბიჯი ისეთი ძლიერი და გააზრებული იყო, რომ მან მკვიდრა ფუნდამენტი შეუქმნა თეატრს. მას მოჰყვა ასევე მაღალ დონეზე შექმნილი დირსეული სპექტაკლები.

სარეცენზიო წიგნი მხატვრულად კარგადაა გაფორმებული ილ. უთუტრაშვილის მიერ, შეიცავს 94 გვერდს. წიგნს დართული აქვს თეატრის 1946—1972 წლების რეპერტუარი, თეატრის გახსნის — 1946 წლის 31 დეკემბრის პირველი აფიშა (ავაკი ბელიაშვილის „თეთრი ფანია“), თეატრის დამაარსებლის რეჟისორ სერგო ცაგარეიშვილის, მსახიობებს, თეატრის ახლანდელ სამხატვრო ხელმძღვანელების ფოტოსურათები.

ბ. კ.

შ ი ნ ა რ ს ი

ქართული თეატრის დღე	3
დავით ფანჩულიძე — ქართველი მოლიერი	4
იამზე გვათუა — ახალგაზრდობა — დრო, ძიება, შემოქმედება	7
კონკურსის შედეგები	9
ოპერა „დაისის“ ტრაუმფი დასავლეთ გერმანიაში	10

რესპუბლიკის თეატრალურ ავზიანთან

ვაჟა ძიგუა — „კოლხეთის ცისკარა“	11
უანა თოიძე — „გუმინ შვიდნი გურჯანელი“	12
ვახტანგ გორგანელი — შთამავონებელი სპექტაკლი	14
ეთი გოლინსკი — ჩემი შთაბეჭდილებანი	16

ჩვენი იუბილარები

ნატა დევიძე — გიორგი გეგეჭკორი	19
გურამ ბათიაშვილი — პირველი შთაბეჭდილებანი	20
ალექსი ბარნოვი — დავით ჩაჩანიძე	21
მეძღვნა ვალერიან გუნიას ხსოვნას	22

ღვაწლმოსილთა გახსენება

უჩა ჭავჭავიძე — ვალერიან გუნია და ქართველი მხატვრები	23
გუგული ბუხნიკაშვილი — ნიკო გოციარიძე	24
ვასილ კეკელიძე — გიორგი დავითაშვილი	26
გიორგი დარისპანაშვილი — დაუეიწყარი დიდოსტატი	29
ტარიელ ხავთასი — საყვარული, ძიება, პროფესიონალიზმი	31
კარგი მაგალითი	33
ბიძინა მინდაძე — ხორუმი (ლექსი)	34

სახალხო თეატრის სცენაზე

რევაზ ლორია — „საბედისწერო ბილიკი“	35
პავლე ხმალაძე — თეატრისათვის თავდადებული	36
საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებაში	37

გამოთხოვვა

ლევან გოთუა	38
გურამ გოგავა	40

ჩვენი პუბლიკაცი

უცნობი ეპისტოლარული მასალები	41
--	----

თეატრალური წიგნის თარო

თეატრალური პორტრეტები, ნარკვევები მუსიკაზე	44
წიგნი ქუთაისის თოჯინების თეატრზე	45

СО Д Е Р Ж А Н И Е

День грузинского театра	3
Давид Панчулидзе — Грузинский Мольер	4
Иамзе Гватуа — Молодежь, время, поиск, творчество	7
Итоги конкурса	9
Триумф оперы «Данси» в Западной Германии	10

У ТЕАТРАЛЬНОЙ АФИШИ РЕСПУБЛИКИ.

Важа Дзигуа — «Заря Колхиды»	11
Жана Тоидзе — «Вчера семь гурджаанцев»	12
Вахтаг Горганели — Вдохновляющий спектакль	14
Ежи Галинский — Мои впечатления	16

НАШИ ЮБИЛЯРЫ.

Ната Девидзе — Георгий Гегечкори	18
Гурам Батиашвили — Первые впечатления	20
Алексеи Барнов — Давид Чачанидзе	21
Посвящается памяти Валерьяна Гуния	22

ВСПОМНИМ ЗАСЛУЖЕННЫХ

Уча Джапаридзе — Валерьян Гуния и грузинские художники	23
Гугули Бухникашвили — Нико Гоциридзе	24
Василий Кикнадзе — Георгий Давиташвили	26
Георгий Дариспанашвили — Незабываемый мастер	29
Таризл Хавзаси — Любовь, поиск, профессионализм	31
Хороший пример	33
Бидзина Миндадзе — «Хоруми»	34

НА СЦЕНЕ НАРОДНОГО ТЕАТРА

Реваз Лория — «Роковая тропинка»	35
Павле Хмаладзе — Преданность театру	36
В театральном обществе Грузии	37

ПРОЩАНИЕ

Леван Готуа	38
Гурам Гогава	40

НАШИ ПУБЛИКАЦИИ

Неизвестные эпистолярные материалы	41
--	----

КНИЖНАЯ ПОЛКА

Театральные портреты, очерки по музыке	44
Книга о Кутаисском театре кукол	45

ВЕСТНИК
ТЕАТРАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ
(на грузинском языке)
Тбилиси — 1973
№ 1 (71)

ფასი 25 კაპ.
Цена 25 коп.

გადაეცა წარმოებას 8/II-73
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 12/III-73 წ.

შეკვეთა 365

უე-05354

ტირ. 1.000

საქართველოს თეატრალური საზ-ვის სტამბა. თბილისი, გორკის ქ. № 3
Типография Театрального Общества Грузии, ул. Горького № 3